

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ VE CİNSELLİK KALİTESİ
İLİŞKİSİNDE SOSYAL ONAY İHTİYACININ ARACI ROLÜ**

Yağmur KARAKURT

DENİZLİ - 2021

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ VE CİNSELLİK KALİTESİ
İLİŞKİSİNDE SOSYAL ONAY İHTİYACININ ARACI ROLÜ**

Yağmur KARAKURT

Danışman

Doç. Dr. Ahu ARICIOĞLU

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Bu çalışma, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Aile Danışmanlığı Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Osman Özdel

Üye: Doç. Dr. Ahu Arıcıoğlu

Üye: Doç. Dr. Asude Malkoç

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 16/06/2021 tarih ve/..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa Buluş
Akademik Unvan, Adı SOYADI
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza

Yağmur KARAKURT

İthaf

Asla yalnız yürümeceğimi bana her gün yeniden öğreten kadınlara ithafen...

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecim boyunca tüm fikirlerimi ilgiyle dinleyip, destek olan, cesaretlendiren ve yol gösteren Doç. Dr. Ahu Arıcıoğlu hocama; sokağı ve insanları gözlemlemeyi öğreten beni hep güldüren babama; ideallerimden bir an bile vazgeçmemeyi öğreten ve sağlam durmamı sağlayan anneme; son olarak ellerini hep omuzumda hissettiğim can arkadaşlarıma tez sürecim boyunca desteklerini hiç esirgemedikleri için sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Yağmur KARAKURT

ÖZET

Toplumsal Cinsiyet Roller ve Cinsellik Kalitesi İlişkisinde Sosyal Onay İhtiyacının Aracı Rolü

KARAKURT, Yağmur

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri ABD,
Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ahu Arıcıoğlu
Haziran 2021, 97 sayfa

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi ilişkisinde sosyal onay ihtiyacının aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 18-65 yaş arası 576 katılımcı ile yürütülmüştür. Covid 19 Pandemisi sebebiyle ölçekler çevrimiçi platformlar aracılığıyla katılımcılara ulaştırılmıştır. Katılımcıların demografik bilgilerinin belirlenmesi için Kişisel Bilgi Formu, toplumsal cinsiyet algılarını ölçmek için Toplumsal Cinsiyet Roller Ölçeği(TRCO), cinsellik kalitelerini saptamak için Yeni Cinsel Doyum Ölçeği(YCDO) sosyal onay ihtiyaçlarını saptamak için Sosyal Onay İhtiyacı Ölçeği(SOIO) kullanılmıştır. Veriler, SPSS 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada korelasyon analizi, Anova ve bağımsız örneklem T testi ve SPSS Process eklentisi kullanılarak aracı değişken analizi yapılmıştır. Anova ve T test sonuçlarına göre demografik değişkenlerin toplumsal cinsiyet rolleri, cinsellik kalitesi ve sosyal onay ihtiyacı değişkenine göre farklılaştığı bulunmuştur. Toplumsal cinsiyet rolleri ile cinsellik kalitesi değişkeni arasında pozitif, sosyal onay ihtiyacı ile anlamlı düzeyde negatif korelasyon bulunmuştur. Aracı değişken analizi sonucunda toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi ilişkisinde sosyal onay ihtiyacının aracı rolü olduğu bulunmuştur. Elde edilen bulgular alanyazınındaki bulgular eşliğinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet rolleri, cinsellik kalitesi, sosyal onay

ABSTRACT

The Moderation Role of Need of Social Acceptance on the Relationships between Gender Roles and Sexual Quality

KARAKURT, Yağmur

Master Thesis in Educational Sciences, Family Counselling

Supervisor: Assoc. Prof. Ahu Arıcıoğlu

June 2021, 97 pages

The purpose of the study is to investigate the mediator role of need of social acceptance on the relationship between gender roles and sexual quality. The research was conducted with 576 participants aged 18 to 65. Because of the pandemic, the scales were delivered to participants through online platforms. The personal information form was used to determine the demographic information of participants, The Gender Roles Scale(GRS) to measure their gender perceptions, The New Sexual Satisfaction Scale(NSS) to determine their sexuality quality, The Social Approval Need Scale(SANS) to determine their social approval needs. The data was analyzed using the SPSS 25.0 program. In the study, correlation analysis, Anova and independent sample t test and agent variable analysis were performed using SPSS process plug-in. According to Anova and T test results, demographic variables were found to differ according to gender roles, sexuality quality and social need for approval. A positive and negative correlation was found between gender roles and the sexuality quality variable with the need for social approval. As a result of the intermediary variable analysis, it was found that the need for social approval plays an intermediary role in the relationship between gender roles and sexuality quality. The findings were discussed in the context of the findings in the field.

Key Words: Gender role, sex quality, social acceptance

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
İTHAF	v
TEŞEKKÜR.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Alt Problemler	7
1.3 Araştırmanın Amacı	7
1.4 Araştırmanın Önemi	8
1.5 Araştırmanın Sayıltıları	10
1.6 Tanımlar	10
1.7 Araştırmanın Sınırlılıkları	11
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	12
2.1 Kuramsal Çerçeve	12
2.1.1 Toplumsal Cinsiyet Kavramları	12
2.1.1.1 Biyolojik kuram	14
2.1.1.2 Psikaanalitik kuram	15
2.1.1.3 Sosyal öğrenme kuramı	17
2.1.1.4. Bilişsel gelişim kuramı	17
2.1.1.5. Toplumsal cinsiyet şeması kuramı	18
2.1.2. Sosyal Onay İhtiyacı	19
2.1.2.1. Murray ve ihtiyaçlar listesi	20
2.1.2.2. Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi. Maslow'un	22
2.1.2.3. Sosyal onay ihtiyacı ve erken dönem uyumsuz şemalar	22
2.1.2.4. Ellis'in akılcı olmayan inançlar yaklaşımı	23
2.1.2.5. Sosyal onay ihtiyacı ve sosyal etki-uyma.....	23
2.1.2.6. Sosyal onay ihtiyacı ve Kohlberg ahlak gelişimi kuramı	24
2.1.3. Cinsellik Kavramı.....	25
2.2. İlgili Araştırmalar	31
2.2.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Yapılan Araştırmalar	32

2.2.2. Sosyal Onay İhtiyacı ile İlgili Yapılan Araştırmalar.....	34
2.2.3. Cinsellikle İlgili Yapılan Araştırmalar	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	42
3.1. Araştırma Deseni.....	42
3.2. Araştırma Örnekleme.....	42
3.3. Veri Toplama Araçları	44
3.3.1. Katılımcı Bilgi ve Onam Formu.....	44
3.3.2. Demografik Bilgi Formu.	44
3.3.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği.....	44
3.3.4 Yeni Cinsel Doyum Ölçeği	45
3.3.5. Sosyal Onay İhtiyacı Ölçeği.....	45
3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci.....	46
3.5. Verilerin Analizi.....	46
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	47
4.1. Bağımlı, Bağımsız ve Aracı Değişken Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	47
4.2. Demografik Değişkenler ve Araştırma Değişkenleri Fark Analizi.....	47
4.3. Aracılık Analizi	54
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	56
5.1. Tartışma.....	56
5.1.1. Korelasyon Analizi Bulgularının Tartışılması	56
5.1.2. Değişkenlerin Demografik Değişkenlere Göre Farklılaşma Bulgularının Tartışılması.....	58
5.1.3 Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Cinsellik Kalitesi İlişkisinde Sosyal Onay İhtiyacının Aracı Rolü Bulgularının Tartışılması.....	61
5.2. Sonuç.....	61
5.3. Sınırlılıklar	62
5.4. Öneriler.....	62
5.4.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	62
5.4.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler	62
KAYNAKÇA.....	64
EKLER.....	77
ÖZGEÇMİŞ	84

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. <i>Örneklem Tablosu</i>	43
Tablo 4.1. <i>Model 1'de Bulunan Değişkenler ve Alt Boyutlar Arasındaki Korelasyon Analizine Ait Bulgular</i>	47
Tablo 4.2. <i>Cinsiyete Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini T Testi Sonuçları</i>	48
Tablo 4.3. <i>Cinsiyete Göre Cinsellik Kalitesi T Testi Sonuçları</i>	48
Tablo 4.4. <i>Cinsiyete Göre Sosyal Onay İhtiyacı T Testi Sonuçları</i>	49
Tablo 4.5. <i>Eğitim Düzeyine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Sosyal Onay İhtiyacı ve Cinsellik Kalitesine İlişkin Bulgular</i>	49
Tablo 4.6. <i>Yaş Gruplarına Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Sosyal Onay İhtiyacı ve Cinsellik Kalitesine İlişkin Bulgular</i>	50
Tablo 4.7. <i>İlişki Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Sosyal Onay İhtiyacı ve Cinsellik Kalitesine İlişkin Bulgular</i>	52
Tablo 4.8. <i>Yaşanılan Yere Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Sosyal Onay İhtiyacı ve Cinsellik Kalitesine İlişkin Bulgular</i>	53

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 4.1.</i> Aracı değişken analiz modeli	54
<i>Şekil 4.2.</i> Sosyal onay ihtiyacının toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi ilişkisinde aracı rolünü inceleyen aracı değişken analiz modeli	55

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, çalışmanın önemi, araştırmada kullanılan değişkenlerin tanımı, problem cümleleri, araştırmanın amacı ve sayılıtlara ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

1.1.Problem Durumu

Bebek doğduğu andan itibaren nesilden nesile aktarılan öğretiler yakın çevresi tarafından da bebeğe geçirilir. Bu köklü öğreti toplumsal cinsiyettir fakat kız çocuğuyla oğlan çocuğuna öğretilen bir değildir. Öğreti kız çocuğuna edepli ol der, oğlan çocuğuna cesur ol, mert ol der. Birey büyürken de bu dilden dile dolaşan söylemler yanı başındadır. Söylemler bireye toplumsal cinsiyet rollerini hatırlatır, ezberletir. Bu öğreti kimi zaman bir baba sözüyle, kimi zaman ise bir komşu bakışıyla hatırlatılır. Bebek biraz daha büyüdüğünde söylemler zenginleşir. ‘‘Kadın kahkaha atmayacak, kadın evinde oturacak, kadın kocasına hizmet edecek, kesin kadın sürücüdür bu, evinin kadını olacaksın, konuşma tarzın bir bayana hiç yakışmıyor, kız ama bizden iyi oyun oynuyor.’’ bu söylemlere örnek olabilir. Gün içinde sokakta, evde, işyerinde ya da ilişkilerde duyulması muhtemel bu kalıplarda kadın hep edigendir. Adına, yapabileceklerine, yapamayacaklarına, bulunacağı yerlere ya da bulunamayacağı yerlere başkaları karar verir. Toplum, bu öğreti yoluyla sadece kadın adına değil erkek adına da karar verir. Toplumsal cinsiyet rolleri tarafından erkek de en az kadın kadar yönetilmektedir. Erkek adam taşı sıkır suyunu çıkarır, erkek sözü, adam gibi konuş, erkek adam evine bakar, hesabı erkek öder, bilim adamı’’ gibi yargılar erkeğe cinsiyetinden dolayı sorumluluk ve güç yüklemiştir. Bazen kız çocuklarını överken bile erkek gibi kız ibaresi kullanılır. Yani erkek olmak övülecek bir şeydir. Peki bahsedilen bu cinsiyet gerçekten biyolojik cinsiyet midir? Biyolojik cinsiyet insanların genler aracılığıyla sahip olduğu üreme organları ve özelliklerinin bütünüdür (Udry,1994). Erkeği üstün, güçlü ve övülen; kadını ise sınırlanan yapan üreme organının farklılığı mıdır? Yoksa bunun sebebi bahsedilen öğreti toplumsal cinsiyet midir? Biyolojik cinsiyetten farklı olarak bireylerin toplum içinde ele alınan cinsiyet özelliklerinden biri de toplumsal cinsiyet rolleridir. Toplumsal cinsiyet rolleri, bireyin biyolojik ya da algılanan cinsiyetine göre toplumun birey

için uygun gördüğü, kabul edilen tutum ve davranış dizisidir (Levesque,2011). Erkeğin ağlamaması gerekir, para kazanması ve ailesini koruması gerekir, kadın ise iyi çocuk yetiştirmeli ve dişi kuş olarak yuvayı yapmalıdır. Bu gibi görevler toplumsal cinsiyetin

bireylere cinsiyeti sebebiyle atadığı görevlerdir. Bireyden bu görevleri alarak kendine ait rollere uygun davranması beklenir. Toplumsal cinsiyet rolleri kültürden kültüre, zamandan zamana değişim göstermektedir. Toplumsal cinsiyet, içinde var olduğu kültürden etkilenirken; bireylerin yaşam şeklini, davranışlarını ve tutumlarını da şekillendirir. Toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle birey ayrımcılığa maruz kalabilir çünkü en başında dünyaya gelen oğlan bebek ile kız bebek öğretiyi aynı şekilde almamıştı. Aynı uyarıları duymamış, aynı pratiklerden geçmemişlerdi. Yetişkinlikte de bu eşitsizlik devam etmektedir. Akın (2007), kadınların erkeklerle karşılaştırıldığında ayrımcılık konusunda daha dezavantajlı durumda olduğunu aktarmıştır. Araştırmalara göre kadın, toplumsal cinsiyet rollerinden dolayı şiddete, tecavüze maruz kalmakta hatta son zamanlarda daha görünür olan kadın cinayetlerinin öznesi olmaktadır (Yüksel, Demirgöz,2014 ; Akın,2007). Toplumsal cinsiyet rollerinin kadınları, yaşama hakkı ve beden bütünlüğünün ihlali gibi birçok alanda dezavantajlı duruma getirdiği vurgulanmıştır. Bu etkiler dışında, toplum birçok alanda erkeğe kadından daha geniş bir hareket alanı sağlamıştır. İş yaşamından örnek vermek gerekirse, aynı işi yapan erkek ve kadın ücret ayrımcılığına maruz kalır. Eşit işe eşit ücret verilmemesi ücret ayrımcılığı olarak tanımlanır. TÜİK verilerine göre yıllık brüt ücret ve ücret farkları konusunda cinsiyetler arasında %7.7 oranında bir ücret farklılığı ortaya konmuştur (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2018). Aynı saat aralığında aynı işi aynı oranda yapan kadın ve erkeğin eşit ücret alamaması, kadın ve erkek cinsiyetine farklı bakıldığı cinsiyetinden ötürü bireylerin verdiği emeğin farklı değerlendirildiği söylenebilir. Bu bağlamda eşit emekle daha az maaş alan kadınların iş tatmini azalabilir. Bir erkekten fazla maaş alan kadınların değerlendirildiği araştırmalar da yapılmıştır. Eşinden daha fazla maaş alan kadınların ev içi emek konusunda isteyerek geleneksel rollere uygun hareket ettiği ev işine daha fazla emek verdiği görülmüştür (Tichenor,2005). Kadın olarak eşinden, toplumsal cinsiyet rollerine göre evi geçindirmesi gereken erkekten, daha fazla maaş alan kadın ev içinde geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini devam ettirmektedir. Bir çeşit denge sağlama durumu denilebilir. Gün sonu işten gelip aynı oranda yorulan çiftten kadın olanının yemek bulaşık gibi görevlerle işe devam etmesi ve bunu gönüllü yapması geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinden kopmanın kolay olmadığını da göstermektedir. Bu bulgu “cinsiyet icrası” kavramı ile açıklanmıştır (West ve Zimmerman, 1987; akt. Tichenor, 2005, s.194). Kavrama göre, ev dışında toplumsal cinsiyet rollerine uymayan bireyler ev içinde karşılıklı olarak bunu telafi etmektedirler. Buradan hareketle toplumsal cinsiyet rollerinin ilişki dinamiklerinde önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Toplumsal

cinsiyet rolleri romantik ilişkilerde de yalnızca kadının değil erkeğin de aleyhindedir. Türkiye’de yapılan bir araştırmada erkek katılımcılar romantik ilişkiler için ilk adımı atma baskısını hissettikleri ve bunun gerginlik yarattığıyla ilgili şikayet ederken, kadınlar ilk adımı attıklarında genellikle “kolay kadın” olarak etiketlendiklerini belirttiler. Yine aynı araştırmada katılımcılar Türkiye’de cinselliğin tabu olduğunu ifade etmişler, cinselliğin tabu olması erkeklerde cinsellik için açlık şeklinde kendini gösterirken; cinsel anlamda aktif kadınların baskıya, etiketlemeye maruz kaldıkları aktarılmıştır. Aynı ülkede yaşayan iki cinsiyet için cinsel ilişki tecrübesi arttıkça erkeklerin daha rahat, kadınların ise etiketlenmiş ve baskıda hissettikleri de aktarılmıştır (İşbilir,2020). İş hayatında, ev içi emekte ve sosyal hayatta izleri görülen toplumsal cinsiyet rolleri cinselliğin tecrübe edilmiş biçimini ve bireyin cinsellikle bağını da etkilemektedir. Araştırmanın sorguladığı ilişkilerden birisi de toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik ilişkisidir. Kadınların iş yaşamında, ev içi emekte, ve kazançta eşitlik talebi sürmektedir. Bu eşitlik sadece kadını değil erkeği de dezavantajlı durumdan kurtaracaktır. Yapılan araştırmalar da erkeklerin toplumsal cinsiyet rol stresini yaşadığını ortaya koymuştur. Eşitliği sağlanması gereken alanlardan birisi de cinselliktir.

Cinsellik, iki kişi arasındaki cinsel doyumu ve birlikteliği içeren toplumsal değerler, kurallarla şekillenen, biyolojik ve psikolojik boyutları olan özel bir yaşantı olarak tanımlanabilir. Haz ve fiziksel birleşimden öte bir anlam taşımaktadır (Aydın,1998). Bireyin sağlığıyla ilgili tüm alanları dolaylı yoldan etkiler. Bireylerin cinsel sağlığının bozulması, fizyolojik ve psikolojik sağlıklarının da negatif etkilenmesine sebep olur. Bireysel sağlığın kötü etkilenmesi zincirleme bir etki oluşturarak toplum sağlığı ve aile sağlığının da olumsuz etkilenmesine neden olur (Bozdemir ve Özcan, 2011). Cinsellik bireyin kendi varlığının devamı için yaşamsal bir işlev göstermese de, yaşam kalitesini belirleyen önemli değişkenlerdendir (Gülsün ve ark.,2009). Bu anlamda kadının bu alanda da erkekler kadar isteğiyle, arzusuyla tercihiyle var olabilmesi, yine erkek ve kadının da kalıp yargılardan arınmış biçimde cinselliğini yaşaması önemli görülmektedir. Fakat kadın ve erkeğin içinde bulunduğu toplum itibari ile bu kalıpyargıları göz ardı etmesi mümkün olmayabilir. Türk toplumu gelenekleri ve kültürü itibari ile cinselliğin açık açık konuşulmadığı ve tabu olarak kabul edildiği bir toplumdur. Cinselliğin konuşulmaması doğru bilgiye ulaşmayı engellemekte yanlış ve eksik bilgiler bireylerin cinselliğe bakışını, davranış ve tutumlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Torun, F., Torun, S. Ve Özeydin, 2011). Yanlış ve eksik bilgiler kulaktan kulağa cinsel mit olarak yayılmıştır. Cinsel

mitlerin yaygınlığının sebeplerinden biri mitlerin toplumsal değerlerle ilişkili olmasıdır (Cinsel Sağlık Enstitüsü Derneği (CİSED, 2017). Bu cinsel mitlere bakıldığında kadının şeması cinsellikte pasif olmak, korku, namus ve acı gibi duygularla şekillenirken, erkek şeması başlatıcı olma, cinsellikte aktif ve baskın olma gibi temalarla şekillenir (Coşkun,2020). Oluşturulan bu şema ve mitler yüzünden cinsel eylemlerin baskı altında gerçekleştirilen fiziksel bir eylem olduğu söylenebilir (Kayır,2001). Bu baskı ve mitler sebebiyle bireylerin arasında sınırlar oluşabilir. Sınırlar cinsel yakınlık kurma ihtiyacını sekteye uğratar (Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Merkezi [CETAD] ,2006c). Cinsellik fiziksel birleşmenin yanı sıra kişilerarası duygusal bağları da destekler (Roediger ve ark., 2018). Fakat bu bağ olumsuz inançlar ve tabularla çatışma alanına dönüşebilmektedir (Gülsün ve ark.,2009). Cinselliği çatışma alanına çevirebilen bu tutumlar, normlar ve mitler, kültürden kültüre değişmektedir. Örneğin batı toplumlarında cinsellik kültürünün destekleyici ve izin verici yönde değiştiği gözlemlenmiştir (Özeruz,1999). Batı toplumlarında evlilik öncesi cinsel deneyim konusunda cinsiyetler arası ayırım daha az keskin (Finer,2007), doğudan batıya gidildiğinde evlilik öncesi cinsel ilişkinin daha kabul edilebilir olduğu bulunmuştur (Yasan, Tamam, Özkan ve Gürgen, 2009). Doğu ve Batı arasındaki cinsellik kültürü farkının, din faktörü ile ilgili olabileceği bildirilmektedir (Leiblum ve ark. 2003). Doğu Batı kültürleri arasında yer alan Türkiye’de cinsellik hem geleneksel hem de serbest davranış, tutum ve algılayış şekillerini içerir (Poroy,2005). Cinsellik yaşam tarzları anlamında çeşitlilik devam etse dahi başka bir çalışmada kentleşmenin ardından Türkiye’nin cinsel geleneklerinde hala muhafazakâr bakış açısını köklü bir şekilde devam ettirdiği öne sürülmüştür (Cindoğlu, Akyüz, Bekaroğlu ve Boynukara, 2007). Kültürdeki hakim cinsellik anlayışı toplumsal cinsiyet rolleri ile etkileşim halindedir. Bu normlar, roller aile birliği, evlilik, toplumsal cinsiyet kavramı, bireylerin cinsel davranışları aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır (Aşkun, 2000 ; Bogle, 2008). Bu sebeple toplumsal cinsiyet algısında geleneksel tutumun devam ettirilmesinin bireylerin cinsellik kalitesini olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir. Bireydeki olumsuz etkinin de topluma yansıtacağı düşünülmektedir.

Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre, alt düzeydeki ihtiyaçlar karşılanmadan üst düzeydeki ihtiyaçların karşılanması anlamsızdır (Maslow,1943). İhtiyaçlar hiyerarşisinde en altta fizyolojik ihtiyaçların içinde cinsellik yer almaktadır. Daha üst basamaklarda saygı görme, kabul görme ve ait olma gibi ihtiyaçlar yer almaktadır. Toplumsal cinsiyet normlarının takibi ile birey toplumun sevgisini ve saygısını kazanmaya çalışır. Birey

toplum normlarına uygun davrandığında toplum tarafından aykırı görülmecektir. Alt basamaklardaki ihtiyaçların tam karşılanmadan üst basamakların hedeflendiği söylenebilir. Alt basamaklardaki cinsellik ihtiyacı üst basamaklardaki sevgi, saygı ihtiyacı için kurban verilmektedir. Cinsellik ihtiyacının kurban verilmesi cinselliğin sosyal onay ve toplumsal cinsiyet normlarına uygun şekilde tecrübe edilmesi demektir. Bunun yanında sosyal onay alabilmek uğruna birey psikolojik sağlığını da tehlikeye atmaktadır. Toplum normlarına uyum sağlayarak onay, sevgi, saygı ihtiyacı ve kabul almaya çalışmak kadın ve erkek üstünde baskı yaratabilir. Literatürde bu durum toplumsal cinsiyet rol stresi olarak anılmaktadır (Muharrem ve Bayar,2017). Erkekler herhangi bir alanda kadından aşağıda kalmamak ve sert görünme konusunda toplumsal cinsiyet rol stresini yaşarken (Bayar,2018), kadınlar erkeklere yardımcı pozisyonda oldukları, öfke ve kızgınlık gibi duyguları belirtmemeleri gerektiği, ev içi emeği sergilemeleri konusunda toplumsal cinsiyet rol stresini deneyimlemektedir (Akın ve Demirel, 2003). Stresi yaşamaktan kaçınan bireyler toplum normlarına uygun davranmaktadır. Öte yandan toplumsal cinsiyet normlarından sapan kadın ve erkekler yaşadığı toplum tarafından sert bir red ile karşılaşır (Rudman ve Fairchild, 2004). Örneğin toplumsal cinsiyet rollerinden sapan kadınlar daha az arzulanılan ve beğenilen olurken toplumsal cinsiyet rollerinden sapan erkekler daha az yetkin ve güçsüz görülür (Eagly, Makhijani ve Klonsky, 1992). Toplumsal cinsiyet rollerini devam ettiren bireylerin toplum tarafından daha pozitif değerlendirmeler aldıkları, onay ve kabul gördükleri bilinse bile bu rollerin benlikte yarattığı olumsuz birçok faktör vardır. Araştırmalara göre toplumsal cinsiyet rollerini devam ettirmek insanların psikolojik sağlığı için risk faktörü oluşturur. Bandura'nın 1999 yılında yürüttüğü bir araştırmanın sonucunda cinsiyet normlarına uyan çocukların uymayanlara göre daha çok stres yaşadığı aktarılrken, Pollack'ın 1998 yılında yürüttüğü araştırmanın sonucunda cinsiyet normları kız çocuklarında itaatkâr davranışları arttırırken oğlan çocuklarında antisosyal eğilimi arttırabileceğini aktarmıştır (Carver, Yunger ve Perry, 2003). Egan ve Perry(2001), cinsiyet normlarını benimseyen kişilerin çevresindekilerden aldığı onayın koşullu olduğunu hissettiklerini, normları devam ettirdikçe bu kabul ve desteği alabileceklerini düşündüklerini belirtmiştir. Sanchez ve Crocker (2005) ise toplumsal cinsiyet normlarını devam ettiren bireylerin dış değerlendirmeye ihtiyaç duyduğu ve kendilik algısının toplum tarafından aldığı destek, onay ve kabulün katkısıyla oluşturacağını vurgulamıştır. Örneğin, bir kadının geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini devam ettirmesi beğenirliğini ve statüsünü arttırır (Rudman, 1998; Takiff, Sanchez, ve Stewart, 2001). Kadının toplumsal

cinsiyet normlarına uygun olması sebebiyle toplumdan aldığı kabul onu üst statüye taşıyacaktır. Fakat bu statünün bazı bedelleri olacaktır. Toplumsal cinsiyet rollerini devam ettirmenin baskısı kişinin sosyal davranışlarını kısıtlarken kişinin psikolojik sağlığıyla ilgili riskli durumlar açığa çıkabilir. Olumsuz benlik algısı risk faktörüne örnek olabilir (P. R. Carver et al.,2003; Egan ve Perry, 2001; Perry, 2004; Sanchez ve Crocker, 2005). Negatif etkilerine rağmen toplumsal cinsiyet rollerini sürdürmek kişilerin de toplumla bağ kurma ihtiyacını gözler önüne seriyor. Bu bağ aynı zamanda kişinin benlik algısını etkilemektedir. William James'e göre, insanlar benlik saygısını hangi kavramlara göre şekillendireceği konusunda seçicidir (James,1890). Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada öğrencilerin bir kısmının benlik saygılarını fiziksel görünüşleriyle, akademik performanslarıyla, dışarıdan aldıkları onay ve kabul oluşturdukları, diğerlerinin ise içsel kaynaklarına göre şekillendirdiği ortaya konmuştur (Crocker, Luhtanen ve ark., 2003). Dış kaynaklarla kendilik algısını şekillendiren insanlar çevrede gelişen sosyal normlara karşı daha hassastır çünkü toplum tarafından reddedilmek onları korkutur (Crocker & Park, 2004). Türkiye'de aile yapıları da tasvir edilen topluma benzemektedir. Konda Araştırma ve Danışmanlık Merkezi tarafından 2012 yılında yapılan araştırmaya göre Türkiye'de aile sistemi, ekonomik ve gündelik pratiklere göre geniş aileden çekirdek aileye geçmiş gibi görünse de hala aile deyince çekirdek aile şeklinde yaşayan çiftlerin aklına geniş aile gelmektedir. Gündelik pratikler ya da geçirilen zaman ortak olmasa da toplum aile kavramını yaşadığından daha geniş tanımlama eğilimindedir. Bunu tanımlarken bireylerin yakın ilişkilerini göz önüne aldığı belirtilmiştir (Konda,2012). Daha önce yapılan diğer çalışmalarda bu bulguyu destekler niteliktedir. Türkiye'de çekirdek aile gibi gözükten aileler birbirine yakın yaşayan akrabalarından oluşur (Kağıtçıbaşı, 1982a; Kandiyoti, 1974). Amcalar, halalar, dayılar, teyzeler, büyük anne, babalar ve aile dostları birbirlerine karşı sorumlu hissederler. Bu nedenle bireyler bir akrabalık kültürü içinde büyür (Kağıtçıbaşı, 1985, 1996). Türkiye'de sosyal onay, kalabalık yaşayan bu aile tiplerinde kişiler arası ilişki kurulurken uyum faktörü olarak görülür. Bazen bireyin yakın çevresinin ihtiyaçları, istekleri ve kendisi hakkındaki görüşleri kendi isteklerinden bile önemli bir hal almaya başlar. Birey için önemli kararlarda da yine çevreden sosyal onay alınması, çevrenin fikrinin önemli bir etmen olmasının kanıtıdır (Özdemir ve Çok, 2011). Çevreden alınan sosyal onayın önemi sadece bireyin verdiği önemli kararlarda değil aynı zamanda bireyin toplumda cinsiyetine göre edindiği rollerde de kendini gösterir. Toplumsal cinsiyet için sosyal onayı arayan kimi zaman birey değil aile de olabilir. Aileler

‘elalemin’ ne diyeceğini düşündüğünden kız çocuğunun kaçta eve döndüğü, nasıl oturup kalktığı ve mutfak becerisi konularında hassas davranır. Annesi kızının ne kadar hamarat olduğu ile ilgili komşulardan övgü alır. Kız çocuğunun edepli erkek çocuğunun ise yere bakan yürek yakan olması beklenir. Edep, adap, namus ile kastedilen cinselliğin bir cinsiyet için sınırlandırılmasıdır. Erkeğin evlenmeden önce cinsellikteki tecrübesinin artması tercih edilirken kadının cinselliği evlilik öncesi deneyimlemesi ise toplumdan sosyal onayı alamamasının sebebidir.

Kültürde kesişim alanı çok fazla olan toplumsal cinsiyet rolleri değişkeni, cinsellik kalitesi değişkeni ve sosyal onay ihtiyacı değişkeni çalışmanın değişkenleridir. Bu sayıtların doğruluğunu tespit edebilmek için araştırmada toplumsal cinsiyet rollerinin hakim olduğu bir kültürle yetişen, cinsel gelişimlerini bu kültürde tamamlayan bireylerin cinsellik kalitesinin toplumsal cinsiyet rollerinden etkilenip etkilenmediği araştırılmak istenmektedir. Çalışmada sosyal onay ihtiyacının toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi ilişkisindeki aracı rolü ortaya konulmuştur.

1.2. Alt Problemler

1. Toplumsal cinsiyet rolleri, cinsellik kalitesi ve sosyal onay ihtiyaç düzeyleri cinsiyete, yaşamın büyük kısmının geçirildiği yere, ilişki durumuna, eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
2. Toplumsal cinsiyet rolleri ve sosyal onay ihtiyacı değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Sosyal onay ihtiyacı değişkeni ve cinsellik kalitesi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi ilişkisinde sosyal onay ihtiyacının aracı rolü nedir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, toplumsal cinsiyet rollerinin cinsellik kalitesine etkisinde sosyal onay ihtiyacının aracı etkisini incelemektir. Bu doğrultuda katılımcılardan alınan bilgilerle karşılaştırmalar yapılarak, kişilerin toplumsal cinsiyet rolleri, cinsellik kalitesi ve

sosyal onay ihtiyaçları hakkında bilgi edinilmesi hedeflenmiştir. Demografik bilgiler göz önünde bulundurularak ölçeklerden alınan puanların farklılaşma düzeyleri incelenmiştir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Toplumun bireyin cinsiyetine göre bireyin hayat sahnesinde oynayacağı rolü belirlemesi toplumsal cinsiyet rolü olarak anılır. Kadından ve erkekten beklenenin cinsiyetine göre farklılaşması toplumsal cinsiyet rolünün bir sonucudur. Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkeğin farklı yaşam dönemlerindeki görev ve sorumluluklarını cinsiyetine göre şekillendirir. Aynı zamanda hayatın farklı alanlarında bireyin topluma nasıl katılacağını belirler (Evrin,1972). Toplumsal cinsiyet rolleri toplumla kurulan ilişkiyi, kişilerarası ilişkileri kalıp yargılarla şekillendirir. Örnek vermek gerekirse, ‘‘erkek adam taşı sıkır suyunu çıkarır, evi geçindirir, erkek dediğin çapkın olur’’ gibi ifadelerle toplum erkekten beklentisini ortaya koyar. Erkek, cinsiyeti sebebiyle kendine yüklenen psikososyal yükü taşımaya çalışır. Beklentiyi karşılayamadığında depresyon, intihar gibi sağlık sorunları yaşamaktadır (Bayar,2018). Kadınlar için toplumun beklentisi çoğu zaman doğumla elde edilen insan haklarının bile önüne geçer. Yaşama hakkı gibi. ‘‘Ailemizi utandırma, başımızı yere eğme, kadın namustur, okumasan da olur, kadın kakhaha atmayacak. Nasıl yani anne olmayı hiç düşünmüyor musun?’’ gibi kalıp yargılarla toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle kadının eğitim, yaşama, sağlık ve çalışma hakkı kısıtlanmaktadır (Akın, 2007). Toplumsal cinsiyet rollerinin yansımaları ev içi iş bölümünde, sosyal hayatta, iş hayatında gözlenebildiği gibi ilişkilerin cinsellik boyutunda da gözlenebilir.

Cinsellik Türkiye’de konuşulması ayıplanan karmaşık bir kavramdır. Türkiye’de kız çocukları cinsellik konusunda geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine uygun bir şekilde yetiştirilir. Kadının cinselliği, erkeklerle karşılaştırıldığında evlilik öncesi cinsel deneyim yasağı, baskı ve kurallar gibi birçok faktörle sınırlandırılmıştır. Erkek, cinselliğini daha özgür yaşamaktadır (Duyan, 2004; İnanç, 2003; Nelson, 1997; Özkan, 1994; Özvarış ve Akın, 1998). Orta Asya’da kadın vücudu, cinsel kimlik, mastürbasyon, kürtaj, cinsel haz ve bekâret gibi konular kadınlar arasında sessizliğin hüküm sürdüğü konulardır (Accad, 2004:37-50). Kadının yaşadığı kültürden etkilenerek kendi hazzını ya da cinsel gelişimi ile ilgili herhangi bir konuyu dillendirememesi cinselliği deneyimleme şeklini etkileyecektir. Bireylerin cinselliği algılama biçimi toplumun değer yargıları, kültür, toplumun cinselliğe

bakışı ve toplumsal cinsiyet kalıplarından etkilenmektedir (Khazaeia,2011). Toplumsal cinsiyet rollerinden öte gelen cinselliği algılayış biçimi cinselliği paylaştığı kişiyi de etkilemektedir. Çiftler arası cinsel uyum, evlilik uyumunda en önemli faktörlerden birisidir (Ficher1981). Evlilik uyumu ile cinsel doyum arasında ilişki olduğu bildirilmiştir (Schenk,1983). Cinsellikte yaşanan problemlerin ve cinsel işlev bozukluklarının boşanma sebepleri arasında önemli bir rol oynadığı araştırmalarla kanıtlanmıştır (Güneş, Dede, Okan, Bulut, Atli ve Sir, 2016). Bu bağlamda bireylerin cinsel olarak sağlıklı olması çift ilişkisini destekleyecektir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımıyla sağlık, sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, aynı zamanda bedensel, ruhsal ve sosyal açılardan tam bir iyilik halidir. Bununla bağlantılı olarak cinsel sağlık, bireysel ve sosyal değerler ile ilişkili bir şekilde, cinsellikten zevk alabilme, yanlış inanış, utanç ve korkulardan arınma, cinsel ve üreme fonksiyonlarına zarar veren organik bozukluk, hastalık ve sakatlıkların yokluğu olarak tanımlanabilir (Özan ve ark., 2004; Koten 1996). Bireylerin yanlış inanış, utanç ve korkulardan arınmaları için edindikleri bilgilerin tutarlı, anlaşılır ve güvenilir olması gerekmektedir. Cinsellik konusunda bireylerin eksik, yanlış bilgilerinin temeli aile ya da toplum tarafından cinselliğin konuşulmasının ayıp ya da yasak olması, geleneksel tutumların devam ettirilmesiyle ilişkilidir (Brown ve ark., 2001; Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği [CETAD], 2006; Dejong ve ark., 2007; Gezgin, 1997; Giray ve Kılıç, 2004; Sutherland, 1997). Yanlış ve eksik cinsel bilgi bireyin cinsel yaşamını algılayışını, tutumunu ve cinsel sorunlarda aldığı eylemleri şekillendirir. Örneğin, hamilelik döneminde cinsel ilişki bebeğe zarar verir yanlış inanışı sebebiyle evlilik uyumu zarar görebilir. Erkek cinselliğe her zaman hazır olmalıdır algısı sertleşme problemlerine sebep olabilmektedir. Tüm negatif etkilerine rağmen cinsellikte geleneksel tutumun devam ettirilmesinin sebeplerinden birisi toplumsal cinsiyet normlarından uzaklaşmama eğilimidir. Foucault ve Bauman'a göre de cinsellik toplumsal olarak inşa edilmektedir (Castells, 2013: 332; Bauman, 2005: 267-270). Araştırmanın yürütüldüğü ülkenin Türkiye olması sebebi ile cinselliğin Türkiye'deki gelişimini incelemek esastır fakat öncelikle toplum yapısı bilinmelidir.

Toplulukçu bir kültür olarak tanımlanan Türkiye'de bireylerin toplumla ilişkisi ve toplumun bireyden beklentileri birey için önemli bir hal almıştır. Kağıtçıbaşı (2010), toplumun önemine rağmen bireylerin davranışlarının açıklanmasında toplumun etkisinin göz ardı edildiğini düşünmektedir. Toplumsal cinsiyet normları, kültürel etkiler, bireyin toplum tarafından dışlanmasına ve olumsuz değerlendirilmekten korkmasına sebep olabilir.

Birey ötekileştirilmemek için davranışlarını bu normlara göre düzenler. Sosyal onay ihtiyacını doyurmaya çalışır. Beğenilen, takdir edilen olmaya çalışırken psikolojik sağlığını riske atar. Bu çalışmada birey sağlığı, sağlıklı çift ilişkileri ve toplum sağlığına katkı sağlamak amacıyla toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi ilişkisinde sosyal onay ihtiyacının aracı rolü araştırılacaktır.

Konuyla ilgili literatür çalışması yapıldığında cinsellik değişkenin depresyon, evlilik uyumu ve stres gibi değişkenlerle çalışıldığı gözlenmiştir. Ancak toplumsal cinsiyet rolleri, cinsellik kalitesi ve sosyal onay ihtiyacı değişkenlerinin bir arada değerlendirildiği Türkçe bir kaynağa rastlanmamıştır. Çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

1.5. Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırmada kullanılan ölçeklerin incelenen değişkenleri ölçtüğü varsayılmıştır.
2. Katılımcıların araştırma kapsamında kullanılan ölçeklere içten, samimi ve ciddiyetle cevap verdiği var sayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Cinsiyet bir kişinin dişi yada erkek olmasını belirleyen fizyolojik özelliklerin tümünü içerir. Bedende baskın hormon türü, cinsel organlar, sperm veya yumurta üretebilme gibi (Bozdemir,2011).

Toplumsal cinsiyet toplumun bireyin doğduğu cinsiyete göre bireye atfettiği özellik, görev, sorumluluk ve davranışlar bütünüdür (Lindsey,2015).

Toplumsal cinsiyet rolleri toplumun cinsiyeti referans alarak bireylerin sergilemesini beklediği rol kalıplarıdır (Vatandaş,2007).

Cinsellik insanı sadece bedensel değil duygusal, düşünsel ve toplumsal bütünlüğü sağlayan, kişilik gelişimi, iletişim ve sevginin paylaşımını olumlu yönde zenginleştiren; psikolojik, sosyal, ekonomik, politik, kültürel, hukuki, tarihi, dini, biyolojik ve ruhsal faktörlerin etkileşiminden etkilen sağlıklılık halidir (DSÖ,2010).

Sosyal onay ihtiyacı bireyin çevresindekilerin onayını araması ve onaylanmamaktan kaçınması anlamına gelir (Leite ve Beretvas 2005, s, 141).

Cinsel mitler bireylerin cinsellikle ilgili düşündüğü genellikle yanlış, abartılı, bilimsellikten uzak cinselliğin özgürce yaşanmasını engelleyen kalıp yargılardır (Yaşan, 2004). *Cinsel özgüven* kişilerin cinselliklerini özgürce partnerleriyle yaşayabilme cesareti göstermesi cinsel istek ve arzularını açıkça yanıstabilmelerini ifade eder.

Cinsel utangaçlık bireylerin cinsellikte rahat davranamaması şeklinde tanımlanır.(akt: Çelik, 2012 ; Geijen ve Sykora, 2007).

Cinsel Doyum Psikolojik ve fiziksel bileşenlerin uygun olması koşulunda uyarılma ile başlayan cinsellik safhalarının ardından ya da cinsel davranışlardan hoşnut olma, rahatlama duygusu veya cinsellikte problem yaşanmaması olarak tanımlanmaktadır. (Dane,2016) Araştırma boyunca cinsel doyum ve cinsellik kalitesi kavramı birbirinin yerine kullanılmıştır.

Cinsellik Kalitesi: Cinsel yaşam kalitesi çift uyumu, evlilik uyumu ve hayat kalitesi ile ilişki halindedir. Cinsellikte çiftlerin yaşadığı problemler, cinsel işlev bozuklukları ve uyuşmazlıklar cinsellik kalitesini düşürmektedir (Tuğut,2010).

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Çalışmanın çevrimiçi yürütülmesi sebebiyle hata oranı artabilir.
2. Araştırılan değişkenlerin içinde cinsellik kalitesinin de olması kişileri güvenilir cevaplar vermemeye itebilir.
3. Araştırma, araştırmaya katılan katılımcıların yaş, cinsiyet, ilişki durumu, yaşamını geçirdikleri büyük yer, eğitim durumları ile sınırlıdır.
4. Araştırma kendi bildirimine dayalı seçilen veri toplama araçları ile sınırlıdır.
5. Bir kısıtlılık olarak sadece heteroseksüel cinsellik çalışmaya alınmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde toplumsal cinsiyet rolleri, sosyal onay ihtiyacı ve cinsellik değişkenleri kuramsal çerçevede ele alınmıştır.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramları

Türkçe’de cinsiyet kelimesi içinde birçok kavramı barındırır. Birlikte anıldığı kelimeye göre bireyin toplumdaki statüsünü, biyolojik özelliklerini, istek ve beyanlarını da ortaya koyabilir. Cinsiyet kelimesinin farklı kavramlarla birlikte anılması, anlam karışıklığını ortadan kaldırmaktadır. Fakat dili kullanırken tek başına cinsiyet kelimesi ile birçok anlam aktarılmaya çalışılmaktadır. Örneğin, cinsiyet kelimesi, hem atanmış cinsiyet için hem de toplumsal cinsiyet için kullanılır. Bireyin beyanı olmaksızın doğumla ya da anne karnında bireyin dış genital özelliklerine bakılarak tıp tarafından atanan cinsiyete atanmış cinsiyet denir. Atanmış cinsiyet yerine sık sık biyolojik cinsiyet, bedensel cinsiyet tanımı da kullanılır (Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği,2021). Kişinin kendini hissettiği cinsiyet, cinsiyet kimliği olarak tanımlanır (Messinger,2006). Cinsiyet kimliğinin atanmış cinsiyetle aynı olduğu ve olmadığı durumlar vardır. Kişi cinsiyet kimliğini algıladıktan sonra bu cinsiyette hissetmiyorsa cinsiyet değiştirme ameliyatıyla cinsiyetini değiştirebilir. Cinsiyet değiştirme ameliyatı talep eden trans bireylerin sayısı azımsanmayacak derecede çoktur (Kayahan,2005). Kişinin beyanı ile beraber cinsiyeti değişebilir ya da devam edebilir dolayısıyla doğumla ya da anne karnında kromozomlara, genetik özelliklere ve genital organlara bakılarak karar verilen cinsiyete biyolojik cinsiyet yerine atanmış cinsiyet demek daha uygun görülür. Toplumun bireyden beklentisi atanmış cinsiyetine göre de değişmektedir. Toplumun atanmış cinsiyetine göre kadından ve erkekten beklediği sosyal roller toplumsal cinsiyet olarak adlandırılmaktadır. Atanmış cinsiyete göre değişen beklenti bireyler arası eşitsizlik yaratmaktadır.

Bal’a(2014) göre;

‘Eşitlik bireyin bütün yeteneklerini tam ve özgürce geliştirebilecekleri toplumsal ortamın yaratılması, bu ortamın önündeki bütün toplumsal ve siyasal engellerin ortadan

kaldırılması olarak tanımlanmaktadır. Eşitsizlik, önlenebilir olması nedeniyle gereksiz ve aynı zamanda adil olmayan farklılıktır. Bu nedenle kadın ve erkek arasındaki genetik, fizyolojik ve biyolojik özelliklerinden kaynaklanan farklılıklar eşitsizliğe sebep olmamalıdır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği farklı boyutlardaki iktidar ilişkilerinin sonucudur. Kaynağını toplumun kadın ve erkeğe ilişkin farklı algısından almaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve medeni alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen, ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelmektedir. ‘‘

Ekonomik, kültürel, politik ve sosyal alanda görülen toplumsal cinsiyet eşitsizliği cinsiyet rollerinde de görülür. Toplum, bireylerin kurallara yönelik uygun toplumsal cinsiyet rolleri sergilemesini beklemektedir (Demirel,2016). Kız çocuğun hanım hanımcık oturuş şekli, oğlan çocuğunun cesareti, kadının giyiniş şekli, erkeğin geçindirmesi gereken ev gibi birçok konuda bireyin cinsiyetine göre devam ettirmesi gereken rol, görev ve sorumlulukları vardır. Bunların toplamı toplumsal cinsiyet rollerini oluşturur. Cinsiyetlerle özdeşleştirilen duygularda dahi eşitsizlik söz konusudur. Kız çocuğu çok öfkelenmemeli oğlan çocuğu hakkını savunmalıdır. Kız çocuğu utanmalı oğlan çocuğu girişken olmalıdır. Toplumsal cinsiyet rollerinde görülen eşitsizliğin sebebi, bu kavramın toplumun bakış açısından etkilenmesidir.

Ridgeway’a(2009) göre,

‘‘ Bir toplumda yaşayan bireylerin toplumsal hayata katılım biçimi, oranı; toplumsal hayatta görünürlüğü ve temsil biçimi, önemli oranda o toplumda geçerli olan toplumsal cinsiyet algısından etkilenir.’’

Hakim toplum anlayışına göre toplumsal cinsiyet rolleri geleneksel ve eşitlikçi olarak ikiye ayrılmaktadır. Geleneksel rollere göre, kadınların ev işlerini ve çocuk bakımını üstlenmeleri beklenir. Erkeğin ise ailenin geçimi ve ailenin güvenliğinden sorumlu olması beklenir. Eşitlikçi rollere göre ise kadın ve erkeğin rol aldığı bütün alanlarda eşit olması beklenir (Zeyneloğlu,2008). Cinsiyetlere göre tanınan özgürlük ve kısıtlamalar, bireylerin

haklarına ulaşımını engellemektedir. Eşitsizliğin her iki cinsiyet için var olduğu bilinse de hayati konularda kadının daha fazla eşitsizliğe maruz kaldığı bilinmektedir. Kadının eşitsizlik sebebiyle elinden alınan ya da kısıtlanan haklarına eşit maaş hakkı, sağlık hizmetlerine ulaşım hakkı, eğitim alma hakkı hatta yaşama hakkı örnek verilebilir (Bal,2014). En basitiyle insan haklarına uygun yaşayabilmek için toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının gerekliliğine inanılmaktadır. Bu inancın arkasında sadece kadına uygulanan eşitsizlik değil aynı zamanda her ne kadar daha az dile getirilse de erkekler için de eşitsizliğin olmasıdır. Erkek kendisine verilen sonsuz güç ve özgürlükle rızası olmadan bir kalıba sokulmakta ve bu kalıba göre performans göstermesi beklenmektedir. Erkekten ekonomik olarak güçlü, sosyal olarak tanınır, cinsel olarak hazır ve aile bağları anlamında koruyucu olması beklenmektedir. Ralf Dahrendorf'a göre, toplumsal cinsiyet rol kalıpları toplum içinde öğrenilir ve içselleştirilir (akt: Vatandaş,2007). Birey toplumun içinde gelişirken bu rolleri öğrenmektedir. Öte yandan bazı kuramcılar toplumsal cinsiyet algısının toplumsal boyutunun dışında fizyolojik boyutlarının da olabileceğinden bahsetmiştir. Aşağıda araştırmanın toplumsal cinsiyet rolleri değişkeni ile ilişkili toplumsal cinsiyet kuramları açıklanmıştır.

2.1.1.1. Biyolojik kuram. Biyolojik kuram bireysel farklılıkları, bedensel farklılıklar, hormonlar ve psikolojik faktörlerle açıklamaktadır. Kuram aynı zamanda doğumla beraber bireyde salgılanan hormonlar ve hormonların vücuda etkisini araştırır (Burçin,2011). Örneğin erkekteki saldırganlık davranışı salgılanan testosteron hormonuna bağlanırken kadınların annelikle özdeşleşmesinin sebebi doğurabilmesi ve emzirebilmesi ile ilişkilendirilmiştir. Kadının doğurabilme fiziksel özelliği ve ardından bakım üstlenme rolü sebebiyle kadın ev ile ilgilenirken erkek kamusal alanda (dışarıda) var olmuştur. Erkek testosteron hormonu sebebiyle savaşçı ve avcı rolü üstlenirken kadın bakım verme rolünü üstlenmiştir(Güldü,2009). İki cinsiyetin becerileri de buldukları alana göre şekillenmiştir. Biyolojik farklılık yaşam içinde bireylerin aldığı aksiyonları belirlemiştir. Yaşamı biyolojik farklılığa göre organize etmek bir cinsiyetin diğerine üstün olduğu fikrini kabul etmek anlamına gelmektedir. Biyolojik farklılığa göre yaşamı dizayn etmenin en önemli tehlikesi, bu dizaynın sosyal anlamda eşitsizliklere büyük alan açıyor olmasıdır. Oğlan ve kız çocuğunun biyolojik farklılıklarına dikkat çeken diğer bir kuramcı ise Freud olarak bilinmektedir.

2.1.1.2. Psikaanalitik kuram. Freud psikanalitik kuramda bireyin kimlik, cinsel gelişim ve kişilik yapısının doğumdan sonraki ilk beş yılda şekillendiğini öne sürer (Gençtan,2003). Cinsel kimlik gelişimini psikoseksüel gelişim aşamaları ile açıklar. Psikoseksüel gelişim aşamaları: oral, anal, fallik, latent ve genital dönem olarak beşe ayrılmıştır. Oral dönem bebeğin doğumundan sonraki ilk yılını kapsar. Önemli olan bebeğin hazzının doyurulmasıdır, çünkü bu evrede bebek ihtiyacını arzusunu durduramaz erteleyemez (Öztürk,2015). İkinci aşama anal dönemdir. Bebeğin 3,5 yaşına kadar devam eder. Bu dönemde odak anüstedir. Dışkının tutulması, bırakılması bununla ilgili kas kontrolü yeteneğinin gelişmesi sosyal anlamda da kontrolçülük, inatçılık, bağımsızlık, iktidar gibi hislerin ortaya çıktığı dönemdir. Bu aşamanın ardından fallik dönem başlar. Bu dönemde çocuk cinsel organlarını keşfeder. Cinsel uyarılmaları fark eder. Kendi cinsiyetini ve yaşını diğer bireylerden ayırabilir kendini onlarla karşılaştırabilir. Cinsel gelişimle beraber emosyonel ve bilişsel düzeyde de farklılıklar yaşanır. Freud'a göre, erkek çocuk için annesi, kendine bakım veren kişi ve kendisini seven kişi olarak ilk aşk nesnesidir. Gözlemlerinin ardından babası ile bu aşk nesnesini paylaştığını gören çocuk için artık babası bir rakiptir. Kendisinde ve babasında ortak olan annesinde olmayan cinsel organının düşmanı tarafından yok edileceğine inanır. Bu korku literatüre "kastrasyon kompleksi" olarak girmiştir. Organlar bazında bakıldığında Freud'a göre kız çocukları kendilerinde penisin olmaması sebebiyle hayal kırıklığına uğrar ve imrenme yaşar bu da literatüre "penise imrenme" olarak girmiştir (Güleç,2013). Oğlan çocuğunun deneyimlediği iddia edilen komplekslerden birini kız çocuğunun da deneyimlediği öne sürülür. Kız çocuğu bu imrenmeyi yaşayınca annesini suçlar babaya yakınlık gösterir. Yine aynı şekilde düşman olan anne ile babayı paylaşmamak adına mücadele verir. Bu durum literatüre "electra kompleksi" olarak girmiştir (Freud,"Beş Yaşındaki Bir Erkek Çocukta Bir Fobinin Çözümlemesi" (1909) , den aktaran. Güleç, C. 2013). Freud psikoseksüel gelişim aşamalarında ürettiği electra ve oidepus kompleksi sebebiyle birçok feminist ve araştırmacı tarafından eleştirilmiştir. Kız çocuklarıyla Conn tarafından yapılan bir çalışmaya göre araştırmaya katılan kız çocuklarından sadece 3/4'ünün karşı cinsin cinsel organını bildiklerini, bilen katılımcılardan ise sadece 1/3'ü konu hakkında fikrini beyan etmiş ancak kıskançlığa benzeyen herhangi bir duygusal tepki göstermedikleri gözlemlenmiştir (Doğrusöz,2012).Freud'un erkek bedeni üzerinden kadını anlamlandırmaya çalışması da eleştirilmiştir. Horney'a göre yaşadığımız kültür, devlet ve toplum ataerkindir (Horney,1926). Erkek otoritesine dayanan ataerki sistemin izleri sosyal bilimlerde de

görülür. Freud'un kuramları buna örnek verilebilir. Freud'un penis kıskançlığı konseptinde oğlan çocuğunun sahip olduğu cinsel organın bir hediye olduğu kız çocuğunun ise bu hediyeye imrendiğinden bahsedilmiştir. Erkeğe egemenliği veren kuram, erkek doğasını inceleyerek kadın doğası hakkında beyanda bulunmuştur. Kadın bedeni incelenmeksizin verilen bu beyanların kadın psikolojisini anlamaya yeterli olmayacağı düşünülmektedir. Horney'e göre Freud'un kadınları temel alarak ürettiği penis kıskançlığı olgusunun tek yönlü olduğunu düşünmektedir. İmrenme cinsler arasıdır. Erkeğin kadının doğurma gücüne fizyolojik üstünlüğüne imrendiği düşünülmektedir. Araştırmacı erkeğin emzirmeye ve doğurma becerisine imrenme olgusunu bulgularına eklemiştir (Williams,1987). Kültürlere göre bu imrenme değişiklik göstermektedir. Örneğin Yeni Gine'de Margaret tarafından yürütülen araştırmalarda erkeğin kadının doğasına imrenmesi mevcuttur. Erkekler ritüellerde doğurma sahnesi canlandırır ya da tıpkı regl gibi penisini kanatmanın yolunu bulur (Mead,1949). Freud'un çalışmalarına yeni yorumlar getiren araştırmacılar bu farklılığın asıl sebebinin kültür olduğunu vurgulamışlardır. Bazı araştırmacılar ise bu imrenmenin erkeklerde baskılanarak tam tersine dönüştüğünü ve kadını aşağıda gören bir hal aldığını vurgulamıştır (Horney,1926). Cinsler arası olabilecek bu imrenme hali biyolojik farklılıktan ziyade biyolojik farklılık temel alınarak çocuklara yüklenen anlamdan kaynaklandığı düşünülmektedir. Thompson penis kıskançlığı olgusunu vakalarında gözlemlemiş fakat bu olguyu biyolojik perspektifin dışında değerlendirmiştir. Ona göre, penis kıskançlığı penise imrenme sebebiyle değil, ataerkinin hakim olduğu kültürde sembol olan penisin gücünü kıskanmakla ilgilidir. Kız çocuğunun doğduğu evde, çocuklara cinsiyetlerine bakılarak değer atfedildiği varsayılırsa, kız çocuğu için kadın olmak olumsuz, aşağılık ve güçsüz olmak anlamına gelecektir. Thompson'ın vakalarında ergenlikle beraber kadın olma yolunda ilerleyen ve penis kıskançlığı yaşadığı iddia edilen kız çocukları için bu yol erkekle olan eşitliğini kaybettiği yol olur (Thompson,1943). Bu düzlemde kadın penis gücünü erkekle eşit olma, istediğini alma ve özgürlük hissi sebebiyle isteyebilir. Kadınlığın olumsuz algılandığı bir kültürde kız çocuğunun kendi benliğiyle özgür, bağımsız ve mutlu olması olanaksızdır. Bir koruyucuya ihtiyacı vardır bu koruyucunun güçlü olması dolayısıyla penisi olması gerekmektedir çünkü çocuk evden, çevreden penisi olan cinsiyetin güçlü, koruyucu ve girişken olduğunu duymuştur. Evin ve çevrenin etkisini ortaya koyan diğer kuram ise Albert Bandura'nın sosyal öğrenme kuramıdır.

2.1.1.3. Sosyal öğrenme kuramı. Albert Bandura'nın öncülerinden olduğu sosyal öğrenme kuramı toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenimi incelenirken temel alınan kuramlardan biri olmuştur. Kurama göre, toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranışların ödüllendirilmesi, uygun olmayan davranışlarının cezalandırılması ve toplumsal cinsiyet rollerini sürdüren bir bireyin model olarak alınıp taklit edilmesiyle roller öğrenilir (Özgür,2010). Örneğin kız çocuğu ‘boyundan büyük sözler’ ettiğinde cadı diye çağırılırken, oturma şekline dikkat ettiğinde sessizce beklediğinde hanım hanımcık etiketini alır. Erkek çocuğu bebekle oynadığında cezalandırılırken, annesini koruma davranışı gösterdiğinde erkekliği sebebiyle takdir edilir. Aldıkları geri bildirimler dışında çocuklar evde toplumsal cinsiyete rolünü devam ettiren anne, baba, abi, abla ya da ev dışındaki akrabaları aracılığıyla da sosyal çevreyi taklit ederek toplumsal cinsiyet rollerini öğrenebilirler. Sosyal çevre dışında medyada toplumsal cinsiyet rol öğreniminde aktif rol oynar. Kadının ikinci plana atıldığı, şiddet mağduru olduğu erkeğin ise at sürdürdüğü, silah kullandığı dizilerde çocukların kadınlığa ve erkekliğe dair yargıları etkilenmektedir. Bunlarda geleneksel toplumsal cinsiyet algısının nesilden nesile aktarılmasına sebep olur. Medya üzerine yapılan çalışmalardan birinde televizyon izleme oranı yüksek olan çocukların geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu görülmüştür (Kaypakoğlu,2003). Çocuğun medya aracılığıyla da çevreyi öğrendiği ve deneyimlediği ortadır. Sosyal öğrenme kuramında toplumsal cinsiyet rollerinin öğreniminde çevrenin etkisinden bahsedilmiştir.

Sosyal öğrenme kuramında ödül ve ceza ön planda iken toplumsal cinsiyet öğrenimini açıklayan diğer kuram olan bilişsel gelişim kuramında çocuğun iradesi ön planda tutulmuştur.

2.1.1.4. Bilişsel gelişim kuramı. Bilişsel kurama göre, çocuklar öncelikle cinsiyetleri ve farklı cinsiyetlerin özelliklerini keşfeder ardından kendisinin hangi grupta olduğunu anlar. Bu aşamadan sonra bireysel farklılıkları gözlemlemeye başlar. Ardından cinsiyete özgü kalıplaşmış rolleri, davranışları sergilemeye başlar (Çıtak,2008).

Kuram bireyin bilişsel gelişimiyle dünyaya bakış açısının tutarlı oluşunun bireyin sağlığı için önemli olduğunu öne sürer. Çocuklar bilişsel gelişimin başlarında yer alan kimliklenme aşamasında en uygun kız ya da oğlan çocuğunun nasıl olunacağını ararlar. Oynadıkları oyuncaklar, seçtikleri kıyafetler, konuşma şekilleri gibi birçok faktör bundan

etkilenir. Kuram çevre gözlemi sebebiyle sosyal öğrenmeye benzese de bilişsel gelişim kuramında çocuklar bunu ödül almak ya da cezadan kaçınmak için değil kimliğe ait olma ya da kimliğe sahip olma için yaparlar (Dökmen,2009). Kimliğe sahip olmanın getirisi nedir sorusu sosyal onay ihtiyacı kavramını işaret edecektir. Çocuklar geleneklerle aktarılan toplumsal rolleri gözlemleyerek en uygun kız ya da oğlan çocuğu kategorisine girmek için birçok toplumsal rol gerekliliğini yerine getirmektedir. Kız çocuğu en uygun kız çocuğu olmak için abisine babasına hizmet etmeli, oğlan çocuğu ise sert durmayı öğrenmelidir çünkü yeri gelecek o evin erkeği bu oğlan çocuğu olacaktır. Hem oğlan çocuğunun hem de kız çocuğunun bu rolleri reddetmesi durumunda toplumun yazılmamış kurallarıyla karşı karşıya gelmesi kaçınılmaz ve sosyal olarak onaylanması imkansız hale gelecektir (Eliuz,2011). Bu sebeple çocukların da bu normları sosyal onayı almak ve güvende hissetmek için kendi iradesiyle devam ettirdiği söylenebilir. Bireyin kendi iradesinin ve sosyal öğrenmenin iç içe olduğu cinsiyet farklılıklarını açıklayan diğer kuram toplumsal cinsiyet şeması kuramıdır.

2.1.1.5. Toplumsal cinsiyet şeması kuramı. Sandra Lipstiz Bern'in öncüsü olduğu toplumsal cinsiyet şeması kuramı, sosyal öğrenme kuramı ve bilişsel gelişim kuramının sayıltılarından yararlanmıştı (Pehlivan,2017). Sandra Lipstiz Bern'e göre çocuk, kendilik algısı dahil diğer tüm bilgileri oluşturmak için davranışlarını toplumdaki kadınlık ve erkeklik algısına göre organize etmeye hazırdır. Bu organizasyonda cinsiyet algısı ve bilgiler oluşan şemaya göre kodlanır. Bu kodlama toplumsal yaşamda birçok kavramın kadınsı ya da erkeksi olarak algılanmasına iki farklı şema oluşmasına yol açabilir. Yaşanılan kültürde hakim toplumsal cinsiyet rolleri çocuk tarafından gözlemlenir ve çocuk kendisi için şemalar yaratır. Bu şemalar cinsiyete özgü şemalar olarak adlandırılmıştır (Helgeson,2015). Çocuk, yarattığı şema ile toplumu gözlemlemeye devam eder, aldığı her bilgiyi kodlar. Cinsiyetle ilgili olmayan kavramlar bile oluşturulan şemalarla eşleştirilir. Örneğin çiçek narin olması sebebiyle kadınlık ile aslan gücü sebebiyle erkeklikle eşleştirilir. Aslan gibi adam, kadınlar çiçektir söylemleri Türk toplumunda sık sık duyulur. Çocuk duyduğu ve gözlemlediği kalıplara göre cinsiyet şemasını oluşturur ve oluşturduğu şemanın dışına çıkmamaya dikkat eder (Anar,2011). Dikkat etmediğinde toplumun kontrol mekanizmasına takılabilir. Örneğin, oğlan çocuğu olan bir anne babayı, çocuğunun okul öncesi dönemde oje sürmesi, barbie ile oynaması korkutabilir. Kız çocuğu olan anne baba ise kızı hep futbol oynadığında, arkadaşlarıyla kavga ettiğinde, pantolon giymek

istediğinde huzursuz olur. Bu anne babadan şöyle kız gibi hanım hanımcık olsa etek giyse serzenişlerini duyulabilir. Okul öncesi dönemde yaşanan fenomenlerden bazıları cinsiyet rolüne uymayan davranış gösterdiğinde çocuk, anında toplumun kontrol mekanizması olarak adlandırılabilir sosyal onay ihtiyacına takılmaktadır. Çünkü oje süren oğlan çocuğuyla arkadaşları dalga geçerken, kız çocuğu da futbol oynadığı için ailesi tarafından kabul görmeyebilir. Sosyal çevresi tarafından onaylanmayan çocuk, var olan şemasını yeniden düzenleyebilir ya da şemanın uygun gördüğü davranışları sergiler. Şema sosyal olarak onaylandığı sürece uygun diğer koşullarda ötekidir. Dışlanandır. Hüküm gücü yüksek olan sosyal onay ihtiyacı kavramı aslında oldukça açık, günlük dil kullanımında sık sık gözlemleyebileceğimiz kadar iç içe olduğumuz bir kavramdır.

2.1.2. Sosyal Onay İhtiyacı

Elalem ne der? Türkiye’de oldukça yaygın söylemlerden birisidir. Kişinin gideceği yer, gittiği saat, giydiği kıyafet, romantik ilişkisi, evlendiği kişi, mesleği ve okulu birçok konuda elalemin ne diyeceği ile ilgili temkinli olunur. Kültürün ürettiği bu söylem’’ elalem’’ ile bireyin bağına vurgular. Türkiye’de bireyin çocukluktan beri gösterdiği davranışlar, tutumlar ve aldığı kararlar topluluk potası içinde eriyip kültüre göre şekillenmiştir. Türkiye’nin kültürel anlamda bireysel olma halinin geleneksel bakış açısı tarafından bastırıldığı vurgulanmıştır (Dökmen,2010). Ülkemizde hakim kültürün, bireyselliği bastırma yönünde olması sebebiyle toplumla bireyin ilişkisi oldukça yakındır. Toplumun bireyden beklentileri söz konusudur. Bu tutum, bireyi toplulukçu yaşamaya ve toplumdaki sorumlu olmaya teşvik etmektedir. Bireyin davranışlarını topluma göre şekillendirmesi beklenir. Bu sebeple bireylerin davranışları araştırılırken toplumun bireyden beklentisi de göz ardı edilmemelidir. Fakat literatürde bununla ilgili yeterince çalışmaya rastlanmamıştır (Kağıtçıbaşı, 2010).

Literatürde toplumun bireyden beklentisini ve bireyin beklentiye göre şekillenen davranışlarını araştıran çalışmalarda bireyin kültüre uyma isteğini sosyal onay ihtiyacı olarak isimlendirmişlerdir. Fehr ve Falk (2001), sosyal onayı başkalarının takdirini ve hayranlığını kazanmak olarak açıklarken, Marar (2004) bu kavramı bir gruba ait olma arzusu ve onların takdirini toplama olarak tanımlamıştır. Araştırmalara göre sosyal onay ihtiyacı yüksek bireyler kültüre uyumlu davranışlar göstermeye yatkındırlar (Crowne ve Marlowe,1964). İnsanların kültüre uyma arzusundan sosyal bir varlık olduğu

anlaşılmaktadır. Sosyal bir varlık olan insan sevilmeye, onaylanmaya ve takdir görmeye ihtiyaç duyar (Hoffman, ve DiBortolo, 2010 ; akt. Karaşar,2014). Sosyal onay ihtiyacı kişilerin toplumla ilişki kurmalarında etkin rol oynamaktadır. Beğenilen, takdir edilen birey, toplum normlarını takip eden kişilerle yakın ilişkiler kurabilir öte yandan başkaları tarafından bireyin düşüncelerinin, seçim ve davranışlarının şekillendirilmesi sebebiyle bireyin mutsuz olma riski de ortaya çıkmaktadır (Karaşar,2014). Bazı araştırmacılar, bu riskin göze alınmasının sebebinin beğenilme motivasyona (McCollum,2009) yorarken bazı araştırmacılar sevgi ve onaylanmanın istenmesinden ziyade sevgi ve onay aramanın temel ihtiyaç olmasına yormuşlardır (Jones, 1969; Akt: Yurtal, s.52-53). Sosyal onay aramanın ihtiyaç olduğunu savunan birçok kuramcı sosyal onay ihtiyacını dolaylı ya da doğrudan açıkladığı kuramlar ortaya atmıştır. Ortaya atılan kuramlar sosyal onay aramayı ihtiyaç olarak görürken cinselliği de ihtiyaç kategorisinde değerlendirmiştir. Cinsellik kalitesi ve sosyal onay ihtiyacı araştırmanın problem durumlarından birisidir. Cinsellik kalitesi değişkeni ve sosyal onay ihtiyacı değişkeni etkileşimi sosyal onay kuramlarında da incelenecektir.

2.1.2.1. Murray ve ihtiyaçlar listesi. Murray bireylerin kişiliklerinin ihtiyaçları tarafından kontrol edildiğini öne süren kuramcılardan birisidir. Murray ihtiyaçları ikiye ayırmıştır. İlk kategoride birincil ihtiyaçlar yer alır. Birincil ihtiyaçların biyolojik süreçlerle ortaya çıktığı öne sürülmüştür. Birincil ihtiyaçlara oksijen, su ve yeme ihtiyacı gibi ihtiyaçlar örnekler verilebilir. İkinci ihtiyaçları ise bireyin psikolojik iyi oluş halinde etkili olan psikolojik ihtiyaçlar olarak tanımlamıştır. Murray her ihtiyacın önemli olduğunu fakat ihtiyaçların birbirini destekleyebileceği ya da içlerinde çatışabileceğini öne sürmüştür. Örneğin kişinin kontrolde olma ihtiyacı sebebiyle arkadaşları, ailesi ve partnerini kendinden uzaklaştırabilir. Bu örnekte kontrol ihtiyacının bir gruba ait olma ihtiyacı ile çeliştiği söylenebilir. Murray aynı zamanda ihtiyaçların çevresel faktörlerden de etkilenebileceğini öne sürmüş ve bu etkiye pres adını vermiştir. Yürütülen araştırmanın ana sorularından birisi sosyal onay ihtiyacının cinsellik kalitesine ve toplumsal cinsiyet rollerine etkisidir. Sosyal onay ihtiyacı da çevresel bir faktör yani pres olarak değerlendirilebilir. Araştırmanın değişkenlerinden olan cinsellik Murray'nin ikincil ihtiyaç listesinde de yer alır. Bu liste 24 ihtiyaçtan oluşmaktadır. Başarma, yakınlaşma, saldırganlık, cinsellik, özerklik, küçük düşme gibi ihtiyaçlar, ihtiyaç listesinde dir. Kuramda cinsellik ihtiyacı cinsel ilişkiyi deneyimle, cinsel davranışlarda bulunma

duygularla kaynaşmış olan cinsellik ya da duygulardan ayrı cinsellik olarak tanımlanmıştır. Cinselliğin ihtiyaç olarak listelendiği grubun altında yardım ihtiyacı ve bağlılık/yakınlık ihtiyacı da tanımlanmıştır. Yardım ihtiyacı başkaları tarafından yardım edilme, korunma ihtiyacı olarak tanımlanmıştır. Yakınlık ihtiyacı ise bireylerle yakınlık kurma, işbirliği içinde olma, onlar tarafından beğenilme, hayranlık uyandırma, ikna etme gibi faktörleri içerir (Murray,1938;akt: Schultz ve Schultz, 2005, s.201 - 202) Murray'in yakınlık ihtiyacı açıklamasının sosyal onay ihtiyacı tanımları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Her iki kavramda da çevre tarafından beğenilme, takdir görme ve kabul edilme arzusu söz konusudur. Yapılan araştırmalara göre yakınlık ihtiyacı yüksek derecede olan kişiler daha kalabalık gruplara ait olma arzusu içinde ve kalabalıkla sosyal iletişim azaldığında ise yalnızlık çekmektedirler (Hill,1987). Araştırma bulgusu sosyal onay ihtiyacı yüksek bireylerin toplum tarafından dışlanma korkusuyla da benzerlik göstermektedir. Her iki durumda da bireyin kalabalık bir grup tarafından kabul edilme, o gruba ait olma arzusu karşılanmadığında rahatsız olması söz konusudur.

Kuramda yakınlık kurma, yardım ve cinsellik ihtiyaçları her ne kadar insanlarla ilişki kurmayla ilgili de olsa Murray red davranışının işlevselliğinin altını çizmiştir. Sağlıksız ilişkilerde kişinin iyilik halinin korunması için o kişiden uzaklaşmasının daha sağlıklı olacağını vurgulamıştır. Reddetme ve sınır çizmeyi de işlevsel birer ihtiyaç olarak yakınlık ihtiyacının altında değerlendirmiştir. Sağlıksız olana devam etme, reddetme ve sınır çizmeme sebeplerinden birisi yakınlık ihtiyacını doyurma, diğeri ise sosyal onay arama olabilir.

Çevresel faktörlerden etkilenen ihtiyaçların hissedilme yoğunluğunun kişilere göre değişebileceği vurgulanırken farklı ihtiyaçların birbirini destekleyebileceği ya da kendi içlerinde çatışabileceği de vurgulanmıştır. Sosyal onay ihtiyacının yakınlık ihtiyacı ve yardım ihtiyacı ile ilişki kurma, ilişkiyi devam ettirme, beğenilme ve kabul edilme gibi noktalarda benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz. Sosyal onay ihtiyacının yakınlık ve yardım ihtiyacı ile benzediği düşünülürse acaba bu ihtiyacın yakınlık ihtiyacı altında değerlendirilen cinsellik ihtiyacı ile ilişkisi nasıldır? Sosyal onay ihtiyacı cinsellik ihtiyacı için kuramın da anlattığı gibi pres görevi görüyor olabilir mi? Bu araştırmanın sorularından birisi, sosyal onay ihtiyacı ile cinsellik ihtiyacı arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Bu iki ihtiyaç birbirini desteklemekte midir yoksa çatışmakta mıdır?

2.1.2.2. Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi. Maslow'un ortaya attığı ihtiyaçlar kuramında kişinin hayattaki motivasyonu ihtiyaçlarına bağlanmıştır. Maslow ihtiyaçlar arasında bir hiyerarşi olduğunu vurgular. Hiyerarşinin alt tabakalarında fizyolojik ihtiyaçlar (barınma,yemek yeme, cinsellik vb.) yer alırken üst tabakalarda ait olma, saygı görme gibi ihtiyaçlar yer alır. Aynı kategorideki ihtiyaçların karşılanmasının ardından kişi bir üst düzeydeki ihtiyaçları karşılamaya yönelir böylece kişinin kişilik gelişimi de bu yönde etkilenir. Ait olma ihtiyacı sevmeye, sevilme yakın ilişki kurma gibi faktörleri içerir. Bir üst basamaktaki saygı görme ise çevresi tarafından takdir görme, sosyal statü kazanma, beğenilme gibi faktörleri içerir (Maslow,1943). Ait olma ve saygı görme ihtiyacı sosyal onay ihtiyacı ile ilişkilendirilebilir. Sosyal onay ihtiyacı yüksek düzeyde olan bireylerin ihtiyaçlarının sevmeye, sevilme, takdir görme, sosyal statü kazanma şeklinde açıklanması (Crowne ve Marlowe,1964), sosyal onay ihtiyacının getirdikleri ile Maslow'un kuramındaki ihtiyaçların getirdikleri neredeyse aynıdır. Bu sebeple kuram dolaylı yoldan sosyal onay ihtiyacını da açıklamaktadır. Maslow'un kuramında yer alan saygı görme ve ait olma ihtiyacı sosyal onay arama yoluyla giderilebilir (Karaşar,2014). Araştırmada sorgulanmak istenen konulardan birisi daha üst basamaklarda yer alan ait olma ve saygı görme ihtiyacı için yani sosyal onay ihtiyacı için, fizyolojik ihtiyaçlar basamağında yer alan cinsellik feda mı ediliyor? Feda etme şeması erken dönem uyumsuz şemalarından birisidir. Bireyler yaşamlarının erken dönemlerinde feda şemasına benzer uyumsuz şemalara sahip olduğunda sosyal onay ihtiyacı etkilenmektedir.

2.1.2.3. Sosyal onay ihtiyacı ve erken dönem uyumsuz şemalar. Erken dönem uyumsuz şemaların çocukluktan itibaren bireyin çevrede gözlemlendiği tüm davranış, düşünce, kültür ve anılarla oluştuğu öne sürülmüştür. Uyumsuz şemalar beş tema içerisinde on sekiz başlığa ayrılmıştır. Temalardan bazıları ayrılma ve dışlanma, zedelenmiş özerklik, başkalarına yönelimlilik. Alt başlıklara bakıldığında bağımlılık/yetersizlik, duygusal yoksunluk/utanç/kusurluluk, sosyal izolasyon/yabancılaşma gibi başlıklara yer verilmiştir. Temalara ve alt başlıklara bakarak erken dönem uyumsuz şemaların dolaylı yoldan sosyal onay ihtiyacını açıkladığı söylenebilir. Başkalarına yönelimlilik temasının altında yer alan onay arama şemasına sahip kişiler için başkalarının onayını almak ön plandadır. Benlik saygıları diğer insanlara bağlıdır. Temanın altında yer alan bir diğer alt başlık ise feda

şemasıdır. Fedâ şemasında ise kişiler başkalarının isteklerini kendi istekleri üzerinde tutarlar. Başkalarıyla yakın bağ kurabilmek adına kendi ihtiyaçlarını ikinci plana atarlar, fedâ ederler (Young,Klosko ve Wehisaar,2009). Şemalar gibi akılcı olmayan inançların da sosyal onay arama ihtiyacını etkilediği düşünülmektedir.

2.1.2.4. Ellis'in akılcı olmayan inançlar yaklaşımı. Akılcı olmayan inançların çocukluk döneminde anne, baba ve çevredeki kişiler aracılığıyla öğrenildiği vurgulanmıştır. Ellis akılcı olmayan on bir inanç açıklamıştır bunlardan bazıları:

Kişi yaşadığı toplumda önemli gördüğü herkes tarafından sevilmesi ve onlardan onay alınmasıdır. Bazı kişiler kötüdür ve yaptıkları sebebiyle ceza almalıdırlar.

Kişiler başka insanlara bağımlı olmalı ve bağlı olabileceği güvenebileceği başka insanlar olmalıdır.

Ellis onay aramanın da akılcı olmayan bir inanç olduğunu belirtmiştir (Ellis,2010 ; akt: Spencer, 2005, s.10-11). Akılcı olmayan inanç olarak açıklanan düşünceler genelde bireyi Kağıtçıbaşı'nın açıkladığı toplulukçu bir kültürde yaşamaya teşvik eder (Kağıtçıbaşı, 2010). Toplulukçu kültürü literatürde tanımlayan özellikler akılcı olmayan inançlarla paralellik göstermektedir. Toplulukçu kültürlerde birey grubun amacını, çıkarlarını önceler. Esas olan grupla yakın ilişkiler, takdir ve itaattir ve birey gruba bağımlıdır. (Triandis,2001) Yine Ellis'in akılcı duygusal davranışsal terapi kuramına göre, bireyin ait hissettiği gruba bu denli bağlı olması, grubu ve grup değerlerini yaşatmak uğruna varlık gösterdiği alanı kısıtlaması bireyin kendini gerçekleştirme sine engel olacaktır. (Ellis, 1963; akt: Bulğur,2017) Yani kişi giderek içinde yaşadığı topluma benzeyerek toplumdan farklı benlik özelliklerini göstermeyecektir. Beraber yaşadığı gruba benzeme durumunun sosyal etkiden kaynaklandığı düşünülmektedir.

2.1.2.5. Sosyal onay ihtiyacı ve sosyal etki-uyma. Başka insanların duygu düşünce ve davranışlarının hatta varlıklarının bireyin düşünce davranışlarında yarattığı değişikliğe sosyal etki denir (Aronson, Wilson ve Akert, 2012, s.963; akt: Karaşar 2016). Sosyal etki ile insanlar benzer davranışlar sergileyerek topluluk halinde yaşarlar (Karaşar,2016). Böylece bireysel farklılık düzeyi toplulukça yaşamaya elverecek şekilde azalır. Bireyler birbirine benzemeye devam ettikçe sosyal uyum üst düzeye çıkmaktadır. Birey uymayı arttırmak sosyal onayı almak için davranışlarını devam ettirir ya da terk eder.

Kurama göre uyma davranışları üçe ayrılmıştır. Bunlar itaat (boyun eğme), benimseme ve özdeşleşmedir.

(Göksu,2007). İtaat davranışında birey, başkalarının fikirlerini sorgulamadan kabul eder. ‘‘Elalem’’ den çekinerek toplumun cinsellik hakkında kadına ve erkeğe uygun gördüğü davranışları sorgulamadan kabul etmesi ve bu normları takip etmesi itaate örnek olarak verilebilir. Birey gruptan dışlanmamak için ev içinde, sokakta ve işteki pozisyonlarında olduğu gibi toplumun cinsellikte de beklediği geleneksel cinsiyet rollerine uyum sağlamaya çalışabilir. Toplumun her alanda onayını aramak ve buna göre davranmak bu alanlarda bireylerin iradesinin kısıtlandığının bir göstergesi olabilir. Toplumun onayını alan iyi bir birey olma arzusunu Kohlberg ahlak gelişim kuramında iyi çocuk olma eğilimi ile açıklamıştır.

2.1.2.6. Sosyal onay ihtiyacı ve Kohlberg ahlak gelişimi kuramı. Bireyin doğru ve yanlış ayırt etmek için izlediği yolu inceleyen ahlak gelişim kuramı öncülerinden Kohlberg bireylere ahlaki ikilemler içeren durumlar vererek buna nasıl tepki vereceklerini incelemiştir. Bu tepkileri gelenek öncesi düzey, gelenek düzeyi ve gelenek sonrası düzey olarak sınıflamıştır. Her dönem kendinden önceki döneme dayanmakla birlikte içinde bulunulan toplumun ahlaki gelişimi yavaşlatıp hızlandırabileceği vurgulanmıştır (Çiftçi,2003). Geleneksel düzeyde birey bir önceki dönemin aksine gruba bağlıdır. Bu dönemde insan ilişkilerini devam ettirme, gruba sadakat ve grup tarafından sevilme onaylanma en önemli konulardır. Geleneksel düzeyin alt evrelerinden olan kişiler arası uyum evresinde birey başkalarını mutlu etme ve yardım etme eğilimindedir çünkü onay almak iyi çocuk olma yolunda gereklidir. Bahsedilen ilk düzeyi çocukların geçirdiğinden, ikinci düzeyin ergenlerin düşünce sistemini betimlerken kullanıldığından, gelenek ötesi düzeyin ise ancak peygamberler ya da seçkin insanlar tarafından deneyimleneceğinden bahsedilmiştir (Gürses ve Kılavuz,2016). Yani çoğu yetişkinin geleneksel düzeyde kaldığı söylenebilir. Yapılan araştırmalarda bunu ortaya koymuştur. Kohlberg aşamaları yaşlarla sınıflandırsa da araştırmalar yetişkinlerin gelenek sonrası döneme geçemeyebileceğini ortaya koymuştur (Kohlberg ve Hersh, 1977; akt: Karaşar,2014). Geleneksel düzey özelliklerine bakıldığında kişisel uyum evresine uygun olarak topluma uymak, grubun çıkarına göre davranmak ve sevilmemekten kaçınmak için sosyal onay aramanın genel davranış haline geleceği söylenebilir. Sosyal onay ararken birey sosyal etkinin de etkisiyle toplumla benzer davranır. Gözleme açık alanlarda bu benzerlikler yani sosyal onay

ihtiyacının etkisi bireyin davranışlarında gözlemlenebilir. Peki gözleme açık olmayan alanlar? Araştırma sorularından birisi de bu soruyu incelemektedir. Mahrem sayılan cinsellikte de toplumun etkisi, sosyal onay ihtiyacının etkisi bireyin davranışını değiştirir mi?

2.1.3. Cinsellik Kavramı

Rosen(2000)'e göre cinsellik bireylerin duygularını paylaşarak karşılıklı hazzı ulaştıkları, iyilik hallerini ve yaşamdan duydukları memnuniyeti olumlu etkileyen bir işlemdir. Cinsellik kavramı literatürde birçok kez tanımlanmıştır. Bu tanımların çoğunda cinsellik, üreme işlevinin ötesinde tanımlanmıştır. Cinsellik, bireyin cinsel davranışlar yoluyla uyarılmasını, üremesini kapsadığı gibi kişinin cinsel kimliğini fark etmesini, bedensel hazzın dışında ruhsal hazzı da ulaşmasını kapsamaktadır (Kerri,2006). Cinsellik, sevmeye, sevilme, onaylanma, kabul ve yakınlık ihtiyacı gibi duyguların da doyurulması ile ilişkilidir (Taşkent ve ark.,2003). Cinsel gelişim sadece cinsel organların oluşumu ya da cinsel birleşmeyi değil aynı zamanda bu süreçte biyolojik ve kültürel süreçlerin kişide yarattığı etkileri de kapsamaktadır. Düşünülenin aksine cinsel gelişim ergenlikte başlayıp yetişkinlikte sonlanmaz, bebeğin rahime düşmesiyle başlar ve hayat boyu devam eder. Bireyin cinsel gelişimini doğrudan ya da dolaylı yoldan açıklayan kuramcılarının bir kısmı cinsel gelişimin biyolojik boyutuna odaklanırken diğer kuramcılar ise cinsellik aracılığıyla doyurulan ihtiyaçlara ve duygulara odaklanmıştır. Bağlanma kuramcılarının göre, bağlanma cinsellikte kişileri fiziksel temasa ve yakınlığa yönlendirir. Bowlby'a göre bebeğin doğduğunda anne ile kurduğu bağ emme ya da dokunma davranışı ile gerçekleşir. Bu temas bebeğin yakınlık ihtiyacını doyurur. Bağlanmanın türünün (güvenli, güvensiz, kaygılı) kişinin ilerideki ilişkilerindeki tutumunu etkileyeceği düşünülmektedir (Okci,2017). Bebek yetişkin olduğu dönemi yaşarken bağlanma stilini yakın ilişkisine yansıtır. Bebekken emerek ya da dokunarak kurulan yakınlık bu dönemde cinsellik aracılığıyla sağlanır. Bağlanma alanında çalışan diğer kuramcı Harlow'a göre, sağlıklı bağlanma stiline sahip bebeklerin ileriki yaşamında sosyal ve cinsel anlamda ilişkilerinde eksiklikler yaşayabileceği vurgulanmıştır (akt:Okci,2017). Cinsellik alanında çalışan diğer kuramcı Freud'a göre ise çocuğun kişilik gelişimi ilk 6 yılda gerçekleşmektedir bu dönemde Freud'un odaklandığı iki temel dürtü saldırganlık ve cinselliktir. Freud'a göre kişiliğinin oturması için bireyin pregenital olarak adlandırdığı oral, anal ve genital dönemleri

sağlıkla tamamlaması gerekmektedir. Erikson Freud'un organ gelişimine ve bunun dış dünya ile ilişkisine çok odaklandığını düşünerek kişinin psikososyal gelişimini de tamamlayıcı olarak ekleyerek incelemiş ve yaşam boyu bu gelişimin devam ettiğini vurgulamıştır (akt:Özdemir,2012). Erikson'a göre yetişkinlikle beraber üreme fonksiyonları etkinliğini artırır ve cinsellik en önemli konu haline gelir (Akt:Küt,2018). Yetişkinlik döneminde cinsel olarak aktif olan bireyler de olmayanlar da cinsel gelişimlerini deneyimlemeleri, cinselliğin kültürdeki etkisini gözlemlemeleri sebebiyle her an cinsellikle etkileşim içindedirler. Akıllara yaşadıkları bu gelişimi ne kadar sağlıklı deneyimledikleri sorusu gelmektedir. Cinsel sağlığın göstergelerinden birisi bireyin cinselliğini huzurla baskıya maruz kalmadan yaşayabilmesidir (CETAD,2006). Cinselliği baskılara maruz kalmadan deneyimlemenin yollarından biri tam ve güvenli bilgi alabilmektir. İstanbul'da yürütülen bir araştırmada katılımcıların sadece %15'i sahip oldukları cinsel sağlık bilgisinin yeterli olduğunu düşünmektedir (Özvarış,2005). Yine diğer araştırmalara göre tehlikeli cinsel davranışlar göstermede artış ve cinselliğe başlama yaşında endişe verici bir düşüş gözlemlenmektedir (Özan,2004). Araştırma sonuçları incelendiğinde cinsel eğitimin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Cinsel eğitimin uygulanmasının en önemli katkılarından biri cinselliğin dile dökülebiliyor ve tartışılabilir olmasıdır. Böylece gençler cinsellikle ilgili bilgileri tam ve güvenilir şekilde alabilirler. Fakat Türkiye'de cinsellik gizlenen, ayıplanan yer yer yasaklanan bir kavram olmuştur.. Turan ve Ceyhan'ın (2007) yürüttüğü araştırmaya katılan bireyler arasında kız çocuklarının %20 sinin menstrüasyon sebebiyle utanç yaşadığı görülmüştür. Cinsel gelişimin bir parçası olan menstrüasyon döneminden utanç sebebiyle kız çocukları korkabilir, gizlenebilir ya da bu konuları daha alçak sesle paylaşabilir. Türkiye'de yıllarca hijyenik pedlerin siyah poşetlerde satılması ya da ped yardımı yapılırken siyah poşetlerde dağıtılması da buna örnek olabilir (Çalışkan,2020). Cinselliğin ve cinsel gelişimin aşamalarının sessiz yaşanması ve paylaşılması cinselliğin mahrem olduğunu düşündürse de toplumun ortak kabulünün aksine cinselliğin hakimiyet alanı yatak odasıyla kısıtlı kalmamış, yaşamın birçok alanına yayılmıştır. Cinselliğin kapalı kapılar ardında kalmadığının kanıtlarından birisi dil olabilir. Argo kelimeler incelendiğinde çoğunun kadın bedeni, cinsellik ve cinsellikte pasiflikte bahsedildiği görülür. Kadını hedef alan ve erkeği yücelten küfürler genellikle cinsellikteki rolü tanımlamaktadır (Tüzin,2006). Bu kelimeleri sokakta birbirine öfkelenen birisinden, işleri yolunda gitmeyen birisinden kolaylıkla duyabilirsiniz. Yani cinsellik bireyin yaşam alanında gizli saklı bir bölüm değil aksine bu

alanla iç içe bir konumdadır. Dolayısıyla yaşam alanı ile cinsellik deneyimini, cinsellik algısını ve cinsel davranışları birbirini etkilemektedir. Cinsellik kavramını kültürden, ekonomiden, toplumdaki ve siyasi iklimden ayırarak değerlendirmek imkânsızdır (Rosen,2000). Toplumun içinde bulunduğu dönem, siyasi iklim, ekonomik durum ve kültürel öğeler bireylerin cinselliği algılayış ve ifade ediş biçimini etkiler (Beji,2011).

Birçok alanla etkileşimde olan cinsellik, Türkiye’de bireyler tarafından nasıl deneyimlenmektedir? Kültürel olarak inşa edilen cinsellik kavramının öğrenimi doğduğumuz ailede başlar. Çocuk 2-4 yaş arasında cinsel kimliğini, cinsel organlarını fark etmeye başlar. (Günçe,1978). Bireyin bedenini, cinselliğini keşfettiği bu dönem ev içinde, aile ile olduğu döneme denk gelir. Cinsel gelişim döneminde en dikkat çeken değişim bedende gerçekleşir. Kızlara gelişen göğüsleri saklaması, regli gizlemesi, regli için aldığı pedin gazete kâğıdına sarılıp siyah poşete konulmasının gerekliliği öğretilirken; oğlan çocuklarının bir güç göstergesi olarak akrabalarına cinsel organını göstermesi, annesini kız kardeşini koruması teşvik edilir. Oğlan çocuklarının küçükken cinsel organlarını amcalara göstermesi gurur kaynağıdır. Bu yaşantılar toplumsal cinsiyet rollerinin etkisinin cinsellikte de gözlemlenebileceğinin kanıtıdır. Çocuklar cinsiyetlerine göre cinselliğinin alkışlanacağı, kabul edileceğini ya da ayıplanıp, gizlenmesi gereken bir şey olduğunu anne babasından sonra çevresinden öğrenir. Bu öğretiler ileride çocuğun kurması gereken hayati bağları etkiler. Rohner’e göre çocukların gelecekte diğer insanlarla, nesnelere, yaşamla ve kendisiyle kurduğu ilişkinin temeli erken dönemlerde anne babadan algıladığı kabul ve redde dayanır (Rohner,2004; akt: Gelgör,2014). Çocuğun yaşı ilerledikçe kabul ihtiyacı yerini çevresindeki kişilerden aldığı onay, beğenilme ve takdir görmeye bırakır (Rohner,1986; akt:Gelgör, 2014). Çocuk doğduğu andan itibaren cinsiyeti üzerinden onay alır ya da çocuğa cinsiyeti sebebiyle dikkat etmesi gereken noktalar vurgulanır. Örneğin kız çocuğunun gelişimi başladıktan sonra kahve verirken göğüs bölgesinin açılmamasına dikkat etmesi gerektiği, çocuklarda kadın bedeninin saklanılacak, gizlenilecek bir şey olduğu algısı yaratabilir. Erkeklerde ise “erkek olmak” ile eşleştirilen sünnet şenliklerle çevreye duyurulur. Bu törenlerde yapılan uygulamalar sonucu oğlan çocuk kız çocuklarından farklı bir sosyal konumda olduğunu düşünebilir (Kırımlı,2010). Sahip olduğu cinsiyetin gurur kaynağı olduğunu, bu yolla kabul aldığı fikri de hakim olabilir. Aynı evde, aynı anne baba ile hatta aynı zaman diliminde doğan ve büyüyen kız ve oğlan çocuğunda ebeveynlerinden aldığı dönütler ve bu dönütlerin yarattığı duygular taban tabana zıttır. Kız çocuklarının cinsel gelişimleri sebebiyle red algılamaya oranları oğlan

çocuklarıyla karşılaştırıldığında daha yüksek olabilir çünkü oğlan çocukları gizlenmenin aksine teşhir kültürüyle büyütülürler.

Kız ve oğlan çocuğunun cinsellik gelişimi çevrenin hazırladığı koşullarla farklı yönlerde ilerlese de ilerleyen yıllarda cinsellik hakkında açıkça konuşabilme konusunda iki cinsiyet ortaklaşacaktır. Diğer konularda rahatça konuşabilen insanların cinsellik konusunda konuşmaktan çekindiği gözlemlenir (Uzuner,2005). Temel ihtiyaçlar kadar doğal olan cinselliği konuşurken insanlar kaygı, utanç korku hissetmektedirler (Coşkun,2007). Bu tutum cinselliği toplum için tabu haline getirmektedir. Cinsellikte tabu kültür, din ya da geleneklerin yasakladığı eylemler ve sözler tanımlanır (Sağlık Bakanlığı,2005). Bireylerin büyürken iç içe olduğu cinsel tabuların yaşam boyu deneyimlediği cinselliği etkileyeceği düşünülmektedir. Çevresel etmenlerin ötesinde cinselliğin tabu haline gelmesine neden olan diğer faktörler toplumsal cinsiyet rollerinin sürdürülmesi, din öğretileri, ekonomi ve kültürdür. Kadının ilk cinsel ilişkisinde canının çok acıyacağı, erkeğin ise cinselliğe hep hazır olduğu bir tabu örneğidir. Yine yaygın olan bu tabuların kadının kırılganlığını, erkeğin ise gücünü vurguladığı görülebilir. Tabuların, toplumsal cinsiyet rollerinin kadını ve erkeği konumlandığı yerle paralel olduğu görülebilir. Toplum tarafından cinselliğin tabu haline gelmesini sağlayan bir diğer faktör ise cinsel mitlerdir. Cinsellikle ilgili kalıplaşmış bilimsellikten uzak, yanlış inanışlar cinsel mit olarak tanımlanmıştır (Ogur,2016). Mastürbasyonun pis ve zararlı olduğu cinsel mitlerden birisidir (Torun,2011). Mastürbasyon yine oğlan çocukları için mahrem olsa da hoş görülebilir bir kavram, biyolojik bir ihtiyaç iken kadınlar için mastürbasyonun utanç ve pişmanlık duygusu ile sonuçlandığı aktarılmıştır (Baçak, V. ve Štulhofer,2011). Çocukluk döneminde cinsel organlara ilginin artması uzmanlar tarafından normal bir gelişim basamağı olarak görülmektedir (Ağır, 2018). Okul öncesi dönemde bedenini keşfeden çocukların mastürbasyon davranışını duyan veliler oldukça endişelenir. Çocuğum sapık mı olacak? Cinsellik suçla, anormaliteyle eşleştirilir. Çocuğun bedeni ve cinselliği ile kurduğu bağ cinselliği algılayışı daha ilk dönemlerde tehlikeli ve pis olarak addedilir. Erbil ve Top(2005) tarafından üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmada %93.4 oranında katılımcı ilk menstruasyon döneminde ne yapacağını bilememiş, tikslenme gibi olumsuz duygular deneyimlemiş katılımcıların %91.8'i ilk ejakülasyonda utanç, pişmanlık şaşkınlık yaşamıştır. Daha erken dönemlerde çocuğun bedeniyle kurduğu bağda utanç ve pişmanlık gibi duyguların oluşması ilerideki cinsel yaşamını etkileyecektir. Utanç ve pişmanlık duyguları aile tutumu, kültür ve eksik bilgilendirme ile ilgili olabilmektedir. Çocuğun

cinsellikle ilgili aileden duyduğu yanlış bilgiler, baskıcı tutum ya da cezalandırmalar sağlıksız bir cinsel kimlik geliştirmesine sebep olabilir (Babacan, 2013). Cinsellikle ilgili mitler, yanlış inanışlar iki cinse de zarar vermektedir. Erkek hazza ulaşan taraf kadın cinsellikte de geleneksel toplumsal cinsiyet algısının uygun gördüğü evdeki rolünü üstlenerek cinsellikte hizmet etmeye odaklanmaktadır. Cinsel mitler kadını aşağıda görür aynı zamanda kadın ve erkeği birbirinden uzaklaştırır (CETAD,2006). Cinsel mitlerin kulaktan kulağa dolaşması hem ilişkileri olumsuz etkiler hem de artık mitlerin bireylerde bazı bozukluklara sebep olduğu bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Cinsel mitler sebebiyle oluşan farklılıklar ilişkilerde cinsel işlev bozukluğuna da sebep olabilir (Kayır 1998). Cinsel işlev bozukluklarının oluşmasında bu mübalağalı söylemlerin (mitler) payı büyüktür (İncesu,2004). Cinsel işlev bozukluğu bireyin cinsel isteğinde ve uyarılma halinde belirgin bir azalma olması, hayatının olumsuz etkilenmesine sebep olan bir bozukluk türüdür (Tehrani,2004; akt: Bekmezci,2020). Cinsel işlev bozukluğu kadın ve erkeğin yaşadığı cinselliği kısıtlar, kontrol eder. Yapılan bir araştırmaya göre, erkek cinselliğe hep hazır olmalı, sert olmalı miti %66.2 oranıyla 3. sırada en yaygın mit olarak bulunmuştur. Bu mitin erkeklerin cinselliği görev bilinciyle sürdürmesine sebep olduğu sertleşme bozukluğu gibi cinsel işlev bozukluklarına sebep olabileceği aktarılmış aynı zamanda mitin yaygın olma sebebi toplumsal cinsiyet rollerinde de erkeğe uygun görülen rollerin aktif kadına uygun görülen rollerin pasif olmasıyla ilişkilendirilmiştir (Apay, Akpınar ve Arslan, 2013). Uzmanların bilgilerini paylaştıkları podcastte bir erkek katılımcı’’ cinsel birlikteliğin süresi kadının gözünde gücün temsili olduğundan ortalama sürenin üzerine çıkmaya çalıştığım için kendi hazzıma ayırdığım zaman oldukça az’’ görüşünü paylaşmıştır (Kısa Dalga, 2020). Bu görüş, kadın kadar erkeğin de cinselliğinin hakim görüş tarafından kontrol edildiğini kanıtlar niteliktedir. Kadınlar için kullanılan cinsel mitlere göre kadın beklemeli, istememeli erkek tarafından cinsellikte yönlendirilmelidir. Cinselliği başlatan kadın ahlaksız kadındır mitine inanan kadın toplumsal cinsiyet rollerini yatak odasında devam ettirecektir, cinsellikteki rolü pasif olacaktır (ÇETAD,2006b). Cinselliğin sadece erkeğe hizmetten ibaret olduğunu düşünen bir kadının ihtiyaçları elinden alınmış olacak. İki cinsiyet için de üretilen cinsel mitler cinsel eşitlik hakkına ket vurmaktadır. Cinsel eşitlik hakkı din, dil, ırk ve toplumsal cinsiyet fark etmeksizin ayrımcılığa maruz kalmamaktır (World Association for Sexual Health,1999). Mitleri besleyen toplumsal cinsiyet eşitsizliği bireylerin elinden cinsel eşitlik hakkını almaktadır.

Mit ve tabuların zararı bilinmesine rağmen devam ettirilme sebebinin sosyal onay ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Grup aidiyetini elde etmek için cinsel gelişime zarar veren mitler ve tabular takip edilir. Mitlerin devam etme sebebi toplumun değer yargılarıyla paralel gitmesine dayandırılmıştır (Aygin, Açıl ve Yaman,2017). Mit ve tabulardan etkilenen bireyler ilişkilerine de bunu yansıtır. Bu ilişki türlerinden birisi de evliliktir. Evlilik toplumumuzda kutsal görülen bir bağ türüdür. Araştırmacılara göre aynı zamanda evlilik bir kontrol mekanizması işlevini görür. Kadın cinselliği asırlardır tehlikeli görülür (Glabach, 2001; McCarthy ve Bodnar, 2005). Erkek, aile ve toplum için kadın cinselliğinin tehlikeli olduğu düşünülmüştür. Bu sebeple ataerkil toplumlar tarafından kadın cinselliği kontrol edilmeye çalışılmıştır (McCarthy & Bodnar, 2005). Kontrol yollarından birisi de evliliktir. Türkiye’de erkeklerin cinsellikte daha fazla hak sahibi olması, evlilik öncesi cinsel ilişki yaşaması olağan görülürken kadın için olağan dışıdır (Şahin ve diğ.,2007). Toplumdan topluma değişen evlilik dışı ilişki olgusu kişilerin yaşamını devam ettirdiği alana göre de değişmektedir. Üniversite öğrencileri ile yapılan araştırmalara bakıldığında cinselliğe başlama yaşı, bekâret, evlilik öncesi ilişki kavramlarına verilen önemin üniversite yıllarında azaldığı bulunmuştur (Nordin,2002). Bireyin daha önce yaşadığı toplumun cinsellekle ilgili hoş görmediği yasakladığı kavramlar, birey üniversiteye başladığında çevresinde gelişim döneminin de katkısıyla cinselliğin konuşulan bir konu olması ve kabul görmesinin bu sonuçta etkisi olduğu düşünülmektedir. Alınan sosyal onayın bu kavramlara verilen önemin azalmasında yadsınmayacak bir katkısı olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma, araştırmanın sorularından biri için de ipucu niteliğindedir. Cinsellik deneyiminde kişinin sosyal onay ihtiyacı nasıl bir rol oynamaktadır? Toplum ve birey ilişkisinde önemli rol oynayan sosyal onay ihtiyacının bireyin cinselliğini nasıl etkilediği tarihsel süreçte araştırılmış fakat hem sosyal onay ihtiyacının hem de toplumsal cinsiyet rollerinin şekil değiştirerek devam ettirildiği görülmüştür. Söz konusu cinsellik olduğunda kadın ve erkek eşit koşullarda aynı sosyal onayı toplumdan alamayabilir. Sosyal onay almanın yolu cinsellikte de tıpkı toplumsal cinsiyet rollerinde olduğu gibi kadına ve erkeğe uygun olan rolü oynamaktan geçmektedir. Yapılan bir araştırmada erkeklerin evlilikte dokunulmamış bir kadın bedeni (bakire) beklemesi; kadının ise cinsellikte tecrübeli bir erkeğe ihtiyaç duymasının beklenmesi, kadınlar tarafından kişiliklerine ve özgürlüklerine müdahale olarak algılanmıştır. Yine araştırmada dikkat çeken noktalardan birisi kadınların yalnızca bir süredir beraber olduğu, aşkı yaşadığı biriyle cinselliği yaşayabileceği erkeğin ise rastgele ilişkiler yaşayabileceği kadınlar tarafından

vurgulanmıştır (Ellialtı,2012). Kadın yaşadığı cinselliği aşkla, uzun ilişkiyle açıklayıp meşrulaştırma durumunda kalmıştır. Bir şeyi meşru kılmaya çalışmanın açıklaması karşı tarafın kişiyi yargılamasından kaçınılması olarak ya da toplumun onayına ihtiyaç duyulması olarak açıklanabilir. Her ne kadar evlilik dışı ilişki tabusu kısmen aşılmış görülse de sosyal onay ihtiyacı ve toplumsal cinsiyet rolleri cinsellikte kendisini göstermeye devam etmektedir. Kadın ilişkisellikte eşleştirilirken, erkek cinselliğe her zaman farklı partnerlerle hazırdır. Kadının cinsiyeti sebebiyle ilişkisellikte eşleştirilmesini Chodorow bağlanma ile açıklamıştır ona göre çocukluğun erken dönemlerinde annenin bakım vermesi sebebiyle çocukla ilgili baskın bir uyarıcı olduğunu belirtmiştir (Chodorow,1989). Annenin bebeğe olan yakınlığı sebebiyle aralarında duygusal bir bağ oluşur. Bebek büyüdükçe benlik oluşturmak için bu bağı koparır. Fakat kız ve oğlan çocuklar için bu kopuş farklı gerçekleşir. Erkek çocuk büyürken benlik duygusunu annesi ile duygusal yakınlığını minimuma indirerek, gizleyerek elde ederken kız çocuğu büyürken anne ile bağlantıda olmayı sürdürür. Chodorow kız çocuklarının büyüdüğünde eşyle ya da ailesiyle yakın bir ilişki sürdürmek istemesini de çocukken anneye koparmadığı bağa bağlar (Nancy,1999; akt: Esencan, 2015). Chodorow'un kuramının cinsiyetçi bulunması sebebiyle birçok eleştiriye maruz kalmıştır. Araştırma bağlamında bahsedilen bağı kuranın çocuk değil, onun için büyüdüğü ve öğrendiği ortamı hazırlayan yetişkinler olduğu düşünülmektedir. Aile oğlan çocuğunu başka koşullarda var ederken kız çocuğunu ev içinde var ediyorsa Chodorow'un vardığı noktanın anlaşılabilir fakat araştırma bağlamında farklı yorumlanmaktadır. Kız çocuğu ve oğlan çocuğu için anne ile kurulan bağı farklı iki yönde şekillendirilmesi bireyin gelecekte kuracağı ilişkileri, cinsellik ve sosyal onay gibi ilişki dinamiklerini algılayışını etkilemektedir.

Toplumsal cinsiyet rollerinin cinsellikle ilişkisi araştırmalar, kavramlar ve teorilerle desteklenerek açıklanmış, sosyal onayın bu ilişkideki katkısı da incelenmiştir. Devam eden bölümde bu toplumsal cinsiyet rolleri, cinsellik kalitesi ve sosyal onay ihtiyacı ile ilgili yapılan araştırmalar aktarılacaktır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde toplumsal cinsiyet algısı, sosyal onay ihtiyacı ve cinsellik kalitesi değişkenleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara yer verilmiştir.

2.2.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Yapılan Araştırmalar

Türkiye’de geçmişten günümüze kadınların çalışma oranının artması, eğitim düzeyinin artması, toplumsal cinsiyet eşitliği alanında bilgilendirme kampanyalarının yaygınlığı ve yükselen kadın hareketleriyle beraber cinsiyetler arası eşitsizlik makası daralmıştır. Fakat makasın daralması kapandığı anlamına gelmemektedir. Türkiye, Birleşmiş Milletler tarafından toplanan verilere göre toplumsal cinsiyet eşitsizliği endeksinde 188 ülkeden 64. sırada iken Toplumsal Cinsiyet Uçurumu raporuna göre ise, 144 ülkeden 131. sırada yer almaktadır. İki endekste de yıllar içinde cinsiyet eşitsizliği konusunda kayda değer gelişme gösterilmediği aktarılmıştır (GII,2017). Kayda değer gelişmenin aksine Türkiye’nin son yıllarda eşitlikçi tutuma zıt bir yönde yürüdüğü aktarılmıştır (Engin ve Pals,2018). Toplumsal cinsiyet alanında yapılan araştırmalar da birçok alanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sürdüğünü kanıtlar niteliktedir. Her yıl yürütülen Türkiye’de toplumsal cinsiyet ve kadın algısı araştırmasında kadın ve erkeğin ekonomi, ev, sosyal hayat ve siyaset alanlarında varlığı ve fikirleri analiz edilmiştir. 2020 verilerine göre, katılımcıların 14 yaş altı oğlan ya da kız çocuğun ev işine yardım etmeli, kardeşinin bakımını üstlenmeli cümlesini okuyan ebeveynlerin çok azı oğlan çocuğunun yardım etmesi gerektiğini düşünmüştür. Bahsedilen örnek olayda çocukların yaş grubu ve becerileri benzer olsa dahi cinsiyetinden dolayı kız çocuğu ev içi emek olarak tabir edilen çocuk bakımını üstlenmeye ve ev işi yapmaya daha uygun görülmüştür. Bu düşünce yetişkinlikte de devam ettiği görülmüştür. Erkeklerin eve destek verdiği alanlar kız çocuğunda farklılaşarak ev dışı alanlar (tamirat, alışveriş vb.) olduğu görülmüştür. Ev dışı bağlantıyı erkeğin sağlaması geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine uygun olduğundan kız çocukları ve kadınlar için dış dünya tehlikeli kılınmıştır. Kız çocuklarının akşam dışarıda olması kadınlar ve erkekler tarafından uygun bulunmadığı görülmüştür. Dış dünya örneklerinden birisi de iş alanlarıdır. Çalışmanın 5 yıllık verisine göre kadın katılımcıların iş bırakma sebeplerine bakıldığında ilk sebebin çocuk bakımı için destek görememek ikincisi ise işten atılma ya da güvenli iş ortamı sağlanamamasıdır (K. H. Ü. T. ve Merkezi, K. Ç. A. ,2020). Literatürdeki diğer araştırma bulguları incelendiğinde kadın ve erkeğin farklı alanlardaki konumu ve kendisine tanınan haklarda ciddi bir fark olduğunu görülmektedir. 2255 üniversite öğrencisiyle yürütülen bir toplumsal cinsiyet çalışmasında katılımcı erkeklerin $\frac{1}{3}$ ü kadınların ise %13’ü kadınların çalışmasının ev işlerini

aksatacağını düşündüğünü belirtmiştir (Esen,2017). Yıllar içinde kadının çalışma yaşamına katılma oranı artsa da kadının ve erkeğin kafasında geleneksel toplumsal cinsiyet algısının kadın ve erkeğin zihninde hala hüküm sürdüğü söylenebilir. Ev işi gibi evi paylaşan tüm bireylerin sorumluluğu olan bir rutinin kadın ile eşleştirilmesi bu araştırma bulgusuna göre devam ettirilmektedir. Kadın, geleneksel toplumsal cinsiyet algısının yarattığı baskı sebebiyle ev sınırları içinde tutulmaya çalışılmıştır. Baskıya ve eşitsizliğe rağmen araştırma bulgular kadınların eşitlikte ısrar ettiği yönünde. 640 öğrenci ile yürütülen çalışmada baskı ve kontrol altında yetişen kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran daha eşitlikçi bulunmasını eşitsizliğe maruz kalan cinsiyetin eşitlikte ısrarı olarak açıklanmıştır. Katılımcılar bekâret, mastürbasyon ve aldatma konularının kadınlar için tabu olarak gördüklerini beyan etmişlerdir. Oran olarak kadınlar için bu konuları tabu olarak kabul edenlerin oranı %33 iken sadece erkekler için bu konuları tabu kabul edenlerin oranı %4.5 tir (Derya,2017). Kadınlar ve erkekler için görülen tabuların yüzdesinden de kadının hayatında toplumsal cinsiyet algısının sebep olduğu negatif ve erkeğin hayatındaki pozitif etki görülebilir. Peki gerçekten bu etki erkek için pozitif midir? Norveçle Türkiye'nin karşılaştırıldığı bir araştırmada Türkiyeli kadınlar toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin iş alanında, sosyal alanlarda daha çok olduğunu vurgularken Türkiyeli erkekler romantik ilişkiler ve evlilik sürecinde cinsiyet eşitsizliğinin olduğunu vurgulamışlardır. Türkiyeli kadın katılımcıların çoğu sosyal alanlarda her gün tacize uğradıklarını ve korktuklarını belirtmiştir. Sosyal alanlarda erkeklerin kadınlarla aynı cinsiyetçiliğe ve tacize maruz kalmadığından bahsedilmiştir. Çalışmada erkekler evlilik ve ilişki süreçlerinde kültür tarafından alfa erkek olmaya yani romantik ilişkiyi başlatan, evin geçimini sağlayan ve hesabı ödeyen kişi olmaya zorlandıklarını vurgulamıştır (İşbilir,2020). Geleneksel toplumsal cinsiyet algısının kadın için oldukça tehlikeli olduğu aşık fakat aynı oranda olmasa da hatta erkeklere güç sağlıyor gibi gözükse de geleneksel toplumsal cinsiyet algısının erkeklerin de üstüne yıkıldığı söylenebilir. Toplumsal cinsiyet rolleri bireylerin ilişki kurma biçimlerini, duygularını gösterme şekillerini, varoluşlarını ve var olmak istedikleri hali bir kalıba sokmaktadır. Bu kalıplar bireylerin kurdukları ilişkileri olumsuz yönde etkileyebilir. Öztürk'ün (2020) 441 evli bireyle İstanbul'da yürüttüğü çalışmada eşitlikçi cinsiyet rollerinin evlilik doyumunu arttırdığı saptanmıştır. Kişinin kurduğu ilişki iyi oluş halini etkileyeceğinden ilişki doyumunu önem taşımaktadır. Hendrick ilişki doyumunun, cinsel tutumlar, ilişkiye yatırım, bağlılık ve kendini açma ile ilgili olduğunu aktarmıştır (Hendrick,1988). Bu faktörler ilişkinin niteliğini arttırırken akılcı olmayan

inançlar kendini açma, bağlılık ve ilişkiye yatırıma ket vurabilir. Akılcı olmayan inançların ilişki kalitesini olumsuz etkilediği ve ilişki doyumunu azalttığı da saptanmıştır (Stackert ve Bursik, 2003). Akılcı olmayan inançlar partnerin cinsiyet rolü ile ilgili olabilir çünkü toplumsal cinsiyet rolü partnerin ilişkide nasıl davranacağını da etkileyebilmektedir. Literatürde geleneksel toplumsal cinsiyet rolüne sahip bireylerin akılcı olmayan inançlara sahip olduğuyla ilgili çalışmalar yer almaktadır (Çavdar, 2013). Kadın katılımcılar ilişkide erkeğin daha girişken olmasını beklerken erkekler kadınların kabullenici olmasını beklemektedir (Sakallı ve Curun, 2001). Toplumun kadın ve erkeklerden beklediği geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini, bireylerin sürdürme ihtiyacının altında yatan sebeplerden birisinin sosyal onay ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri ve sosyal onay ihtiyacı ilişkisini araştıran çalışmalar aktarılmıştır.

2.2.2. Sosyal Onay İhtiyacı ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Birey toplumun onayını alamadığını kimi zaman bir sözcükle kimi zaman bir bakışla algılar. Bu bakış ve söz bireye normlara uygun davranmadığını dolayısıyla toplumdan kabul alamayacağını hatırlatır. Ayıplanır ya da dışlanır. Türkiye kalabalıkla yaşayan bir kültür olarak tabir edilebilir. Kağıtçıbaşı Türkiye’de toplulukçu kültürün yaygın olduğunu ve topluma uymanın bireyin davranışlarında etkili olduğunu vurgulamıştır (Kağıtçıbaşı,2010). Toplulukçu kültürler için bireyle aynı çizgide yaşamak önemlidir. Bu çizgide kalabilmek için topluma uygun davranmak gerekmektedir. Çizgide kalma arzusu sosyal onay ihtiyacı ile ilgilidir. Koca kalabalık tarafından sevilme, takdir almak ve beğenilmek birey için bir hediyedir. Bu hediye toplulukçu kültürlerde değerinin arttığı söylenebilir. Twenge ve Im (2007), bu söylemi destekler nitelikte, toplulukçu kültürlerde bireylerin sosyal onay ihtiyaç düzeyinin yüksek olduğunu vurgulamıştır. Türkiye’de bireylerin çoğunluğunun bu çizgide bulunma isteğinin olduğu düşünülmektedir. Yürütülen araştırmada Türkiye’de bireylerin sosyal onay ihtiyaç düzeyinin yüksek olduğu ülkeler arasında olduğu aktarılmıştır (Tanhan ve Mukba, 2014). Bu çizginin özellikleri aynı ülkenin farklı bölgelerinde, bireylerin farklı yaşlarında, farklı meslek gruplarında ve cinsiyetlerde farklılık göstermektedir. Erözkan (2005) üniversite öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada 18-24 yaş aralığındaki bireylerin daha büyük yaşta bireylere göre sosyal onay ihtiyacının daha yüksek düzeyde olduğunu yine kırsal bölgelerde yaşayan bireylerin kentte yaşayan bireylere göre daha çok sosyal onay ihtiyacı

olduğunu ortaya koymuştur. Yaş grubunu gelişimsel evre ile açıklarken yaşam alanını kırsal alanda kısıtlı çevrenin olması ve bunun sevme beğenilme için ciddi bir uyaran haline gelmesi ile açıklamıştır. Sosyal onay ihtiyacında demografik özelliklerinden cinsiyet farkına bakan araştırmalar da mevcuttur. 144 katılımcı ile gerçekleştirilen sosyal onay ihtiyacı ve destek verme faktörleri cinsiyetlere göre karşılaştırılmıştır. Araştırmanın bulgusu, sosyal onay ihtiyacı yüksek olan kız çocukları sosyal onay ihtiyacı düşük olanlara göre daha yüksek düzeyde uyma ve destek vermeye meyilli olduklarını göstermiştir (Endler, Minden ve North ,1973). Literatürdeki bazı araştırmalarda ise sosyal onay ihtiyaç değişkeninde cinsiyetler arası anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Karaşar ve Öğülmüş,2016; Yalçınkaya ve Taner,2019).

Bahsedilen çizginin dışına çıkma durumu ve çizgiden ayrı hareket etme hali benliğin ayrılaşması olarak adlandırılır. Benliğin farklılaşması bireyin kendi seçimlerini kendi yapabilmesi ailesine duygusal olarak sağlıklı mesafede durabilmesidir (Acar ve Acar,2013). Bireyin benliğinin farklılaşması düzeyi azaldıkça aileyle benzerlik düzeyi artacaktır. Bu benzerlik aile terapisi literatüründe iç içe geçme olarak tanımlanır. Birey iç içe geçtiği grupla farklı hissetmeye, farklı davranmaya tahammülü yoktur çünkü onlardan farklı olamaz. İç içe geçmiş ailelerde büyüyen çocukların benliklerini farklılaştırma düzeyleri görece düşük düzeydedir (Gladding,2015). Benliği farklılaşmamış bireyler kaygı durumlarında bireyselliklerini koruyamazlar. Başkalarının düşüncelerine duygularına karşı duyarlıdırlar. Dolayısıyla sosyal onay ihtiyaçlarının da yüksek olduğu söylenebilir. Buna karşın farklılaşma düzeyleri yüksek bireyler bir başkasıyla aynı fikirde ya da zıt fikirde olabilir bunu belirtebilir (Nicholas,2013). Zıt fikirde olan birey başkaları tarafından olumsuz değerlendirilebilir. Bu korku düzeyinin artması bireyin sosyal onay ihtiyacının arttığının göstergesi olabilir. Sosyal olarak onay alınan alanlardan birisi toplumsal cinsiyet rolleridir. Olumsuz değerlendirmeden kaçınmak ve sosyal onayı alabilmek için ideal kadın ve ideal erkek rolünü oynamak bireyleri geleneksel tutuma yaklaştırabilir. Bu alanda yapılan araştırmada görüşü destekler niteliktedir. Bir araştırmada bireylerde olumsuz değerlendirilme korkusu arttıkça toplumsal cinsiyet algılarının geleneksel boyutta arttığı bulgusuna ulaşılmıştır (Gençtarıh, 2019). Sosyal onay ihtiyacının ve toplumsal cinsiyet rolleri yalnızca bireyi, bireyin davranışlarını değil aynı zamanda ilişkilerini de etkilemekte olduğu araştırma bulgularının sonucudur. Evli çiftlerle yürütülen bir araştırmaya göre benliğin farklılaşması alt boyutlarından başkalarına bağımlılık ve duygusal tepkisellik

konularında kadınlar anlamlı düzeyde erkeklerden daha fazla puan alırken erkekler benliğin farklılaşma düzey puanları kadınlara göre daha yüksektir (Polat ve İlhan,2018). Duygusal tepkisellik duygu ve düşüncelerin bastırılması sebebiyle bireyselleşmeye ket vuran da bir faktördür. Benliğin farklılaşmasının alt boyutlarından biridir. Benliğin farklılaşmasını da negatif etkilemektedir (Bowen,1976). Benliliği farklılaşmayan kadının ilişkide aldığı pozisyon erkekle karşılaştırıldığında ilişkiyle kendisini tanımlamak içinde bulunduğu aileyle iç içe geçmek olabilir. Yapılan bir araştırmaya göre araştırmaya katılan katılımcılar erkeklerle karşılaştırdığında ilişkide ve ailede anlamlı düzeyde daha özgeci oldukları bulunmuştur. Benliğin ayrılaşması ölçeğinin alt boyutlarından olan ben pozisyonu almada ise erkekler anlamlı düzeyde kadınlardan daha yüksek puan almışlardır (Mert ve Gülmez,2018). Özgeci tutum sergileyen birey karşıdan bir şey beklemez, bu tutum davranış karşıya bir armağan niteliğindedir. Literatürde bu araştırma bulgusunu destekleyen, özgeci tutumda cinsiyet farklılığı olduğunu ortaya koyan başka çalışmalar da (Ma, 1985; Eisenberg ve Mussen, 1989; Duru, 2002; Fortin, 2006) mevcuttur. Özgeci davranışın sergilendiği alanlar incelendiğinde araştırmacılar bu tutumun toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili olduğunu aktarmıştır. Toplumsal cinsiyet rolünden gelen etki ile erkeklerin evi geçindirme sorumluluğundan dışarda daha girişken ve finansal olarak hırslı iken, kadın evin içinde geleneksel rolden dolayı çocuğa bakma, ilişkiyi sürdürme ve ev içi emek konularında daha özgeci davranmaktadır (Fortin,2006). Özgeci tutum kadının haklarından feragat etmesi, isteklerini görmezden gelmesi ve kendisini susturması demektir. Kendini susturma genellikle kadın çalışmalarında rastlanan bir kavram olup, literatür incelediğinde sosyal onay ihtiyacı yüksek bireylerin gösterdiği davranışlara benzer davranışlar gösterdiği düşünülmektedir. Kavram depresyon tanısı almış kadınların tedavisinde ortaya çıkmıştır. Tedavideki bulguya göre, kadınlar kendi istek ve çıkarlarını karşıdaki kişinin istek ve çıkarlarından daha az önemsemektedir (Jack,2003). Araştırmanın bulgusuna benzer şekilde kendini susturan bireyler çatışmadan kaçmakta, karşı tarafın isteklerini öncelemektedir. Yani bağlılığı devam ettirmek için kendi isteklerinden feragat etme durumu söz konusudur. Yaptıkları araştırmalara göre Jack ve Dill (1991), kadınların kültürel normlara uyma konusunda baskı altında olduğunu belirtmiştir. Kendini susturma kültürel bağlamda değerlendirildiğinde kendini ifade etme ve kendini susturma bireyin kültürle ilişkisiyle ilgili bulunmaktadır. Fivus (2002) sosyal yapılandırıcılık modelinde kendini ifade etme bireye toplum tarafından onaylanmış hissettirenken kendini ifade ettiği konuda yaşadığı toplum tarafından gözetim altındadır. Bireyin ifadesi toplumun ortak ifadesine ters

düştüğünde birey toplumdaki red davranışını görebilir böylece kendini susturur. Tıpkı sosyal onay kuramlarında olduğu gibi birey toplumsal cinsiyet normlarına zıt davrandığında dışlanma tehdidi ile karşı karşıyadır, bu rolleri devam ettirme sebeplerinden birisi de sosyal onay ihtiyacıdır. Her ne kadar kadınlar için geleneksel rolleri devam ettirme, kendini susturma tehdit olarak algılanmasa da yapılan araştırmalar negatif etkileri gözler önüne sermektedir. Kendini susturma kadınlar için ilişkinin doğası haline gelmiştir (Zoellner ve Hedlund, 2010). Sevecen ve hoşgörülü olarak ilişkinin devamlılığını sağlar. İlişkinin kadın için işlevi ise geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin gereklerini yerine getirmektir. En nihayetinde geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine göre her kız çocuğu ileride ideal bir kadın ideal bir eş ideal bir anne olmalıdır. Toplumdan bu yolla onay alan kadın için kendini susturma ilişkilerde sık kullandığı bir pratik haline gelmiştir. Toplumdan onay aldığı ilişkiyi kaybetme korkusu oluştuğunda kadının daha sık bu pratiğe başvurduğu bulunmuştur (Jack, 1991). Kadının ilişkiye bakışını yapılandıran toplumsal cinsiyet rolleri kültür tarafından şekillendirilmektedir. Kendini susturma tutumu kadının ilişkiye bakışını etkilemekte toplumsal cinsiyet rolleri de bu bakışı şekillenmektedir. Reyes (2014), yürüttüğü çalışmada toplumsal cinsiyet rolleri ile kendini susturma değişkenleri arasındaki ilişki olumlu bulunmuştur. Ergenlerle yürütülen diğer araştırmaya göre katılımcıların geleneksel toplumsal cinsiyet algısı arttıkça kendini susturma düzeyi artmıştır (Puzio,2017). Kendini susturma uyumu devam ettirmeyi sağlasa da araştırmalar negatif etkilerine dikkat çekmiştir. Condylis (2012) göre kendini susturma bireylerde benlik kaybına yol açmaktadır. Özellikle erkeklerle kadınlar karşılaştırıldığında kadınların benlik kaybı oranının kendini susturma sebebiyle daha yüksek oranda olduğunu bunun depresyonla sonuçlanabileceğini aktarmıştır. Toplulukçu kültürde büyümüş bireyler istem dışı benlik kaybı yerine isteklerinden feragat edip beraber olmak, kalabalık olmak isterler. Yürütülen bir araştırmada kadınlarda kendini susturma davranışı daha çok kültürel normlara dayanan geleneksel toplumlarda daha çok görüldüğünden, toplumsal olarak onaylanmış cinsiyet rollerinin içselleştirilmesi kadınların kendileri ifade etme becerileri önünde engel olarak görülür (Jack, 1991). Rollerin sosyal onay ihtiyacı sebebiyle erkek ve kadın tarafından içselleştirilmesi, ilişkilerinin etkilenmesinin kaçınılmaz olduğu araştırma sonuçlarıyla doğrulanmıştır. İlişkide kadının ve erkeğin tutumuna yönelik araştırmalar yürütülmüştür, fakat toplumsal cinsiyet rollerinin ve sosyal onay ihtiyacının romantik ilişkinin cinsellik boyutuna etkisi Türkçe literatürde araştırılan yeni bir konudur.

2.2.3. Cinsellikle İlgili Yapılan Araştırmalar

Romantik ilişkilerde iletişim, şefkat, sorunlarla başa çıkma becerisi kadar çiftler arasında paylaşılan cinsellik de ilişki doyumunu arttırmaktadır. Cinselliğin çift uyumuna olumlu etkisi, çift uyumunun da yaşanan cinselliğin kalitesine arttırdığı ile ilgili birçok çalışma yürütülmüştür (Huston ve Vanglesti, 1991; Uzel,2015; Rahmani,2009; Kudiaki 2002). Paylaşılan cinselliğin kalitesi farklı faktörlerden etkilenmektedir. Cinselliği şekillendiren faktörlerden bazıları, erken çocukluk dönemi etkisi, bireylerin demografik özellikleri, cinsel utanç, cinsel özgüven, cinsel benlik algısı, cinsel mitler, cinsel işlev bozuklukları, toplumsal cinsiyet rolleri ve sosyal onay ihtiyacıdır. Bireyin cinsellik kavramı ile ilgili erken dönemde yaşadığı olumsuz tecrübelerin cinsel utanca ya da cinsellik alanında özgüven düşüklüğüne sebep olabileceği düşünülmektedir (Türegün, 2017). Cinsellik bireyin kendi hayatını devam ettirmesi için hayati önem taşıyorsa da psikolojik düzeyde bireyin psikolojik sağlığı için önemi literatürde vurgulanmıştır. Cinsellik psikolojik düzeyde bireylerin sevme, sevilme, haz alma gibi temel ihtiyaçların karşılandığı insan ilişkileri olarak tanımlanmıştır (Geçici,2011). Bu temel ihtiyaç karşılanmadığında bireyler birçok cinsel problemi tecrübe etmektedir. Bireyi etkileyen olumsuzluk bütünsel bakışta toplumu da etkileyecektir. Cinsel problemlere toplumda sık sık rastlanmakta ve bu problemlerin bireyin psikolojik, sosyal ve fiziksel işlevlerini olumsuz etkilemektedir (Dunn, Croft ve Hackett, 2000). Cinsel problemlere sebep olabilecek faktörlerden bazıları cinsel özgüven eksikliği ve cinsel utanç olarak belirlenmiştir. Cinsel özgüvenin cinsel istekleri karşılama için önemli bir faktör olduğu, cinsel özgüven olmazsa bireyin cinselliği konuşmaktan kaçınabileceği ya da cinsel isteklerin ertelenebileceği vurgulanmıştır (Lauster, 2005). Cinsel özgüvenle yürütülen diğer bir araştırma da bu bulguyu desteklemektedir. Çelik (2012)' nin yürüttüğü çalışmaya göre evli bireylerin bekârlara, çalışanların çalışmayanlara ve erkeklerin kadınlara göre cinsel özgüveni daha yüksek düzeyde bulunmuştur. Araştırmanın diğer bulgusu ise cinsel utanç arttıkça cinsel özgüven ve evlilik doyumu negatif etkilenmektedir. Diğer bulgu çocuğu olan çiftlerin olmayanlara göre cinsel özgüven seviyesinin düşük olmasıdır. Bulgu ülkemizde çocuk olduktan sonra eş ilişkisinin zayıflayıp sadece anne baba rolüne odaklanıldığına kanıtı olabilir. Çocuk doğumundan önceden kültürden kültüre farklılık göstermekle birlikte cinsiyetler arası farklarla ilgili araştırmalar yapılmıştır. İsveç'te ve Amerika'da bireylerin cinsellik tutumlarına yönelik yürütülen araştırmada Amerika'da cinsiyetler arası fark bulunurken İsveç'te farkın çok az

olduğu bulunmuştur (Weinberg, Lottes ve Shaver, 1995). Türkiye’de cinsellikle yürütülen araştırmada cinsel doyum alt boyutuna bakıldığında erkekler kadınlara göre daha fazla puan almışlardır. Çalışma cinsel ilişkide erkeklerin kadınlardan daha fazla doyum aldığını vurgulamıştır. Literatürdeki diğer çalışmalarda da iki cinsiyet arasında yapılan cinsel doyum çalışmalarında farklılık bulunmuş, erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla cinsel doyum yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Vural ve Temel,2010; Şimşek ve Barlas, 2018). Erkeğin kadına oranla cinsellikten daha fazla doyum alması cinsel mitlerde erkeğin cinsellikte daha aktif olmasını teşvik etmesine benzemektedir. Yapılan araştırmalara göre erkekler her zaman cinselliğe hazırdır ve kadını nasıl tatmin edeceğini bilir mitinin onaylanma oranı oldukça yaygındır (Apay,2013; Yaşan, 2018; Güleç, 2007). Kadınlar için cinsellikte tabu olarak kabul edilen noktalardan birisi kadının mastürbasyonu ya da evlilik dışı ilişki yaşamasıdır (Derya ve Taşhan, 2017). Erkeğin cinsel davranışlarda ve cinsellikte aktif rol oynaması gerektiğine inanılırken, kadının pozisyonun pasif olması gerektiğine inanılmıştır. Geleneksel cinsiyet rollerine benzer şekilde erkek aktif girişken kadın ise bağlı olan, hizmet eden ve erkek için fayda sağlayandır. Evi dışı kuş yapar, ev içi emeği kadın verir erkek dış dünyada aktif ve güçlüdür. Kadının yarattığı evi korumakla maddi anlamda geçindirmekle sorumludur. Cinsellikte de erkek her zaman cinsellik için hazır güçlü olmalı ve cinselliği nasıl yönlendireceğini bilmelidir. Toplumsal cinsiyet rolleri cinselliğe de yansımaktadır fakat bu yansıma bireylerde birçok cinsel bozukluğa sebep olmaktadır. 2021 yılında cinsel doyum, cinsel özgüven ve toplumsal cinsiyet rolleri ilişkisini araştıran bir çalışmada kadınların erkeklere göre cinsel ilişkide kaçınma davranış puanında ve cinsel doyum ölçeğinde daha yüksek puanlar almıştır. Eşitlikçi tutum arttıkça cinsel özgüven puanında artış gözlenirken cinsel utanç alt boyutu da düşüş gözlenmiştir. Medeni duruma göre bekâr ve cinsel olarak aktif bireylerin cinsel özgüven, cinsel doyum ve toplumsal cinsiyet rollerinde evli bireylere göre daha eşitlikçi bir tutum gösterdikleri bulunmuştur. Cinsel işlev bozukluklarına bakıldığında bekâr erkeklerin evli erkeklere göre erken boşalma sorununu daha çok yaşadığı kadınların için ise medeni durum fark etmeksizin bekâr ve evli kadınların vajinismusunu benzer oranda tecrübe ettiği bulgusuna ulaşılmıştır(Karagöz,2021). Toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili yürütülen diğer çalışmalarda cinsellik kalitesinin eşitlikçi tutumla doğru orantılı olduğunu göstermiştir. Yılmaz (2014) , eşitlikçi tutuma sahip kadınlarla geleneksel tutuma sahip kadınları karşılaştırdığında geleneksel tutuma sahip kadınlarının cinsel doyum seviyesinin daha düşük olduğu sonucuna varmıştır. Başka araştırmaya göre geleneksel cinsiyet rollerinin

kadına atadığı ev içi emek, çocuk bakımı, ideal kadın olma gibi görevler arttıkça kadının cinsel hazzını ikinci plana attığı dolayısıyla cinsel doyumunun düştüğü aktarılmıştır (Öztürk,2018). Sosyal yaşamda geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin kadın ve erkeği olumsuz etkilemesi paylaşılan cinsellik alanında etkisini devam ettirmektedir. Kadının annelik, ev içi emek rolü cinsellik ihtiyacını bastırmasına daha az doyum almasına sebep olurken erkeğin güçlü olmak zorunda olması, performans kaygısı erken boşalma sorununa sebep olmuştur.

Cinsellikle ilgili yapılan çalışmalardan bir diğeri bireyin sahip olduğu cinsel benlik şeması ile ilgilidir. Cyranowski'nin (1994) ortaya attığı cinsel benlik şemasını daha sonra kendisi ile beraber Andersen (1994) ayrıntılandırarak olumlu ve olumsuz cinsel benlik algısı ardından pozitif ve negatif cinsel benlik algısı olarak isimlendirmiştir. Modele göre pozitif cinsel benlik şemasına sahip bireyler, cinsel davranışlarında özgür, cinsel ilişkiye açık, utanç ve sosyal engellemelerden uzaktır. Buna karşın negatif şemaya sahip bireyler sevlmeme ve terk edilme gibi korkular sebebiyle cinsel davranışlarla ilgili kaygı duyabilirler. Cinsel benliklerle ilgili yürütülen bir çalışmada pozitif cinsel benlik şemasının erkek ve kadın içinde romantik ilişkide de cinsel ilişkide de kaliteyi arttırdığı bulunmuştur (Aarrestad,2000). Kültürlerin cinselliği özdeşleştirdiği duygularda cinsel benliği beslemektedir. Türkiye'de cinsellik ayıplanan, utanılan ve gizlenen bir konu olduğundan bireylerin negatif cinsel benlik şemasına sahip olması olasıdır. Yine kendini susturma kavramında aktarılan araştırmalarda kadınların eşlerini kaybetmemek için kendi istek ve hazlarından vazgeçmesi de Türkiye'de bireylerin negatif benlik şemasına sahip olabileceğinin kanıtlarından biri olarak görülebilir. Kadın ve Toplumsal Cinsiyet rolleri araştırmasında kadınların çocuk bakım desteği görememekten dolayı çalışmadığı vurgulanmıştır. Sanchez (2004)'e göre kadınların ekonomik bağımsızlık isteği ne kadar yüksek olursa cinsel benlik algısı da o derece pozitifdir.

Literatürde cinsellik değişkenine bağlı araştırılan diğer konu benliğin farklılaşmasıdır. 230 Avusturyalı kadınla yapılan araştırmada kadın katılımcıların benlik farklılaşma düzeyi düştükçe daha çok cinsel bozukluk gösterdiği görülmüştür (Burri, Schweitzer ve O'Brien,2014). Yurtdışında yürütülen çalışmalardan birinde benliğin farklılaşmasının direkt cinsellik kalitesine etkisi gözlenemese de cinsellikle ilgili kurulan iletişimde olumlu etkisinin olduğu cinsellikle ilgili iletişimin olumlu olmasının da cinsellik

kalitesini olumlu etkilediği bulunmuştur (Timm,2011). Türkiye’de toplulukçu kültür etkisi sebebiyle benliğin farklılaşma düzeyi azdır. Ülkemizde de benliğin farklılaşma düzeyi ile cinsel bozukluk ya da cinsellik kalitesi arasında bağ olduğu düşünülebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Araştırmanın deseni, örneklem özellikleri, veri toplama süreci, veri toplama araçları ve analizi hakkında ayrıntılara bu bölümde yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Deseni

Araştırmada toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesinde sosyal onay ihtiyacının aracı rolünü saptamak amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli en az iki değişken arasındaki ilişkiyi inceleyen model olarak bilinir (Karadağ,2010). Nicel araştırma yöntemleriyle yürütülen çalışmada bağımlı, bağımsız ve aracı rolde değişkenler vardır. Toplumsal cinsiyet algısı bağımlı değişken, cinsellik kalitesi bağımsız değişken ve sosyal onay ihtiyacı aracı (mediator) değişkendir.

3.2. Araştırma Örnekleme

Araştırmanın evrenini 18 yaşını doldurmuş evli ya da ilişkisi olan beraber yaşayan beraber yaşamayan çiftler oluşturmuştur. Araştırmaya 600 kişi katılmıştır. Mahalanobis uzaklığı ve z skorları analiz edilerek uç değerler tespit edilmiştir. Uç değerlerin dahil edildiği durumda verinin normal dağılmasına engel olacağından 34 kişi araştırmadan çıkarılmıştır.

Çalışmaya katılan 576 kişi ile devam edilmiştir.

Tablo 3.1 Örneklem Tablosu

		Sayı(N)	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kadın	414	71.9
	Erkek	160	27.8
	Non-binary	2	0.3
	18-24	131	22.7
	25-34	229	39.8
Yaş	35-44	121	21.0
	45-54	61	10.06
	55-64	26	4.5
	65+	1	1.2
Eğitim	İlkokul Mezunu	6	1.0
	Lise Mezunu	110	19.1
	Üniversite Mezunu	336	58.3
	Lisansüstü	123	21.4
İlişki Durumu	Evli	241	41.8
	İlişkisi var,beraber yaşıyor	65	11.3
	İlişkisi var, ayrı yaşıyor	255	44.3
Yaşamın Büyük Bölümünün Geçtiği Yer	Köy	9	1.6
	Kasaba	9	1.6
	İlçe	66	11.5
	İl	133	23.1
	Büyükşehir	359	62.3

Katılımcıların 414'ü (%71.9)kadın 160'ı (%27.8) erkek 2'si (%0.3) non-binary'dir. Katılımcıların 131'i(%22.7) 18-24 yaş aralığında, 229'u (%39.8) 25-34 yaş

aralığında, 121'i (%21) 35-44 yaş aralığında, 61'i (%10.06) 45-54 yaş aralığında, 26'sı (%4.5) 55-64 yaş aralığında, 1 tanesi (%1.2) 65 yaş üstüdür. Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde 6'sı(%1.0) ilkokul mezunu, 110'u (%19.1) lise mezunu, 336'sı (%58.3) üniversite mezunu, 123'ü (%21.4) lisanüstü eğitim seviyesinde olduğu görülmektedir. Katılımcıları ilişki durumuna göre incelediğimizde 241'i (%41.8) evli, 65'i (%11.3) ilişkisi var ve beraber yaşıyor, 255'i (44.3) ilişkisi var ve beraber yaşamıyor. Katılımcıları yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yere göre incelediğimizde yaşamının büyük kısmını 9'u(%1.6) köyde, 9'u (%1.6) kasabada, 66'sı (%11.5) ilçede, 133'ü (%23.1) ilde, 359'u (%62.3) büyükşehirde geçirmiştir. Katılımcılara ait sosyo-demografik bilgiler Tablo 3.1'de özetlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma katılımcılarının yaş, medeni durum ve eğitim gibi demografik bilgilerine ulaşabilmek için Kişisel Bilgi Formu, toplumsal cinsiyet rol algılarını ölçmek için Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği, cinsellik kalitelerini belirlemek için Yeni Cinsel Doyum Ölçeği ve sosyal onay ihtiyaçlarını ölçmek için Sosyal Onay İhtiyacı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeklerin kullanım izinleri yazarlarından alınmıştır.

3.3.1. Katılımcı Bilgi ve Onam Formu

Katılımcıya araştırmayla ilgili bilgi verilen ve katılımcının rızasının alındığı formdur.

3.3.2. Demografik Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda katılımcıların cinsiyeti, yaşı ve eğitim durumu gibi demografik bilgilerinin yanında yaşamının büyük kısmını geçirdiği yer ve ilişki durumlarına ilişkin sorular yer almaktadır.

3.3.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği

García-Cueto tarafından 2015 yılında geliştirilen ölçek 2019 tarihinde Bakıoğlu tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 15 maddeden oluşur. Ölçekten alınabilecek en az puan 20 en yüksek puan 100 dür. Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı orijinal ölçek için 0.99 çevrilen ölçek için 0.88 dir. Ölçekte 13 adet ters kodlanan madde vardır. 3-4-5-6-7-8-9-1011-12-13-14-15 inci maddeler ters kodlanmıştır. Beşli likert tipindeki ölçeğin

derecelendirmesi ‘‘Hiç katılmıyorum’’, ‘‘Katılmıyorum’’, ‘‘Kararsızım’’, ‘‘Katılıyorum’’ ve ‘‘Tamamen katılıyorum’’ şeklinde yapılmaktadır. Ölçekten alınan puanın yükselmesi cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumun yükselmesi anlamına gelir.

3.3.4. Yeni Cinsel Doyum Ölçeği

Stulhofer tarafından 2011 de geliştirilen yeni cinsel doyum ölçeği Nilüfer Tuğut tarafından literatürde kadın ve erkek cinsiyetin aynı anda cinsellik kalitesini ölçen Türkçe ölçek olmaması sebebi ile 2016 da Türkçe 'ye uyarlanmıştır. 20 maddeden oluşur. 5 li likert tipi ölçeğin geçerlilik kat sayısı. 90'dır. Beşli likert tipindeki ölçeğin derecelendirmesi ‘‘Hiç memnun değilim’’, ‘‘Biraz memnunuz’’, ‘‘Orta düzeyde memnunuz’’, ‘‘Çok memnunuz’’ ve ‘‘Son derece memnunuz’’ şeklindedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100 en az 20 puandır. Ben merkezli alt boyut ve eş-partner/cinsel aktivite merkezli 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Ben-Merkezli alt boyut, Kişisel duygular ve deneyimler tarafından oluşan cinsel doyumunu ben merkezli alt boyut belirler. Bir kişinin eşinin/partnerinin cinsel davranış ve tepkilerinden, ayrıca cinsel faaliyetlerin çeşitlilik ve / veya sıklığından aldığı cinsel doyumunu eş-partner/cinsel aktivite merkezli alt boyut ölçmektedir. 1-10 uncu maddeler ben merkezli alt boyutta yer alırken 11-20 inci maddeler eş-partner/cinsel aktivite merkezli alt boyuttadır. Ölçekten alınan puan arttıkça kişinin cinsel doyumunu/kalitesi yüksektir.

3.3.5. Sosyal Onay İhtiyacı Ölçeği

Sosyal onay ihtiyacı ölçeği 2016 yılında Öğülmüş tarafından geliştirilmiştir. Ölçek maddeleri daha önce geliştirilmiş olan farklı sosyal onay ölçeklerinden bir havuz oluşturulduktan sonra bu havuzdan seçilmiştir. Maddelerin seçildiği ölçekler: Boyce ve Parker (1989) tarafından geliştirilen ve Türkçe 'ye Erözkan (2003) tarafından uyarlanan Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği, Martin (1984) tarafından revize edilen Martin-Larsen Onay Motivasyonu Ölçeği, İmamoğlu ve Aydın (2009) tarafından geliştirilen Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği, Şahin ve Şahin (1991) tarafından uyarlanan Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği, Yurtal Dinç (1999) tarafından uyarlaması yapılan Akılcı Olmayan İnançlar Testidir. Ölçek çalışmaları Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesinden 360 kişi ile yürütülmüştür. 25 maddeden oluşan ölçeğin iç güvenilirlik kat sayısı .90'dır. Puanların yükselmesi onay ihtiyacının yükseldiğini gösterir. Veriler SPSS programı ile analiz

edilmiştir. Başkalarının yargılarına duyarlılık, sosyal geri çekilme, olumlu izlenim bırakma gibi 3 alt boyuttan oluşmuştur. Beşli likert tipindeki ölçeğin derecelendirmesi “Hiç katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” Ölçülmek istenen toplum tarafından kabul olduğu için çalışmada tek alt boyut ölçek geliştiricisinin onayı alınarak kullanılmıştır.

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci

Araştırma 2020-2021 yılı güz döneminde pandemi koşulları sebebiyle çevrimiçi platformlar aracılığıyla yürütülmüştür. Ölçekler sosyal platformlar aracılığıyla katılımcılara duyurulmuştur. Google Formlar uygulaması aracılığıyla ölçekler katılımcılara ulaştırılmış, rastgele örneklem seçimi yöntemi ile veri toplanmıştır. Katılımlar öncelikle araştırmanın amacı ve katılımcı olarak haklarını öğrenmeleri amacı ile bilgilendirmiş onam formunu almışlar ardından ölçekleri doldurmuşlardır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin normal dağılım şartının sağlanması için skewness ve kurtosis değerlerinin 1.5 ile +1.5 değerleri arasında olması beklenmektedir.(Tabachnick and Fidell, 2013) Skewness ve kurtosis değerlerine göre değişkenler arası normallik değeri sağlanmıştır. Verilerin normal dağılımı sağlandıktan sonra cinsiyet grupların ortalamalarını karşılaştırmak için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Değişkenler arası korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analizinin ardından demografik değişken gruplarına göre bağımlı, bağımsız ve aracı değişkenlerin farklılaşp farklılaşmadığını analiz etmek için Anova analizi uygulanmış ardından toplumsal cinsiyet algısı ve cinsellik kalitesi değişkenlerinin etkileşiminde sosyal onayın aracılık rolünü incelemek amacı ile düzenleyici değişken (mediator) analizi SPSS PROCESS eklentisi ile incelenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

4.1. Bağımlı, Bağımsız ve Aracı Değişken Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 4.1. *Model 1'de Bulunan Değişkenler ve Alt Boyutlar Arasındaki Korelasyon Analizine Ait Bulgular*

Değişkenler	1	2	3
1.Toplumsal Cinsiyet Roller	-	.131**	-.246**
2.Cinsellik Doymu		-	
3. Sosyal Onay İhtiyacı	-.123**	-.246**	-

Not. *p < .05, **p < .01, N = 576

Değişkenler arasında korelasyon analizine göre pozitif ve negatif ilişkiler ortaya çıkmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri değişkeni ile cinsellik doymu değişkeni arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki varken ($r=.131$) sosyal onay ihtiyacı değişkeni ile arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. ($r=-.246$) Yani bireyin toplumsal cinsiyet rolü eşitlikçi tutuma yaklaştıkça cinsel anlamda daha fazla doyum yaşarken geleneksel tutumda daha az doyum aldığı söylenebilir. Yine bireyin sosyal onay ihtiyacı arttığında geleneksel cinsiyet rollerini devam ettirme eğiliminde olduğu, eşitlikçi tutum puanında artış gösteren bireyin ise sosyal onay ihtiyacının azaldığı görülmüştür. Sosyal onay ihtiyacı ile cinsellik doymu negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. ($r=-.246^{**}$) Bireyin sosyal onay ihtiyacı artarken cinsellik doyumunun azaldığı, sosyal onay ihtiyacı azalırken cinsel doyumunun arttığı söylenebilir. Bireyin yaşının, yaşamını geçirdiği yer, cinsiyeti, eğitimi ve ilişki durumunun da toplumsal cinsiyet rolleri, cinsellik doymu ve sosyal onay ihtiyacında değişiklik gösterebileceği düşünülmüştür. Farklılaşmayı ortaya koymak için t test ve Anova analizleri ile devam edilmiştir.

4.2. Demografik Değişkenler ve Araştırma Değişkenleri Fark Analizi

Araştırma değişkenlerinin demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için bağımsız örneklem T testi ve Anova analizi kullanılmıştır. Cinsiyet değişkeni için bağımsız örneklem T testi kullanılmıştır. Her ne kadar araştırmanın katılımcıların cinsiyet grupları 3 e de ayrılrsa non binary grubundaki katılımcıların

sayısı(N=2) istatistiksel hesaplamalar için kısıtlıdır. Bu sebeple cinsiyet değişkeni grupları istatistiksel hesaplamalara dahil edilirken kadın ve erkek olarak incelenmiştir.

Cinsiyet, toplumsal cinsiyet rolleri ($t(235.688)= 7.126, p<.05$) cinsellik kalitesi ($t(572)= -.785, p<.05$) ve sosyal onay ihtiyacı değişkeninde($t(570)= -.2064, p<.05$) anlamlı bir farklılık yaratmıştır.

Tablo 4.2. *Cinsiyete Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini T Testi Sonuçları*

	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kadın	64.12	8.436	235.688	.000
Erkek	57.28	10.940		

Toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyet farklılığı analiz edilirken Levene's değerinde homojenlik varsayımı karşılanmamıştır.(Levene Statistic (32.033), $p < .05$) Tablo 4.2 incelendiğinde kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ölçeğinden aldıkları toplam puan ($X=64.12, SS= 8.436$) erkeklerin aldığı puandan yüksektir. ($X=57.28, SS=10.940$) Kadınlar eşitlikçi tutuma daha yakınken erkekler geleneksel tutuma yakındır.

Tablo 4.3. *Cinsiyete Göre Cinsellik Kalitesi T Testi Sonuçları*

	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kadın	76.62	13.722	572	.058
Erkek	77.58	11.759		

Cinsellik kalitesi(Levne Statistic (3.606), $p > .05$) ve sosyal onay ihtiyacında(Levne Statistic (.529), $p > .05$) Levene's testi değerinde homojenlik varsayımı sağlanmıştır. İki değişkende cinsiyet değişkeninin yarattığı fark incelendiğinde ortalamalar birbirine yakın da olsa cinsel doyum ölçeğinde erkekler($X=77.58, SS=11.759$) kadınlara($X=76.62, SS=13.722$) göre daha yüksek puan aldıkları bulgular arasındadır.

Tablo 4.4. *Cinsiyete Göre Sosyal Onay İhtiyacı T Testi Sonuçları*

	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kadın	26.82	7.350	570	.467
Erkek	28.23	7.243		

Sosyal onay ihtiyaç ölçeğinde de erkekler($X=28.23$, $SS=7.243$) kadınlara ($X=26.82$, $SS=7.350$) göre daha yüksek puan almıştır. Yani bu örnekteki erkeklerin kadınlara göre cinsellikte daha fazla doyum aldığı ve sosyal onay ihtiyacının daha yüksek bulunduğu söylenebilir.

Tablo 4.5. *Eğitim Düzeyine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Sosyal Onay İhtiyacı ve Cinsellik Kalitesine İlişkin Bulgular*

	Eğitim	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	İlköğretim Mezunları	6	57.67	8.802		
	Lise Mezunları	336	62.15	9.827	1.101	.348
	Lisans	110	61.94	9.785		
	Lisansüstü	123	63.36	9.367		
Cinsellik Kalitesi	İlköğretim Mezunları	6	69.00	15.153		
	Lise Mezunları	336	77.78	14.043	1.127	.337
	Lisans	110	77.16	12.724		
	Lisansüstü	123	75.98	13.482		
Sosyal Onay İhtiyacı	İlköğretim Mezunları	6	24.50	7.714		
	Lise Mezunları	336	27.12	7.528	.587	.624
	Lisans	110	27.10	7.283		
	Lisansüstü	123	27.28	7.349		

Toplumsal cinsiyet rollerini, sosyal onay ihtiyacı ve cinsellik kalitesi eğitim düzeyine, yaşamın geçirildiği yere ve ilişki durumuna göre farklılaşmakta mıdır sorusunu yanıtlamak için Anova analizi gerçekleştirilmiştir. Eğitim değişkeninin toplumsal cinsiyet rollerini(Levene Statistic (.116), $p > .05$), cinsellik kalitesi(Levene Statistic (2.688), $p > .05$)

ve sosyal onay ihtiyacında (Levene Statistic (.206), $p > .05$) yarattığı farka bakarken, Levene's değerinin homojen dağılıma varsayımı sağlanmıştır. Analiz sonucunda alınan eğitim seviyesinin toplumsal cinsiyet rol tutumunda [F(1.101), $p = .348$], cinsellikten alınan doyumda [F(1.127), $p = .337$] ve sosyal onay ihtiyacında [F(587), $p = .624$] anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır.

Tablo 4.6. Yaş Gruplarına Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Sosyal Onay İhtiyacı ve Cinsellik Kalitesine İlişkin Bulgular

	Yaş	N	X	SS	F	p
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	18-24	131	66.73	7.562		
	25-34	229	61.93	9.765		
	35-44	121	59.79	10.392		
	45-54	61	58.21	9.276	10.451	.000
	55-64	26	64.27	8.711		
	65 yaş üstü	7	59.57	5.711		
Cinsellik Kalitesi	18-24	131	79.34	11.813		
	25-34	229	75.89	13.816		
	35-44	121	79.02	13.080	4.564	.000
	45-54	61	75.10	13.267		
	55-64	26	70.00	16.233		
	65 yaş üstü	7	65.86	9.856		
Sosyal Onay İhtiyacı	18-24	131	28.00	6.852		
	25-34	229	27.68	7.081		
	35-44	121	26.01	8.105	1.681	.137
	45-54	61	26.87	7.411		
	55-64	26	25.04	6.879		
	65 yaş üstü	7	28.43	8.018		

Yaş değişkeninin, toplumsal cinsiyet rollerini, cinsellik kalitesi ve sosyal onay ihtiyacı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılırken cinsellik kalitesi (Levene Statistic (1.369), $p > .05$) ve sosyal onay ihtiyacı (Levene Statistic (1.417), $p > .05$) için Levene's değeri için homojen olma varsayımı sağlanırken toplumsal cinsiyet rollerini (Levene Statistic (5.580), $p < .05$) için sağlanmamıştır. Homojen dağılımı söz

konusu olan cinsellik doyumunda Anova verilerine göre yaş grup ortalamalarında %95 güvenle anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. [$F(4.564)$; $p=.000$] Tukey testi kullanılan Post-Hoc analizine göre 18-24 yaş arasındaki katılımcıların ($\bar{x}=79.34$, $SS= 11.813$) 55-64 yaş grubundaki katılımcılara göre($\bar{x}= 70.00$, $SS= 16.233$) anlamlı düzeyde cinsellikten daha fazla doyum aldığı bulunmuştur. Cinsellik doyumunda 35-44 yaş grubundaki katılımcıların da cinsellik doyum puanları ($\bar{x}=79.02$, $SS= 13.080$) 55-64 yaş grubundaki katılımcılara göre ($\bar{x}= 70.00$, $SS= 16.233$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Anova analiz sonuçlarına göre sosyal onay ihtiyacında yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa ulaşılamamıştır. [$F(1.681)$; $p=.137$] Veriler yaş değişkenine göre homojen dağılmayan toplumsal cinsiyet rollerinin yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir. [$F(10.451)$; $p=.000$] Homojen dağılmadığı için Post-Hoc analizinde Tamhane testi kullanılmıştır. Analize göre 18-24 yaş grubundaki katılımcılar ($\bar{x}=66.73$, $SS= 7.562$) 25-34 ($\bar{x}= 61.93$, $SS= 9.765$),35-44 ($\bar{x}=59.79$, $SS= 10.392$),45-54 grubundaki katılımcılara ($\bar{x}= 64.27$, $SS= 8.711$) göre toplumsal cinsiyet rolleri ölçeğinde daha yüksek puan almışlardır.

Tablo 4.7. *İlişki Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Sosyal Onay İhtiyacı ve Cinsellik Kalitesine İlişkin Bulgular*

	İlişki Durumu	N	X	SS	F	p
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	Evli	241	59.57	9.571	16.910	.000
	Partnerim var beraber yaşıyoruz	65	63.17	8.937		
	Partnerim var ayrı yaşıyoruz	255	64.49	9.605		
Cinsellik Kalitesi	Evli	241	75.71	13.391	2.028	.133
	Partnerim var beraber yaşıyoruz	65	78.28	12.084		
	Partnerim var ayrı yaşıyoruz	255	77.89	13.340		
Sosyal Onay İhtiyacı	Evli	241	26.97	7.265	.935	.393
	Partnerim var beraber yaşıyoruz	65	26.66	7.555		
	Partnerim var ayrı yaşıyoruz	255	27.73	7.352		

İlişki durumu değişkeninde gerçekleştirilen Anova analizlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri(Levene Statistic (.820), $p > .05$), sosyal onay ihtiyacı(Levene Statistic (.180), $p > .05$) ve cinsellik doyumu değişkeni(Levene Statistic (.580), $p > .05$) homojen dağılırken ilişki durumuna göre farklılaşan tek değişken toplumsal cinsiyet rolleridir.[$F(16.910)$; $p=.000$] Evli olan katılımcıların($\bar{x}= 59.57$, $SS= 9.571$) ilişkisi olup beraber yaşayan($\bar{x}= 63.17$, $SS= 8.937$) ve ilişkisi olan fakat ayrı yaşayan katılımcılara göre($\bar{x}= 64.49$, $SS= 9.605$) toplumsal cinsiyet rolleri ölçeğinden aldıkları puanın anlamlı düzeyde daha az olduğu görülmüştür.

Tablo 4.8. Yaşanılan Yere Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Sosyal Onay İhtiyacı ve Cinsellik Kalitesine İlişkin Bulgular

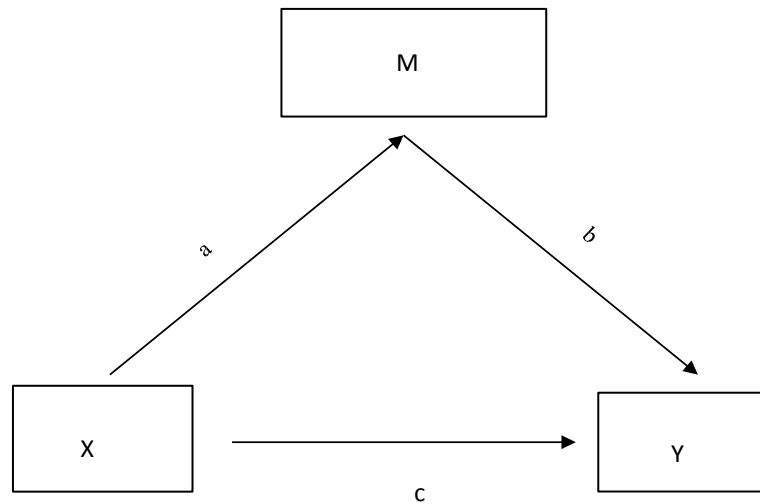
	Yaşanılan Yer	N	X	SS	F	P
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	Köy	9	59.56	9.248		
	Kasaba	9	63.89	9.610		
	İlçe	66	63.52	9.949	1.968	.098
	İl	133	60.39	9.800		
	Büyükşehir	359	62.72	9.563		
Cinsellik Kalitesi	Köy	9	76.33	13.019		
	Kasaba	9	74.89	16.105	.467	.760
	İlçe	66	75.30	15.139		
	İl	133	76.47	13.436		
	Büyükşehir	359	77.41	12.704		
Sosyal Onay İhtiyacı	Köy	9	27.89	5.372		
	Kasaba	9	29.78	3.308	.745	.562
	İlçe	66	26.27	7.191		
	İl	133	26.86	8.369		
	Büyükşehir	359	27.46	7.058		

Yaşanılan yer demografik değişkeni için toplumsal cinsiyet rollerini (Levene Statistic (.154), $p > .05$), cinsellik doyumu (Levene Statistic (.780), $p > .05$) değişkeninin Levene's testine göre varyanslarının homojen dağılıma varsayımı karşılanmamış fakat sosyal onay ihtiyacı değişkeni (Levene Statistic (4.259), $p < .05$) için homojen dağılım varsayımı karşılanmıştır. Fakat yaşanılan yer gruplarına göre toplumsal cinsiyet rollerini [$F(1.968)$; $p=.098$], cinsel doyum [$F(.467)$; $p=.760$] ve sosyal onay ihtiyacı [$F(.745)$; $p=.562$] farklılaşmamıştır.

Sosyal onayın cinsel doyumla ve toplumsal cinsiyet rolleriyle dolaylı yoldan ilişkili olması sebebiyle toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi ilişkisine etkisi merak edilmiş ve sosyal onay ihtiyacı aracı değişken olarak analiz edilmiştir.

4.3. Aracılık Analizi

Analizler, SPSS 22.0 programına eklenen Hayes (2012) tarafından geliştirilen PROCESS Makro kullanılarak ve araştırma modeline uygun olan Multiple Mediation Model 4 seçilerek yapılmıştır. Bulgular, 5000 bootstrap örnekleme ile tahminler %95 güven aralığında incelenmiştir. Araştırmada toplumsal cinsiyet rolleri bağımlı değişken ve cinsellik kalitesi bağımsız değişken olarak alınırken sosyal onay ihtiyacı aracı değişken olarak ele alınmıştır.. Aracı değişken analizi modellenmesi ve açıklamasına Şekil 4.1.'de yer verilmiştir.

Şekil 4.1. Aracı değişken analiz modeli

M= Sosyal Onay İhtiyacı (Aracı değişken)

X= Toplumsal Cinsiyet Rollerini (Bağımlı Değişken)

Y= Cinsellik Kalitesi (Bağımsız Değişken)

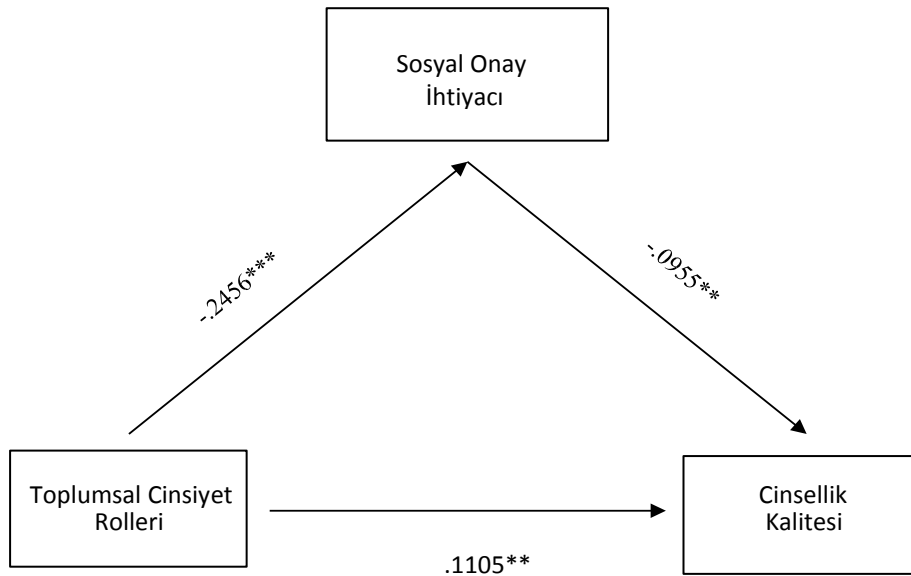
a= Toplumsal cinsiyet rollerinin sosyal onay ihtiyacı üzerindeki

etkisi

b= Sosyal onay ihtiyacının cinsellik kalitesi üzerindeki etkisi

c= Toplumsal cinsiyet rollerinin cinsellik kalitesi üzerindeki etkisi

Aracı değişken analizi için toplumsal cinsiyet rollerinin sosyal onay ihtiyacı ve cinsellik kalitesi üzerindeki etkisi; sosyal onay ihtiyacının cinsellik kalitesi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre toplumsal cinsiyet rolleri sosyal onay ihtiyacını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır. (a: $\beta = -.2456$, $p = .000$) Sosyal onay ihtiyacı incelendiğinde cinsellik kalitesini anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. (b: $\beta = -.0955$, $p = .0253$) Toplumsal cinsiyet rollerinin cinsellik kalitesini de anlamlı düzeyde yordadığı ortaya konmuştur.(c: $\beta = .1105$, $p = .0098$) Güven aralıkları değerlendirildiğinde model bütün olarak anlamlı ve güvenlidir. Sosyal onay ihtiyacının aracılık etkisi incelendiğinde tüm modelde sosyal onay ihtiyacı değişkeninin tam aracılık rolü üstlendiği bulunmuştur. GA= [.0017, .0646] Veriler şekil 4.2 de ortaya konmuştur.

Şekil 4.2. Sosyal onay ihtiyacının toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi ilişkisinde aracı rolünü inceleyen aracı değişken analiz modeli

Modelde $p < .001$ *** ve $p < .05$ ** değerleri istatistiksel olarak anlamlıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular tartışılmıştır. Araştırma toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi ilişkisinde sosyal onay ihtiyacının aracı rolünü araştırmakta aynı zamanda değişkenler arası ilişkileri ve demografik değişkenlere göre farklılaşmaları da analiz etmektedir.

5.1. Tartışma

Bu araştırmada toplumsal cinsiyet rolleri ile cinsellik kalitesi ilişkisinde sosyal onay ihtiyacının aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Demografik değişkenlere göre bağımlı, bağımsız ve aracı değişkenlerin farklılaşıp farklılaşmadığı ve bu değişkenler arası korelasyon analizleri de incelenmiştir. Ardından araştırmanın sınırlılıkları ve ilerleyen zamanlarda yürütülecek araştırmalar için önerilere yer verilmiştir.

5.1.1. Korelasyon Analizi Bulgularının Tartışılması

Araştırma bulgularına göre toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif korelasyon göstermiştir. Bir başka deyişle bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri ölçeğinden aldıkları puan arttıkça cinsel doyum ölçeğinden aldıkları puan da artış göstermiştir. Literatüre bakıldığında araştırmanın bulgusunu destekler nitelikte birçok araştırmaya rastlanmıştır. 18-55 yaş arası 413 yetişkin bireyle yapılan çalışmada eşitlikçi bireylerin cinsel doyumunun daha yüksek olduğu bunun yanında araştırma katılımcılarının eşitlikçi tutuma sahip olanlarının daha az cinsel işlev bozukluğu gösterdiği saptanmıştır (Karagöz,2021). Evli kadınların cinsel doyumunu araştıran bir araştırmada ise geleneksel rolleri devam ettiren kadınların cinsel doyumunu düşük bulunmuştur (Yılmaz,2014). 161 kadınla yürütülen başka bir araştırmada ise evlilik içi cinsiyet rolü puanı arttıkça cinsel yaşam kalitesi puanı azalmaktadır (Kaçan,2018).

Toplumsal cinsiyet rollerinin cinsellik kalitesi ile ilişkisi literatürde farklı örneklerle çalışılmış rastlanan araştırmaların bulgusu araştırmanın örneklemeden çıkan bulguyu da destekler niteliktedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin bireylerin cinsel yaşamını, cinsel doyumunu, tutum ve davranışlarını etkilediği araştırmalarla ortaya konmuştur.

Toplumsal cinsiyet rolleri değişkeni ile yakın ilişkide olduğu düşünülen değişken ise sosyal onay ihtiyacı değişkenidir. Araştırmanın bir diğer hipotezi ise geleneksel toplumsal cinsiyet rolüne sahip bireylerin sosyal onay ihtiyaç puanının eşitlikçi tutuma sahip katılımcılara göre daha fazla olacağı yönündedir. Yapılan korelasyon analizleri sonucu hipotez doğrulanmıştır. Sosyal onay ihtiyacı ve toplumsal cinsiyet rolleri değişkenlerinin ilişkisi incelendiğinde anlamlı düzeyde negatif yönlü korelasyon bulunmuştur. Toplumsal cinsiyet rolleri ölçeğinden alınan puan yükseldikçe sosyal onay ihtiyacı ölçeğinden alınan puan azalmıştır. Yani katılımcılar toplumsal cinsiyet rollerinde eşitlikçi tutum gösterdikçe sosyal onay arama davranışları azalmıştır. Literatürde sosyal onay ihtiyacı ile bağlanma stilleri (Baytemir,2017) olumsuz değerlendirilme korkusu (Süzer,2019) ile çalışılmıştır. İlgili araştırmalara bakıldığında sosyal onay ihtiyacı ve toplumsal cinsiyet rolleri flört şiddetiyle çalışılmıştır. Turan ve Baki'ye göre (2018) geleneksel cinsiyet rolüne sahip bireylerin şiddete maruz kalma ve şiddet uygulama oranı yüksek bulunmuştur. Toplumsal cinsiyet rollerinin ise flört şiddetini yordadığı bulunmuştur. Yapılan başka bir araştırma da sosyal onay ihtiyacı toplulukçu benlik kurgusunu yordamaktadır (Karaşar ve Öğülmüş,2016). Türkiye'de toplulukçu benlik kurgusuna sahip bireylerin toplumun normlarına göre yaşama eğilimi yani geleneksel cinsiyet rollerine sahip olma ihtimalinin yüksek olduğu düşünülürken bireylerin benlik kurgusuna göre hareket etmesinin sosyal onay ihtiyaçlarını arttıracığı düşünülmektedir. Araştırma bulgusu toplumsal cinsiyet rolleri ve sosyal onay ihtiyacı arasında korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Her ne kadar literatürde ilişkiyi doğrudan ele alan bir çalışmaya rastlanmasa da aktarılan araştırmaların dolaylı yoldan bu ilişkiyi ortaya koyduğu düşünülmektedir. Sosyal onay ihtiyacının toplumsal cinsiyet rolleri ile güçlü ilişkisi sebebiyle modele dahil edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın diğer değişkeni cinsellik kalitesidir. Toplumdan alınmaya çalışılan sosyal onay bireylerin temel ihtiyacı olan cinselliği etkilemekte midir? Sosyal onay ihtiyacı ile cinsellik kalitesi ilişkisi incelendiğinde negatif yönlü anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. Katılımcıların sosyal onay ihtiyacı arttıkça cinsel doyum ölçeğinden daha az puan aldıkları ortaya konmuştur. Topluma göre yaşama, sosyal uyum isteği ve sosyal onay ihtiyacı arttıkça cinsellikten bireylerin aldığı doyumun azalacağı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusunu dolaylı yonden destekler nitelikte bulgulara ve uzman görüşlerine rastlanmıştır. Bireylerin cinsel kalitesini olumsuz yönde etkileyen

cinsel işlev bozukluğunu sosyo-kültürel etkiler tetikleyebilir (İncesu,2005). Yapılan bir araştırmaya göre Türkiye’de kadınların cinselliğini özgürce yaşaması etiketlenmelerine sebep oluyor (İşbilir,2020) Türkiye’de cinselliği deneyimleme ve toplum tarafından bu konuda değerlendirilme durumu cinsiyete göre değişmektedir. ‘‘Kolay kadın’’ olmamak, ‘‘cinsellikte tecrübeli erkek’’ olmak ve bu etiketler aracılığıyla toplumdan sosyal onay almanın kişilerin cinsel davranışlarını etkilemesi kaçınılmazdır. Yürütülen başka bir araştırmada kadınların kaçınma davranışlarının ve kendini yönetme mizah özelliğinin cinsel işlev bozukluğunu yordadığını ve dolayısıyla cinsel doyum puanını düşürdüğü bulunmuştur (Öztirk ve Arkar,2018). Bu bulguya benzer şekilde King Kong Teori kitabında Ortadoğu’da büyüyen kadınların cinsellikte tecavüz fantezisinin olduğu aktarılmıştır. Sebebi açıklanırken kadın ancak kendi rızası dışında cinsellik gerçekleştiğinde, ‘‘kuyruk sallamadığında’’ toplum tarafından mazur görülebileceği eklenmiştir (Despentes,2017). Bireylerin toplumun beklentisine uyma halini cinselliğe aktardığının kanıtlarından birisi olabilir. Kültürde toplumsal cinsiyet rolleri sadece sosyal hayatta değil cinsellikte de devam etmektedir. Bireylerin cinsellikte de toplumsal cinsiyet rollerini devam ettirdiği literatürde direkt olarak araştırılmasa da bu rollerin ve sosyal onay ihtiyacının cinsellik kalitesini olumsuz etkilediği dolaylı yoldan aktarılmıştır. Araştırmada değişkenler arası korelasyonun ardından demografik değişkenlere göre değişkenlerin farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

5.1.2. Değişkenlerin Demografik Değişkenlere Göre Farklılaşma Bulgularının Tartışılması

Araştırmanın bulgularından birisi, katılımcı kadınların erkeklerle karşılaştırıldıklarında toplumsal cinsiyet rolleri ölçeğinden daha yüksek puanlar alarak hayatlarında erkeklere göre daha eşitlikçi tutum sergiledikleridir. Türkiye’de kadın hareketinin güçlenmesi, kadının eğitime ve işe katılmasının sonucu olarak kadınlar toplumsal cinsiyet alanında eşitlik taleplerini daha eşitlikçi görüşte bulunarak sürdürüyorlar.

Literatür incelendiğinde birçok araştırma bulgusunda da kadınlar erkeklerle karşılaştırıldığında toplumsal cinsiyet rolleri bazında daha eşitlikçi bulunmuştur (Yılmaz ve Öz 2018 ; Aydın ve Bekar, 2016).

Araştırmanın aracı değişkeni cinsiyete göre farklılaşan diğer değişkendir. Sosyal onay ihtiyaç ölçeğinden erkekler kadınlarla karşılaştırıldığında daha fazla puan almışlardır. Başka bir deyişle erkekler kadınlardan daha fazla sosyal onay arama eğilimindedir. Literatürde cinsiyete göre sosyal onay ihtiyacını analiz eden araştırmaların bulguları çeşitlilik göstermektedir.18-50 yaş arası 449 katılımcı ile yürütülen bir araştırmada katılımcıların sosyal onay ihtiyacının cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği bulunmuştur (Değirmenci ve Demirli,2019). Başka bir araştırmada kadınların sosyal onay ihtiyacının erkeklerle karşılaştırıldığında daha fazla olduğu bulunmuştur (Masterson,1971). Bahsedilen literatürü bu araştırmadan farklı kılan demografik bilgilerin arasına aile tipinin (çekirdek, geniş) ekleniyor olması ve kültürel olarak farklı ortamlarda araştırmanın yürütülmesidir. Araştırmada literatür bulgularına çeşitlilik sunan erkeklerin kadınlarla karşılaştırıldığında daha fazla sosyal onay ihtiyacı duymaları bulgusu çeşitli bölgelerden toplanan verilerden elde edilirken, Değirmenci ve Demirli'nin (2019) yürüttüğü araştırma sadece Çanakkale ilinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma katılımcı sayısı da bu araştırma ile farklılık göstermektedir. Katılımcıların eğitim düzeyi bu çalışmada ilkokuldan yüksek öğrenime çeşitlilik gösterirken Masterson'nın (1971) yürüttüğü araştırmada üniversite mezunu bireylerle çalışılmıştır. Nitel ve nicel faktörlerin değişiklik göstermesi çeşitli farklı bulgulara ulaşılmasına sebep olmuş olabilir.

Araştırmada erkeklerin cinsel doyum puanları kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Cinsellik alanında yapılan araştırmalar da bu bulguyu destekler niteliktedir. Evli kadınların erkeklere nazaran cinsellikte daha fazla sorun yaşadığı saptanmıştır (Erdinç,2018). Kadınların cinsellikte yaşadığı sorunları araştıran araştırmada kadınların cinselliğinin bastırılması sebebiyle araştırmada kadınların erkeklerle karşılaştırıldığında daha fazla cinsel işlev bozukluğu gösterdiği saptanmıştır (Buss,1994). Erkeklerin yaşadığı cinsel işlev bozukluklarıyla ilgili Travis ve White (2000) ataerkil toplumlarda erkeklerin cinsel işlev bozukluğunun toplumun erkeği performansı ile değerlendirmesiyle ilgili olacağını aktarmıştır (2000). Kadının cinselliğini bastırmasının sebeplerinden birisi bireylerin içinde yaşadığı toplumun kültürel yapısı ile ilgilidir. Cinsel işlev bozukluklarını muhafazakar düşünce ve tutum tetikleyebilir (Masters ve Johnson,1970). Cinsiyete göre bireylerin davranışları da değişiklik göstermektedir. Chiou(2006) cinsellikte açığa vurma meyili hakkında yaptığı araştırmada erkeklerin kadınlara göre internette cinsellik alanında

kendilerini daha çok açığa vurdukları kadınların daha muhafazakar bir strateji kullandığını aktarmıştır.

Eğitim demografik değişkenine göre cinsel doyum, toplumsal cinsiyet rolleri ve sosyal onay ihtiyacı farklılaşmamıştır. Alanyazında bu bulguyu destekleyen araştırmalar vardır. Yavuz'a (2018) göre, eğitim değişkenin toplumsal cinsiyet rollerinde farklılık yaratmadığını bulunmuştur. Cinsel doyumda araştırma bulgusunun aksine bulgular da literatürde bulunmuştur. 232 katılımcıyla yürütülen araştırmada eğitim düzeyi düştükçe cinsel doyumun arttığı bulunmuştur (Erdoğan,2018). Araştırma bulgusundan farklı olarak farklı bir çalışmada eğitim düzeyi arttıkça bireyin kendini bağımsız görme oranı artmış eğitim düzeyi azaldıkça birey kendini daha az bağımsız görmüştür. Eğitim seviyesi yüksek katılımcıların daha az sosyal onay aradığı saptanmıştır. (Değirmenci ve Demirli,2019) Araştırma bulgusunun aksine Vural ve Temel (2010) eğitim düzeyi ile cinsel doyum arasında anlamlı pozitif yönde ilişki bulmuştur. Literatürde eğitim değişkeni ile ilgili farklı bulgulara rastlanmıştır. Farklılık örneklem çeşitliliği ve genişliği ile ilgili olabilir. Araştırmanın diğer demografik değişkeni ise yaştır.

Yapılan Anova analizi sonucu yaş değişkenine göre cinsel doyum farklılaşmıştır. Katılımcıların yaşı büyüdükçe cinsel doyum puanlarının azaldığı bulunmuştur. Literatürde yürütülen diğer araştırmaların bulgusu da bu bulguyu destekler niteliktedir. Katılımcıların yaşı arttıkça cinsel doyumları azalmıştır (Karakoyunlu, 2007; Oksuz, 2006; Çayan, 2004) Yapılan başka bir araştırmaya göre cinselliği etkileyenin doğrudan yaş olmadığı yaşla beraber getirilen hastalıklar,sosyal ve psikolojik değişiklikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ören, Kızıltepe ve Özekes, 2016). Sosyal onay ihtiyacı bağlamında bakıldığında araştırma katılımcılarının yaşı büyüdükçe sosyal onay ihtiyacının arttığı bulgular arasındadır. Değirmenci ve Demirli'nin (2019) yaptığı araştırmada da genç grup katılımcıların yaş olarak daha büyük katılımcılara göre daha az sosyal onay aramaya meyilli oldukları saptanmış katılımcıların medeni durumunun sosyal onay arama ihtiyacında farklılık yaratmadığı bulunmuştur. Araştırmada da ilişki durumuna göre literatüre benzer şekilde sosyal onay ihtiyacı farklılaşmamıştır. Araştırmada ilişki durumuna göre farklılaşan tek değişken toplumsal cinsiyet rolleri değişkenidir. Medeni durumu evli olan katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri ölçeğinden daha düşük puan aldığı, geleneksel tutuma daha yakın oldukları bulunmuştur. İlişki durumuna göre araştırmada cinsel doyum farklılaşmamıştır

fakat 2016 da yapılan araştırmaya göre cinsel olarak aktif katılımcılarla yapılan bir araştırmada evli bireylerin bekarlara göre cinsel doyumunun daha az olduğu bulunmuştur.(Demiralp,Bulut ve zten,2016)

5.1.3. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Cinsellik Kalitesi İlişkisinde Sosyal Onay İhtiyacının Aracı Rolü Bulgularının Tartışılması

Literatürde sosyal onay ihtiyacını toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi ilişkisinde aracı değişken olarak analiz eden araştırmaya rastlanmamıştır. Cinsellikle ilgili Costa ve Brody'nin (2009) yaptığı çalışmada, erkeklerin %57 si kadınların ise %58 i cinsellikte doyuma ulaşmadığını bildirmiştir. Araştırma bulguları ve literatür tartışmasının ardından cinselliğin toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkisi ve sosyal onay ihtiyacı değişkenin de aracı rolü ortaya konmuştur.

5.2. Sonuç

Hizmet etmesi gerekenin kadın, gcl olması gerekenin erkek olduğunu bireylere öğreten toplumun kadın ve erkekler için belirlediği rollerdir. Rol dağılımındaki eēitsizlik kadına ev içi emeği, ocuk bakımını yüklerken erkeğe ev dışındaki market alışverişini, tamirati ve ev bütçesini yönetmeyi yükler. Erkek ve kadın görevleri üstlenmesi kendi rızası gibi görünse de kuşaklararası aktarım ve öğrenmenin bir sonucudur. Sosyal hayatta, ev içinde sokakta rollerdeki dağılım farklılığı bireylerin gelişiminde de kendisini göstermektedir. Kız ve oğlan çocuğu gelişirken kız çocuğunun oturuşu, kalkışı ve ahlakı konu olurken erkeğin başarısı, girişkenliği ve kavgaları konu olmaktadır. Birey yetişkinlik döneminde içinde yaşadığı toplumun öğretileriyle romantik ilişkiler kurar. Bu ilişkilerde bireyin toplumun onayını aldığı ve rollerini devam ettirdiği alanlardan birisi haline gelir. Evlilik dışında kadının cinsel olarak aktif olması ayıp karşılanırken erkek için görmezden gelmektedir. Bu eēitsizlik cinsellik anlamında erkeğe konforlu bir alan sağlasa da en az kadın kadar dezavantajlıdır çünkü toplumun erkekten beklediği g ve hakimiyet, performans kaygısına dönüşmekte ve cinsellikte çeşitli cinsel işlev bozuklukların sebep olabilmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin ve bireyin topluma uygun davranma eğiliminin cinsellikteki etkisi bireylerin evliliklerini, ilişkilerini, cinsellik algılarını etkilemektedir. Modelin farklı değişkenlerle çalışılması yönüyle literatüre ve sahaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.3. Sınırlılıklar

Araştırma 576 katılımcı ile yürütülmüştür. Araştırmaya katılan kadın ve erkek katılımcıların sayısında farklılaşma söz konusudur. Araştırma bulgularının genellenebilmesi için daha fazla erkek katılımcıya ulaşılmalıdır. Yaş, eğitim durumu, ilişki durumu ve yaşamını geçirdiği yerlere göre katılımcı grupları farklılaşmıştır. Örneklem genişletilebilir. Katılımcılardan gelen dönüte göre toplumsal cinsiyet rollerini ölçmeyi amaçlayan Toplumsal Cinsiyet Roller Ölçeği'nin dili cinsiyetçi bulunmuştur. Araştırma, toplumsal cinsiyet rolleri, sosyal onay ihtiyacı ve cinsellik kalitesi kullanılan ölçeklerin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

5.4. Öneriler

5.4.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Türkiye'de yürütülen araştırmalar incelendiğinde sosyal onay ihtiyacı üniversite öğrenci örneklemleri ile çalışılırken cinsel doyum değişkeni evli bireyler cinsel mitler ve cinsel işlev bozukluğu değişkenleri ile çalışılmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri cinsellik kalitesi ve sosyal onay ihtiyacı model olarak çalışılmamıştır. Araştırmanın analizleri ve literatür incelendiğinde üç değişkenin kendi arasında güçlü ilişkileri olduğu bulunduğundan bu araştırma konusu ile ilgili farklı örneklemlerde daha fazla çalışma yapılması önerilmektedir. Cinsellik kalitesi değişkeni yetişilen aile tipi, alınan cinsel eğitim ve bağlanma stilleri değişkenleri ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

5.4.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Belediyelerde verilen evlilik okullarında toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi konularına dikkat çekilebilir.

Aile danışmanlarına toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili hizmet içi eğitim dahilinde seminer verilebilir.

Cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet rolleri milli eğitim bakanlığı müfredatına dahil edilmelidir.

Üniversitelerin psikolojik danışma merkezlerinde beliren yetişkinlik dönemine uygun cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet rolleri seminerleri verilebilir.

Üniversitelerdeki psikolojik danışma merkezleri toplumsal cinsiyet rollerinin ve cinselliğin romantik ilişkiler üzerindeki etkilerini öğrencilerle tartıştıkları forumlar düzenleyebilir.

KAYNAKÇA

- Accad, E. (1991). *Sexuality and sexual politics: Conflicts and contradictions for contemporary women in the Middle East*. In C.T., A. Russo & L. Torress (Eds.) *Third World Women and the Politics of Feminism* (pp. 237-251). IN: Bloomington: Indiana University Press
- Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet (gender) ayırıcılığı ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26, 1-9.
- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *ÇÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 73-82.
- Andersen, B. L. & Cyranowski, J. M. (1994). Women's sexual self-schema. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(6), 1079-1100.
- Apay SE, Akpınar RB, Arslan S. Öğrencilerin cinsel mitlerinin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2013;16:96–102.
- Aşkun, D. (2000). *Türk üniversite öğrencilerinin cinsel tutum ve davranışlarının bir incelemesi: cinsiyet farklılıklarına kültürel bir bakış*. Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Aydın, H. (1998). Cinsellik ve cinsel işlev. *Cengiz Güleç ve Ertuğrul Köroğlu. Ankara: Hekimler Yayın Birliği*, 2, 605-15.
- Bal, M. D. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Genel Bir Bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 15-28.
- Basile Fasolo, C., Mirone, V., Gentile, V., Parazzini, F., Ricci, E., & Andrology Prevention Week centers. (2005). Premature ejaculation: Prevalence and associated conditions in a sample of 12,558 men attending the andrology prevention week 2001—A study of the Italian Society of Andrology (SIA). *The journal of sexual medicine*, 2(3), 376-382.
- Bayar, Ö., Avcı, Ö. H., & Muharrem, K. O. Ç. (2018). Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeğinin (ETCRSÖ) geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Analizi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 57-76.
- Bowen, M. (1976). Theory in the practice of psychotherapy. P. Guerin (Ed), *Family therapy: theory and practice*. (pp. 42-90) New York: Gardner Press.
- Bozdemir, N., & Özcan, S. (2011). Cinselliğe ve cinsel sağlığa genel bakış. *Turkish journal of family medicine and primary care*, 5(4).

- Bulğur, E. (2017). *Üniversite öğrencilerinin akılcı olmayan inançlarının benlik kurgularıyla ilişkisinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Adıyaman üniversitesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Burri, A., Schweitzer, R., & O'Brien, J. (2014). Correlates of female sexual functioning: Adult attachment and differentiation of self. *The journal of sexual medicine*, 11(9), 2188-2195.
- Buss, D. M. (1994). *The evolution of desire*. New York: Basic Books.
- Çalışkan, N. (2020). Türkiye’de Regl Yoksulluğunu ve Regl Tabusunu Sonlandırmak İçin Çalışıyoruz. Sivil Sayfalar [blog yazısı]
- Carver, P. R., Yunger, J. L., & Perry, D. G. (2003). Gender identity and adjustment in middle childhood. *Sex Roles*, 49, 95-109.
- Chodorow, N. J. (1989). *Feminism and psychoanalytic theory*. New Haven, CT: Yale University Press
- Çavdar, D. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara
- Çayan, S., Akbay, E., Bozlu, M., Canpolat, B., Acar, D., & Ulusoy, E. (2004). The prevalence of female sexual dysfunction and potential risk factors that may impair sexual function in Turkish women. *Urologia internationalis*, 72(1), 52-57.
- Çelik, E. (2012). *Evli bireylerin cinsel özgüven düzeyleri ile cinsel öz-yeterlik, evlilik yaşam doyumu ve cinsel utangaçlıkların incelenmesi*. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Chodorow, N. J. (1989). *Feminism and psychoanalytic theory*. New Haven, CT: Yale University Press
- Chiou, W. B. (2006). Adolescents' Sexual Self-Disclosure on the Internet: Deindividuation and Impression Management. *Adolescence*, 41(163).
- Çiftçi, N. (2003). Kohlberg’in Bilişsel Ahlâk Gelişimi Teorisi: Ahlâk ve Demokrasi Eğitimi, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), s. 72, s. 43-76
- Cindoğlu, D., Akyüz, S., Bekaroğlu, E. ve Boynukara, A. (2007). Does Eros contour the demos? Rising democracy discourse in 2000’s Turkey. *In Women’s Studies International Forum*, 30, 465-473.
- Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAD). *Cinsel Yaşam ve Sorunları*. 2008.

- Cinsiyet, K. H. Ü. T., ve Merkezi, K. Ç. A. (2020). Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması. CİSED, Cinsel Sağlık Enstitüsü Derneği. Cinsel Mitler. <http://www.cised.org.tr/sayfa146.html> (Erişim tarihi:14.03.2017)
- Condylis, L. (2012). *Self-silencing, Submissiveness and Loss of Self in Women: Gender Differences in Depression*. Doctoral Dissertation. Alliant International University, San Francisco.
- Coşkun M. (2020) *Cinsel Mitlerin Evlilik Doyumuna Etkisine Yönelik Nitel Bir Çalışma*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Crocker, J., & Park, L. E. (2004). The costly pursuit of self-esteem. *Psychological Bulletin*, 130, 392-414.
- Crocker, J., Karpinski, A., Quinn, D. M., & Chase, S. (2003). When grades determine self worth: Consequences of contingent selfworth for male and female engineering and psychology majors. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 507-516.
- Değirmenci, E., & DEMİRLİ, C. (2019). Çekirdek veya Geniş Ailede Yetişen Bireylerde Sosyal Onay İhtiyacı ile Benliğin Farklılaşması Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 2(1), 79-95.
- Demiralp, E. N., Bulut, H., & Özten, E. (2016). Cinsel doyumun cinsel mitlere inanma ile ilişkisini yordayan etkenlerin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17, 12.
- Demirel, G. (2016). Toplumsal cinsiyet mağduriyetinde erkek. In *1st International Scientific Researches Congress Humanit and Social Sciences* (pp. 254-264).
- Derya, Y. A., Taşhan, S. T., Uçar, T., Karaarslan, T., ve Tunç, Ö. A. (2017). Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının cinsel tabulara etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 1-8.
- Despentes, V. (2017). *King Kong Teori*. (çev. P. Büyüктаş). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Doğrusöz, M. (2012) Freudcu kuramdaki penis kıskançlığı olgusu ve psikanalitik feminist perspektiften eleştirisi. Mahan Doğrusöz. http://mahandogruso.net/freudcu-kuramdaki-penis-kiskancligi-olgusu-ve-psikanalitik-feminist-perspektiften-elestirisi/#_ftn3
- Dökmen, Z. T. D., ve Gökçener, D. Y. (2010). *Üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma düzeyleri ile kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkiler*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Dökmen, Z.H.(2009). Toplumsal cinsiyet. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Dunn, K. M., Croft, P. R. ve Hackett, G. I. (2000). Satisfaction in The Sex Life of A General Population Sample. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 26,141- 151.
- Duyan, V. (2004). *Cinsel tutum ölçeği*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu.
- Eagly, A. H., Makhijani, M. G., & Klonsky, B. G. (1992). Gender and the evaluation of leaders: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 111, 3-22.
- Eccles, J. S., & Jacobs, J. E. (1986). Social forces shape math attitudes and performance. *Signs*, 11, 367-380.
- Eccles, J. S., Jacobs, J. E., & Harold, R. D. (1990). Gender role stereotypes, expectancy effects, and parents' socialization of gender differences. *Journal of Social Issues*, 46, 183-201.
- Egan, S. K., & Perry, D. G. (2001). Gender identity: A multidimensional analysis with implications for psychosocial adjustment. *Developmental Psychology*, 17, 451-463
- Endler, N. S., Minden, H. A. ve North, C. (1973). The effects of reinforcement and social approval on conforming behaviour. *European Journal of Social Psychology*, 3(3), 297-310.
- Engin, C., & Pals, H. (2018). Patriarchal attitudes in Turkey 1990–2011: The influence of religion and political conservatism. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*, 25(3), 383-409.
- Ercan, H. (2013). Genç yetişkinlerde benlik kurgusu üzerine bir çalışma. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 5(2), 157-178.
- Erdoğan, İ. (2018). *Evli çiftlerde, evlilik uyumu, cinsel yaşam doyumu ve yaşam doyumu arasında ki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Erözkan, A. (2005). Üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık ve depresyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 129-155.
- Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M., & Demirgürz, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *e-International Journal of Educational Research*, 8(1).
- Esmer, Y. (2012). Türkiye değerler atlası. *Erişim bağlantısı ve tarihi*: <https://www.academia.edu/people/search>.
- Ficher IV, Zuckerman M: Marital compatibility in Sensation seeking trait as a factor in marital adjustment. *Journal of Sex & Marital Therapy*, Vol.7 , No:1, 1981

- Fidell, S., Tabachnick, B., Mestre, V., & Fidell, L. (2013). Aircraft noise-induced awakenings are more reasonably predicted from relative than from absolute sound exposure levels. *The Journal of the Acoustical Society of America*, 134(5), 3645-3653.
- Fivush, R. (2002). Voice and silence: A feminist model of autobiographical memory. J. Lucariello, J. A. Hudson, R. Fivush, & P. J. Bauer (Eds.), *The mediated mind: Essays in honor of Katherine Nelson içinde*, (s. 1-38). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Fortin, N. M. (2006). *Greed, altruism, and the gender wage gap*. Unpublished manuscript, Department of Economics, University of British Columbia.
- Geçici, F. (2011). *Gaziantep Üniversitesi Öğrencilerinin Cinsellik ve Üreme Sağlığı Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Geçici, F., Göllüce, A., Güvenç, E., & Çelik, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 21-27.
- Gençtarıh, B. (2019). *Genç yetişkinlerde öğrenilmiş çaresizlik ve olumsuz değerlendirilme korkusu ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Gladding, S. T. (2015). *Aile Terapisi: Tarihi, kuram ve uygulamaları*. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınlar
- Göksu, T. (2007). Sosyal psikoloji. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güleç G, Kılıç Y, Bilgiç S. (2007) ESOGÜ Tıp Fakültesi birinci ve altıncı sınıf öğrencilerinde cinsel mitlerin karşılaştırılması. *Osmangazi Tıp Dergisi* 29, 136–1
- Gülsün, M., Ak, M., ve Bozkurt, A. (2009). Psikiyatrik Açıdan Evlilik ve Cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 68-79.
- Güneş, M., Dede, O., Okan, A., Bulut, M., Atli, A., Sir, A. (2016). Prematür Ejakülasyon Olgularında Cinsel Mitlere İnanma Düzeyi. *Dicle Tıp Dergisi*, 43(2), 319–28.
- Haavio-Mannila, E., & Kontula, O. (1997). Correlates of increased sexual satisfaction. *Archives of Sexual Behavior*, 26, 399-419.
- Hande F. (2016). Cinsel Doyum ve Süreçleri. http://tavsiyeediyorum.com/makale_17430 sayfasından erişilmiştir.

- Hayes, A. F. (2012). PROCESS: A versatile computational tool for observed variable mediation, moderation, and conditional process modeling.
- Helgeson, V. S. (2015). *The psychology of gender*. Psychology Press.
- Hendrick, S. S. (1988). A Generic Measure of Relationship Satisfaction . *National Council on Family Relations* , 50 (1), 93-98.
- Hill CA. Affiliation motivation: People who need people but in different ways. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1987;52(5):1008. doi:10.1037/0022-3514.52.5.1008
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). *Cultures and organizations: Software of the mind: Intercultural cooperation and its importance for survival*. McGraw-Hill.
- Hurlbert, D. F., Apt, C., & Rabehl, S. M. (1993). Key variables to understanding female sexual satisfaction: An examination of women in nondistressed marriages. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 19, 154-165.
- Huston, L., Vangelesti, A.L. (1991). Socioemotional behavior and satisfaction in marital relationships: A longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology*, s:721-733.
- Hyde, J. S. (2004). *Half the human experience: The psychology of women*. Houghton, Mifflin and Company.
- Ilkcaracan, P. (2002). Women, sexuality, and social change in the Middle East and the Maghreb. *Social Research: An International Quarterly*, 69(3), 753-779.
- Inanç, N. (2003). Toplumsal cinsiyet. 3.Uluslararası Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Kongresi (Kongre Kitabı). Ankara. 20–23 Nisan 2003, 123-125.
- İncesu C (2005). *Cinsel İşlev Bozuklukları*. Organon İlaçları A.Ş., İstanbul.
- İşbilir, N. (2020). *Norway and Turkey at the edges of gender equality: A mixed method approach in examining perceptions of gender inequality*. Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi, İzmir.
- Jack, D. C. (1991). *Silencing the self: Women and depression*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Jack, D. C. (2003). The anger of hope and the anger of despair: How anger relates to women's depression. In J. Stoppard & L. McMullen (Eds.), *Situating sadness:*

Women and depression in social context (pp. 62–87). New York: New York University Press.

- James, W. (2007). *The principles of psychology* (Vol. 1). Cosimo, Inc..
- K, Muharrem., & Bayar, Ö. (2017). Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ölçeği'nin (ktersö) geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(41), 284-297.
- Kaçan, T. (2018). *Çalışan Evli Kadınların Cinsel Yaşam Kalitesinde Toplumsal Cinsiyet Roller ve Çift Uyumu*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kagıtcıbası, C. (1982a). Old age security value of children and development: Cross-national evidence. *Journal of Comparative Family Studies*, 13, 133-142.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde insan ve insanlar. Sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karaçuka, S. (2018) *Cinsel Mitlere İnanma Düzeyleri ve Bağlanma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kashed, 2014;1:15–28.
- Karadağ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), 49-71.
- Karagöz, M. (2021). *Toplumsal cinsiyet rolleri ile cinsel doyum ve özgüven arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Karakoyunlu, F. B. (2007). *Evli kadınlarda cinsel fonksiyon bozukluğu görülme sıklığı*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Karaşar, B., & Öğülmüş, S. (2016). Üniversite öğrencilerinde sosyal onay ihtiyacının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 469-495.
- Khazaei, M., Rostami, R., & Zaryabi, A. (2011). The relationship between sexual dysfunctions and marital satisfaction in Iranian married students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 783-785.
- Kılavuz, N. A., & Gürses, İ. (2009). Kuşakların ahlaki değerleri birlikte öğrenmesi: Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramı açısından bir değerlendirme. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 25(1), 97-117.

- Konda Araştırma ve Danışmanlık Merkezi. (2012). *Gündelik Hayatta Ekonomik İdeoloji*. Araştırma raporu. İstanbul
- Koten, Y. (1996). *Üniversite öğrencilerinde cinsel tutum ve davranışlar ile sosyoekonomik durum ve psikiyatrik semptom dağılımının karşılaştırılması*. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Tıpta Uzmanlık Tezi, Edirne.
- Kütmeç, C. (2009). Kadınlarda Cinsel Fonksiyon Bozukluğu Ve Hemşirelik Bakımı, *Fırat Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 12, 112-130.
- Lauster, P. (2005). *Özgüven Öğrenilebilir* (çev. L. Yarbaş). İlya Yayınevi.
- Leiblum, S., Wiegel, M. ve Brickle, F. (2003). Sexual attitudes of US and Canadian medical students: The role of ethnicity, gender, religion and acculturation. *Sexual and Relationship Therapy*, 18, 473-491.
- Leite, W. L., & Beretvas, S. N. (2005). Validation of scores on the Marlowe-Crowne Social. Levesque R.J.R. (2011) Sex Roles and Gender Roles. In: Levesque R.J.R. (Eds.) *Encyclopedia of Adolescence*. Springer, New York, NY. ISBN 978-1-4419-1695-2. Retrieved January 22, 2018.
- Lindsey, L. L. (2015). *Gender roles: A sociological perspective*. Routledge.
- Maslow, Abraham. H (1943), A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50 (4): 370-396.
- Masters W.H & Johnson V. (1970) *Human Sexual Inadequacy*. Churchill, London.
- Masterson, M. L. (1971). Family Structure Variables and Need Approval. *Journal Of Consulting And Clinical Psychology*, 36(1), 12-13.
- Mert, A., & Gülmez, E. (2018). Özgecilik ile benlik ayırma arasındaki yordayıcı ilişkinin bazı değişkenlerle incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(11).
- Morokoff, P. J., Quina, K., Harlow, L. L., Whitmire, L., Grimley, D. M., Gibson, P. R., et al. (1997). Sexual Assertiveness Scale (SAS) for women: Development and validation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 790-804.
- Murray, H. A. (1938). *Explorations in personality: A clinical and experimental study of fifty men of college age*.
- Nelson, S. (1997). Women's sexual health. In Andrews G (Ed.), *Nursing*.

- Nichols, M.P. (2013). *Aile terapisi: Kavramlar ve yöntemler*. (Çev. O.Gündüz) Kaknüs Yayınevi.
- Nolen-Hoeksema, S., Larson, J., & Grayson, C. (1999). Explaining the gender difference in depressive symptoms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 1061-1072
- Oksuz, E., & Malhan, S. (2006). Prevalence and risk factors for female sexual dysfunction in Turkish women. *The Journal of urology*, 175(2), 654-658.
- Ören, M., Kızıltepe, R., & Özekes, B. Ç. (2016). Yaşlılıkta cinsellik. *Ege Tıp Dergisi*, 55.
- Özan S., Aras Ş., Şemin S., Orçin E.(2004). Öğrencilerinin cinsel tutum ve davranış özellikleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* ; 18 (1): 27-39.
- Özdemir, Y. ve Çok, F. (2011). Ergenlikte özerklik gelişimi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 152-164
- Özeruz, B. (1999). *Lise ve yüksek öğrenime devam eden öğrencilerin cinselliğe ilişkin bilgi düzeylerinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özkan, H. (1994). *Üniversite gençliğinin aile planlaması ve cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmaya ilişkin yaklaşımları*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Özmete, E., ve Zubaroglu, Yanardağ, M. (2016). Erkeklerin bakış açısıyla toplumsal cinsiyet rolleri: Kadın ve erkek olmanın değeri. *Turkish Journal of Social Research/Turkiye Sosyal Arastirmalar Dergisi*, 20(1)
- Öztürk, C. Ş., ve Arkar, H. (2018). Temperament and character dimensions, marital adjustment, and sexual satisfaction in couples with sexual dysfunction. *Turkish J Clinical Psychiatry*, 21, 231-244.
- Öztürk, N. (2020). *Evli bireylerde toplumsal cinsiyet rolleri yüklemeleri ile evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özvarış, Ş.B., Akın A. (1998). Üreme sağlığı. *Sağlık ve Toplum Kadın Sağlığı*, 3-4, 23–26
- Polat, K., & İlhan, T. (2018). Evli bireylerde çift uyumu ve bazı psikolojik belirtilerin benliğin farklılaşması açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50), 87-115.
- Poroy, A. (2005). *Türkiye'de cinsellik*. Alfa.

- Puzio, A. R. (2017). *The socialization of the adolescent voice: Selfsilencing as an expression of culture and context*. Doctoral Dissertation. Wake Forest University, USA.
- Rahmani A, Khoei EM, Gholi LA (2009) Sexual satisfaction and its relation to marital happiness in Iranians. *Iranian Journal of Public Health*; 38(4), 77-82.
- Ramazanoğlu, C. (2005). *Feminizm Ve Ezilmenin Çelişkileri*, (Çev. M. Bayatlı), Pencere Yayınları, İstanbul, 1998
- Reyes, D. Y. (2014). *Ethnic differences in self-silencing and traditional Latino gender roles in Latina women*. Doctoral Dissertation. Walden University, USA.
- Roediger, E., Behary, W. T., & Zarbock, G. (2018). *Demek ki Oluyormuş: Şema Terapi İle Eşler Arası Anlaşmazlıkları Anlamak ve Çözmek* (Çev. N. Azizerli). İstanbul: Psikonet Yayınları.
- Rudman, L. A. (1998). Self-promotion as a risk factor for women: The Rudman, L. A., & Fairchild, K. (2004). Reactions to counterstereotypic behavior: The role of backlash in cultural stereotype maintenance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87,157-176
- Sakallı, N., & Curun, F. (2001). Romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılara karşı tutumlar. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi* , 22, 31-45.
- Sanchez, D. T., Crocker, J., & Boike, K. R. (2005). Doing gender in the bedroom: Investing in gender norms and the sexual experience. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(10), 1445-1455.
- Sanchez, D. T., Kiefer, A. K., & Ybarra, O. (2006). Sexual submissiveness in women: Costs for sexual autonomy and arousal. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(4), 512-524.
- Sanchez, J. M. (2004). *The relationship between sex role orientation, socialization and to desire financial independence and sexual self-schema for women*. Unpublished Doctoral Dissertation, Alliant International University, Los Angeles, California.
- Schenk, J., Pfrang, H., & Rausche, A. (1983). Personality traits versus the quality of the marital relationship as the determinant of marital sexuality. *Archives of Sexual Behavior*, 12(1), 31-42.
- Şimşek, Ç., Barlas, G. Ü., & Ardiç, E. (2018). Sağlık Çalışanlarında Cinselliğin Değerlendirilmesi. *Journal of Academic Research in Nursing*, 4(3), 148-155.

- Sprecher, S., & Regan, P. C. (2000). Sexuality in a relational context. *Close relationships: A sourcebook*, 217-227.
- Takiff, H. A., Sanchez, D. T., & Stewart, T. L. (2001). What's in a name? Status implications of term of address for male and female college professors. *Psychology of Women Quarterly*, 25, 134-144
- Tanhan, F. ve Mukba, G., 2014. Spann-Fischer ilişki bağımlılığı ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışmasına ilişkin psikometrik bir analiz. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36 (2), 179-189.
- Tevlin, H. F., & Leiblum, S. R. (1983). Sex role stereotypes and female sexual dysfunction. In V. Franks & E. D. Rothblum (Eds.), *The stereotyping of women: Its effects on mental health* (pp. 129-150). New York: Springer
- Tichenor, V. (2005). Maintaining men's dominance: Negotiating identity and power when she earns more. *Sex Roles*, 53(3-4), 191-205.
- Timm, T. M., & Keiley, M. K. (2011). The effects of differentiation of self, adult attachment, and sexual communication on sexual and marital satisfaction: A path analysis. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 37(3), 206-223.
- Tolman, D. L. (2002). Femininity as a barrier to positive sexual health for adolescent girls. In A. E. Hunter & C. Forden (Eds.), *Readings in the psychology of gender: Exploring our differences and commonalities* (pp. 196-206). Boston: Allyn & Bacon
- Travis, C. B. E., & White, J. W. (2000). *Sexuality, society, and feminism*. American Psychological Association.
- Triandis, H. C. (2001). Individualism- collectivism and personality. *Journal of personality*, 69(6), 907-924.
- Tuğut, N., & Gölbaşı, Z. (2010). Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kadın Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Cumhuriyet Medical Journal*, 32(2), 172-180.
- Turan, R., & Baki, D. U. Y. (2020). Self-Esteem, Attachment, Gender Roles and Social Approval as Predictors of the Attitudes Toward Dating Violence. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 10(56), 1-36.
- Turan, T., & Ceylan, S. S. (2007). 11-14 yaş grubu ilköğretim öğrencilerinin menstruasyona yönelik bilgileri ve uygulamaları. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(6), 41-53.

- Türegün, C. A. (2017). *Yetişkinlerde cinsel doyum ile suçluluk ve utanç arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tüzin, D. (2006). Argo ve Küfür Bağlamında Cinsel Eylemin Nesnesi Olarak “Kadın”. *Milli Folklor*, 18(71), 105-107.
- Twenge, J. M. and Im, C., 2007. Changes in the need for social approval, 1958- 2001. *Journal Of Research Inpersonality*, 41, 171-189.
- Udry, J. R. (1994). The nature of gender. *Demography*, 31(4), 561-573.
- United Nation Development Programme, Human Development Report-Gender Inequality Index (GII)-2017.
- Uzel, A.(2015). *Evlilik İlişkisi İçerisinde Çiftler Arasında Cinsel Doyumun, Evlilik Uyumu ve Benlik Saygısı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul.
- Vargel Pehlivan, P. (2017). Toplumsal cinsiyet bağlamında kuramsal yaklaşımlar: Bir literatür taraması.
- Vural, B. K., & Temel, A. B. (2010). Cinsel doyumun yordanmasında bazı faktörlerin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1), 24-34.
- Weinberg, M. S., Lottes, I. L. ve Shaver, F. M. (1995). Swedish or American Heterosexual College Youth Who is More Permissive? *Archives of Sexual Behavior*, 24 (4), 409-437.
- Weinberg, M. S., Swensson, R. G., & Hammersmith, S. K. (1983). Sexual autonomy and the status of women: Models of female sexuality in US sex manuals from 1950 to 1980. *Social Problems*, 30(3), 312-324.
- Whorf. B.L. 1956. "A linguistic considerarion of thinking inm primitive communitities". J.8. Carroll (ed). *Language, Thought and Reality*. Cambridge. Mass.: MIT Press
- Yalçınkaya, M., Taner, M., & Demirci, E. (2019). Ergenlerde sosyal onay ve iyilik hallerinin incelenmesi. *Folklor/Edebiyat*, 25(97), 716-729.
- Yaşan A, Gürgen F. Cinsel partneri olan bir hemşire grubu ile hiç partneri olmamış bir hemşire grubunun cinsel bilgi edinme yolları ve cinsel mitlerin yaygınlığının karşılaştırılması. *Yeni Symposium* 2004;42:72–6
- Yaşan, A., & Gürgen, F. (2004). Cinsel partneri olan bir hemşire grubu ile hiç partneri olmamış bir hemşire grubunun cinsel bilgi edinme yolları ve cinsel mitlerin yaygınlığının karşılaştırılması. *Yeni symposium*. 2, 72-76.

- Yasan, A., Tamam, L., Özkan, M., & Gürgen, F. (2009). Premariatal Sexual Attitudes And Experiences in University Students. *Anatolian Journal of Clinical Investigation*, 3(3).
- Yavuz,A. (2018). *Psikolojik açıdan cinsellik, cinsiyet rolleri ve özsaygının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, E. B., & Fatma, Ö. Z. (2018). Assessing the relation between attitudes towards gender roles and domestic violence of nursing and paramedic students. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 8(3), 160-165.
- Yılmaz, M. F. (2014). *Erişkin evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rolü ile cinsel doyumun ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yüksel Ş. Cindoğlu D. Kadın cinselliği. Cinsel sağlık ve üreme sağlığı alanında ulusal ve yerel medya yoluyla savunuculuk projesi. Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği. http://www.cetad.org.tr/CetadData/Book/26/269201116550-bilgilendirme_dosyasi_5.pdf
- Zoellner, T., & Hedlund, S. (2010). Women's self-silencing and depression in the sociocultural context of Germany. D. C. Jack & A. Ali (Eds.), *Silencing the self across cultures içinde* (s. 107-127). Oxford University Press.

EKLER

Ek 1. Katılımcı Bilgi ve Onam Formu

Araştırmayı destekleyen kurum: Pamukkale Üniversitesi

Araştırmanın adı: Toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi ilişkisinde sosyal onayın aracı rolü

Araştırmacının adı: Yağmur Karakurt

E-mail adresi: yagmuurk@gmail.com

Telefonu: 05536579428

Araştırmada toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik kalitesi ilişkisinde sosyal onay ihtiyacının aracı etkisi incelenecektir. Çalışma Pamukkale Üniversitesi etik kurulu onayı ile gerçekleştirilecektir.

Onam: Toplumsal cinsiyet rolleri, cinsellik kalitesi ve sosyal onay değişkenlerin ilişkisi ile ilgili veriler elde etmeyi bekliyorum. Yapmak istediğim araştırmaya sizi davet ediyorum. Araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz takdirde sizlerden, 3 ölçek 1 demografik formu doldurmanızı talep ediyorum. İsminiz ve bu bilgiler tamamen gizli tutulacaktır. Çalışmaya katılmanız tamamen isteğe bağlıdır.

Yapmak istediğimiz araştırmanın size risk getirmesi beklenmemektedir.

Bu formu imzalamadan önce, çalışmayla ilgili sorularınız varsa lütfen sorun. Daha sonra sorunuz olursa, araştırma yürütücüsüne sorabilirsiniz. Araştırmayla ilgili haklarınız konusunda yerel etik kurullarına da danışabilirsiniz.

Bana anlatılanları ve yukarıda yazılanları anladım. Bu formun bir örneğini aldım / almak istemiyorum (bu durumda araştırmacı bu kopyayı saklar).

Çalışmaya katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcı Adı-Soyadı:.....

İmzası:

Tarih (gün/ay/yıl):...../...../.....

Ek-2. Demografik Bilgi Formu

Yaş:

Cinsiyet:

Eğitim durumu:

Yaşamınızın büyük bölümünün geçtiği yer:

Medeni durumunuz:

Partnerinizle birlikte mi yaşıyorsunuz:

Ek 3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği

Değerli Katılımcı, aşağıda sizinle ilgili ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve sizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Sizden beklenen içtenlikle cevap vererek bilimsel bir çalışmaya yardımcı olmanız. Lütfen bütün sorularla ilgili görüşlerinizi ifade ediniz.

1= Hiç Katılmıyorum 2= Katılmıyorum 3=Kararsızım 4=Katılıyorum 5=Tamamen Katılıyorum					
1. Erkeklerin ev işlerine yardım etmede kızlarla aynı sorumlulukları vardır.	1	2	3	4	5
2. Ev işleri cinsiyete göre paylaşılmasıdır.	1	2	3	4	5
3. Erkek aileden sorumlu olduğu için kadın ona itaat etmelidir.*	1	2	3	4	5
4. Bir kadın eşine ters davranmamalıdır.*	1	2	3	4	5
5. Bir kadından ziyade bir erkeği ağlarken görmek daha kötüdür.*	1	2	3	4	5
6. Kızlar erkeklerden daha derli toplu ve temiz olmalıdır.*	1	2	3	4	5
7. Erkekler sadece sorumlu olduğu konularla ilgilenmelidir.*	1	2	3	4	5
8. Erkekler kızlara göre farklı şekilde yetiştirilmelidir.*	1	2	3	4	5
9. Arkadaş çevreme göre, gelecekteki ev içi faaliyetlerim mesleki faaliyetlerimden daha önemlidir.*	1	2	3	4	5
10. Bir babanın temel sorumluluğu maddi konularda çocuklarına yardım etmektir.*	1	2	3	4	5
11. Bazı işler kadınlar için uygun değildir.*	1	2	3	4	5
12. Arkadaş çevremde eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir.*	1	2	3	4	5
13. Çocukların nasıl yetiştirileceğine çoğunlukla annesi karar vermelidir.*	1	2	3	4	5
14. Sadece bazı işler kadın ve erkeğe eşit derecede uygundur.*	1	2	3	4	5
15. Birçok önemli işte erkeklerle anlaşmak kadınlarla anlaşmaktan daha kolaydır.*	1	2	3	4	5

Ek 4. Sosyal Onay İhtiyacı Ölçeği

Aşağıda yer alan maddeleri dikkatlice okuyup size uygun geleni işaretleyiniz.

1= Hiç Katılmıyorum 2= Katılmıyorum 3=Kararsızım 4=Katılıyorum 5=Tamamen Katılıyorum					
1.Bir kişi benimle ilgili olumsuz bir tutuma sahipse, o kişinin tutumunu olumlu hale getirmek için çabalarım.	1	2	3	4	5
2.Başkaları üzerinde nasıl bir izlenim oluşturduğum benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
3.Davranışlarımın başkası tarafından onaylanması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
4.Düşüncelerimin başkası tarafından onaylanması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
5.Olumlu yönlerimi ön plana çıkartmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
6.Beğenilmek ve takdir edilmek için çaba harcarım	1	2	3	4	5
7.Başkaları tarafından onaylanmayan hareketlerimi düzeltmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
8.Başkalarının beni olumsuz değerlendirmemesi için davranışlarıma dikkat ederim.	1	2	3	4	5
9.Onaylanıp onaylanmadığımı anlamak için insanların yüz ifadelerine dikkat ederim.	1	2	3	4	5

Ek 5. Yeni Cinsel Doyum Ölçeği

Aşağıda yer alan maddeleri okurken son altı ay içindeki cinsel yaşamınızı düşünün.

1= Hiç Memnun Değilim 2= Biraz Memnunum 3=Orta Düzeyde Memnunum 4=Çok Memnunum 5=Son Derece Memnunum					
Cinsel uyarılma yoğunluğum	1	2	3	4	5
Cinsel boşalmanın(orgazm) kalitesi	1	2	3	4	5
Cinsel ilişki boyunca kendimi cinsel zevke teslim etme ve bırakmam	1	2	3	4	5
Cinsel ilişki boyunca odaklanmam/konsantrasyonum	1	2	3	4	5
Eşime/partnerime cinsel tepki biçimim	1	2	3	4	5
Vücudumun cinsel açıdan fonksiyonelliği(işlevselliği)	1	2	3	4	5
Cinsel ilişki sırasında duygusal serbestliğim(açılmam)	1	2	3	4	5
Cinsel ilişki sonrasındaki ruh halim	1	2	3	4	5
Cinsel boşalma(orgazm) sıklığı	1	2	3	4	5
Eşime/partnerime tattırdığım zevk	1	2	3	4	5
Cinsel ilişki sırasında aldığım ve verdiğim arasındaki denge	1	2	3	4	5
Cinsel ilişki sırasında eşimin/partnerimin duygusal paylaşımı(açılması)	1	2	3	4	5
Cinsel ilişkiyi eşimin/partnerimin başlatması	1	2	3	4	5
Eşimin/partnerimin cinsel boşalma(orgazm) becerisi	1	2	3	4	5
Eşimin/partnerimin cinsel ilişki boyunca kendisini	1	2	3	4	5
cinsel zevke teslim etmesi(bırakması)					
Eşimin/partnerimin benim cinsel ihtiyaçlarım ile ilgilenme tarzı	1	2	3	4	5

Eşimin/partnerimin cinsel yaratıcılığı	1	2	3	4	5
Eşimin/partnerimin cinsel ilişkiye hazır olması	1	2	3	4	5
Cinsel ilişkimin çeşitliliği	1	2	3	4	5
Cinsel ilişkimin sıklığı	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ